

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2012

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Agata Rosochacka – Kostium, maska, przebranie – bohaterowie ukrywający tożsamość	19
Urszula Cimoch – Wisława Szymborska (1923-2012)	30
Andrzej Dudziak – Kawaleria w odrodzonej Polsce – pułki wielko- polskie	43
Bibliografie osobowe: Olgierd Budrewicz	55
Lucy Maud Montgomery	57
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Domicylla Sierszchuła-Filipowska – „Przesłania Korczaka” – zajęcia edukacyjne	59
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	65
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	73
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	106
V. KRONIKA.....	110

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Międzynarodowy Rok Spółdzielczości ogłoszony przez ONZ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na II kwartał 2012 roku. Szerszy zestaw dat na II kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

K w i e c i e ń

	IV		– Miesiąc Pamięci Narodowej
	1 IV		– Międzynarodowy Dzień Ptaków obchodzony od 1906 roku na mocy konwencji o ochronie ptactwa użytecznego
(60)	1 IV	1952	– Zm. Ferenc Molnar, pisarz, dramaturg i dziennikarz węgierski, od 1930 r. na emigracji (ur. 12 I 1878)
(50)	1 IV	1962	– Zm. Michael de Ghelderode (właśc. nazw. Adhemar Martens), dramaturg belgijski (ur. 3 IV 1898)
	2 IV		– Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci obchodzony od 1967 roku w rocznicę urodzin Hansa Christiana Andersena
(140)	2 IV	1872	– Zm. Samuel Morse, wynalazca amerykański, twórca alfabetu telegraficznego (ur. 27 IV 1791)
(15)	2 IV	1997	– Uchwalenie konstytucji III Rzeczypospolitej
(115)	3 IV	1897	– Zm. Johannes Brahms, kompozytor niemiecki (ur. 7 V 1833)
	5 IV		– Dzień Leśnika i Drzewiarza
(60)	5 IV	1952	– Ur. Krzysztof Jan Adamkiewicz, poeta i krytyk literacki związany z poznańskim środowiskiem literackim (zm. 12 II 1986)

- (200) 6 IV 1812 – Ur. Aleksander Hercen, rosyjski pisarz, filozof i działacz rewolucyjny (zm. 21 I 1870)
- 7 IV – Światowy Dzień Zdrowia obchodzony od 1950 roku w rocznicę wejścia w życie międzynarodowej konwencji zawierającej statut Światowej Organizacji Zdrowia – WHO
- (65) 7 IV 1947 – Zm. Henry Ford, przemysłowiec amerykański, pionier motoryzacji (ur. 30 VII 1863)
- 8 IV – Międzynarodowy Dzień Romów obchodzony od 1971 r. z inicjatywy Światowej Rady Romów
- (205) 8 IV 1807 – Ur. Karol Libelt, publicysta i działacz społeczno-polityczny, prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (zm. 6 VI 1875)
- (255) 9 IV 1757 – Ur. Wojciech Bogusławski, dramaturg, aktor związany z Wielkopolską (zm. 23 VII 1829)
- (20) 9 IV 1992 – Zm. Alfred Szklarski, pisarz, autor książek dla młodzieży (ur. 21 I 1912)
- (5) 9 IV 2007 – Zm. Piotr Kuncewicz, pisarz, poeta i krytyk literacki, prezes Związku Literatów Polskich (ur. 19 III 1936)
- (5) 9 IV 2007 – Zm. Egon Bondy (właśc. nazw. Zbýnek Fišer), czeski poeta i filozof (ur. 20 I 1930)
- (185) 10 IV 1827 – Ur. Lewis Wallace, amerykański pisarz, generał, polityk (zm. 15 II 1905)
- (165) 10 IV 1847 – Ur. Joseph Pulitzer, amerykański publicysta, wydawca, fundator nagrody swego imienia (zm. 29 X 1911)
- 11 IV – Dzień Radia
- 11 IV – Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona proklamowany przez brytyjską królową Elżbietę II w 1997 r.
- 11 IV – Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem

- 11 IV – Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych obchodzony w rocznicę wyzwolenia obozu w Buchenwaldzie w 1945 roku
- (225) 11 IV 1787 – Zm. Tomasz Kajetan Węgierski, polski poeta i satyryk okresu oświecenia, badacz i podróżnik (ur. 1756 – dokładna data nieznana)
- (160) 11 IV 1852 – Ur. Leon Wyczółkowski, malarz i grafik polski (zm. 27 XII 1936)
- (25) 11 IV 1987 – Zm. Erskine Caldwell, pisarz amerykański (ur. 17 XII 1903)
- (5) 11 IV 2007 – Zm. Kurt Vonnegut, amerykański pisarz i publicysta (ur. 11 XI 1922)
- 12 IV – Międzynarodowy Dzień Kosmonautyki i Lotnictwa obchodzony od 1969 roku w rocznicę lotu (1961) Jurija Gagarina
- 13 IV – Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia obchodzony w rocznicę opublikowania przez Niemców w 1943 r. informacji o odkryciu w Katyniu masowych grobów oficerów WP zamordowanych przez NKWD w 1940 r.
- (5) 13 IV 2007 – Zm. Andrzej Kurylewicz, kompozytor, muzyk jazzowy, dyrygent (ur. 24 XI 1932)
- 14 IV – Dzień Ludzi Bezdolnych ogłoszony przez Ruch Wychodzenia z Bezdolności „Markot”
- (100) 14 IV 1912 – Zatonięcie brytyjskiego transatlantyku „Titanic”
- (95) 14 IV 1917 – Zm. Ludwik Zamenhof, lekarz, poliglota, twórca języka esperanto (ur. 15 XII 1859)
- 15 IV – Międzynarodowy Dzień Kombatanta
- (560) 15 IV 1452 – Ur. Leonardo da Vinci, malarz, rzeźbiarz, konstruktor maszyn, filozof i architekt włoski (zm. 2 V 1519)
- (70) 15 IV 1942 – Zm. Robert Musil, pisarz austriacki (ur. 6 XI 1880)

- (5) 15 IV 2007 – Zm. Jerzy Janicki, pisarz, dramaturg, scenarzysta i dziennikarz (ur. 10 VIII 1928)
- 16 IV – Dzień Sapera
- (90) 16 IV 1922 – Ur. Kingsley Amis, brytyjski pisarz (zm. 22 X 1995)
- (15) 16 IV 1997 – Zm. Roland Topor, Francuz polskiego pochodzenia, autor opowiadań i sztuk teatralnych, rysownik (ur. 7 I 1938)
- (115) 17 IV 1897 – Ur. Thornton Wilder, pisarz i dramaturg amerykański (zm. 7 XII 1975)
- 18 IV – Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków obchodzony z inicjatywy UNESCO od 1984 r.
- (175) 18 IV 1837 – Ur. Edward Lubowski, dramaturg, publicysta i tłumacz, posługiwał się pseudonimem Krut-Bolej (zm. 16 V 1923)
- (130) 19 IV 1882 – Zm. Karol Darwin (właśc. nazw. Charles Robert Darwin), biolog angielski, twórca teorii ewolucji (ur. 12 II 1809)
- 20 IV – Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
- (205) 20 IV 1807 – Ur. Wincenty Pol, poeta romantyczny, geograf i etnograf (zm. 2 XII 1872)
- (115) 20 IV 1897 – Ur. Jerzy Petersburski, kompozytor operetek, muzyki filmowej i piosenek (zm. 7 X 1979)
- (90) 21 IV 1922 – Ur. Alistair MacLean, pisarz szkocki, autor powieści wojennych i sensacyjnych (zm. 2 II 1987)
- (5) 21 IV 2007 – Zm. Jan Tadeusz Stanisławski, satyryk, aktor, autor tekstów, radiowiec (ur. 26 I 1936)
- 22 IV – Święto Ziemi (Międzynarodowy Dzień Ziemi)
- (305) 22 IV 1707 – Ur. Henry Fielding, angielski powieściopisarz, dramaturg i publicysta (zm. 8 X 1754)
- (30) 22 IV 1982 – Zm. Halina Rudnicka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 31 X 1909)

- 23 IV – Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (pod patronatem UNESCO) ustanowiony w 1997 r. na wniosek rządu Hiszpanii i Międzynarodowej Unii Wydawców
- 23 IV – Święto 15 Pułku Ułanów Poznańskich. Dni Ułana obchodzone corocznie w Poznaniu od 1986 r.
- (1015) 23 IV 997 – Zm. Wojciech, św. (właśc. Wojciech Adalbert Sławnikowicz), męczennik, patron Polski; zginął zamordowany w Prusach przez pogan (ur. ok. 956)
- (110) 23 IV 1902 – Ur. Halldor Laxness, pisarz islandzki, laureat Nagrody Nobla w 1955 r. (zm. 8 II 1998)
- (105) 23 IV 1907 – Ur. Wojciech Bąk, poeta, pisarz wielkopolski (zm. 2 V 1961)
- 24 IV – Światowy Dzień Miast Bliźniaczych
- 24 IV – Międzynarodowy Dzień Solidarności Młodzieży ogłoszony przez Światową Federację Młodzieży Demokratycznej na konferencji w Baudyngu w 1956 roku; obchodzony od 1957 r.
- 24 IV – Dzień Solidarności z Narodem Ormiańskim obchodzony z inicjatywy Parlamentu Europejskiego dla uczczenia rocznicy masakry Ormian w 1915 roku
- (85) 24 IV 1927 – Rozgłośnia Polskiego Radia zainauguowała swoją działalność w Poznaniu
- (70) 24 IV 1942 – Zm. Lucy Maud Montgomery, pisarka kanadyjska, autorka cyklu powieściowego „Ania z Zielonego Wzgórza” (ur. 30 XI 1874)
- (50) 24 IV 1962 – Zm. Piotr Potworowski, malarz, scenograf, rzeźbiarz związany z Wielkopolską (ur. 14 VI 1898)
- 25 IV – Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem obchodzony od 2001 r. z inicjatywy Towarzystwa Higieny Akustycznej
- 25 IV – Międzynarodowy Dzień Sekretarki

- (95) 25 IV 1917 – Ur. Ella Fitzgerald, amerykańska wokalistka jazzowa (zm. 15 VI 1996)
- (75) 25 IV 1937 – Zm. Michał Drzymała, chłop wielkopolski zasłużony w walce z germanizacją (ur. 13 IX 1857)
- 26 IV – Dzień Drogowca i Transportowca
- (5) 26 IV 2007 – Zm. Mariusz Sabiniewicz, aktor teatralny i filmowy, związany z Teatrem Nowym w Poznaniu (ur. 21 I 1963)
- (65) 27 IV 1947 – Otwarto pierwsze po wyzwoleniu Międzynarodowe Targi Poznańskie
- (15) 27 IV 1997 – Zm. Piotr Skrzynecki, reżyser, scenarzysta, twórca i kierownik artystyczny Piwnicy pod Baranami (ur. 12 IX 1930)
- (5) 27 IV 2007 – Zm. Mścisław Rostropowicz, rosyjski muzyk, dyrygent, wiolonczelista i pedagog, obrońca praw człowieka (ur. 27 III 1927)
- 28 IV – Światowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy
- 29 IV – Międzynarodowy Dzień Tańca obchodzony od 1982 r. w rocznicę urodzin Jeana George'a Noverre'a (1727), francuskiego tancerza, choreografa i reformatora baletu
- 29 IV – Światowy Dzień Miast Bliźniaczych obchodzony w ostatnią niedzielę kwietnia w rocznicę założenia Światowej Federacji Miast Bliźniaczych w 1957 r.
- (60) 29 IV 1952 – Weszła w życie Konwencja Bezpieczeństwa Pacyfiku – ANZUS
- (15) 29 IV 1997 – Weszła w życie konwencja o zakazie produkowania, magazynowania i stosowania broni chemicznej
- 30 IV – Dzień Metalowca

M a j

	1 V		– Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy – Międzynarodowe Święto Pracy
(150)	1 V	1862	– Ur. Eugene Marcel Prevost, pisarz francuski (zm. 8 IV 1941)
(55)	1 V	1957	– Otwarcie Ośrodka Telewizyjnego w Poznaniu
	2 V		– Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, ustanowiony przez Sejm w 2004 r.
	2 V		– Dzień Polonii i Polaków za Granicą ustanowiony przez Senat RP
(155)	2 V	1857	– Zm. Alfred de Musset, poeta francuski (ur. 11 XII 1810)
	3 V		– Uchwalenie Konstytucji 3 Maja (1791), święto narodowe
	3 V		– Międzynarodowy Dzień Wolności Prasy ogłoszony w 1991 r. przez UNESCO i Światową Federację PEN Clubów
(60)	3 V	1952	– Polska Sekcja Radia Wolna Europa zainaugurowała swoją działalność w Monachium
	4 V		– Dzień Strażaka
	5 V		– Światowy Dzień Astmy
	5 V		– Dzień Europy (Rady Europy) ustanowiony w 1964 roku, dla upamiętnienia utworzenia Rady Europy (5 V 1949), celebrowany przez Radę jako „dzień tolerancji, praw człowieka i integracji europejskiej”
(105)	5 V	1907	– Ur. Janusz Pajewski, historyk, profesor UAM (zm. 10 XII 2003)
(200)	7 V	1812	– Ur. Robert Browning, poeta angielski (zm. 12 XII 1889)

- (145) 7 V 1867 – Ur. Władysław Stanisław Reymont (właśc. nazw. Władysław Stanisław Rejment), powieściopisarz, nowelista, laureat Nagrody Nobla w 1924 roku (zm. 5 XII 1925)
- 8 V – Światowy Dzień Czerwonego Krzyża
- 8 V – Dzień Bibliotekarza
- 8 V – Dzień Zwycięstwa
- (120) 8 V 1892 – Ur. Stanisław Sosabowski, generał, współorganizator w Szkocji polskiej I Samodzielnej Brygady Spadochronowej (zm. 25 IX 1967)
- (90) 8 V 1922 – Ur. Czesław Chruszczewski, poznański pisarz i nowelista (zm. 11 II 1982)
- (40) 8 V 1972 – Zm. Marian Bieliński, prozaik, eseista (ur. 5 VI 1920)
- (40) 8 V 1972 – Zm. Stefan Flukowski, pisarz (ur. 18 VIII 1902)
- 9 V – Dzień Europy (Dzień Unii Europejskiej) ustanowiony w 1985 r. przez Radę Europy dla upamiętnienia ogłoszenia przez ministra spraw zagranicznych Francji, Roberta Schumana, „Deklaracji 9 Maja” (1950 – znana jako plan Schumana), która dała początek Wspólnocie Europejskiej
- (35) 9 V 1977 – Zm. James Jones, pisarz amerykański (ur. 6 XI 1921)
- 10 V – Dzień Środków Społecznego Przekazu obchodzony przez Kościół katolicki pod hasłem „Internet – nowe forum głoszenia Ewangelii” (w Polsce obchodzony we wrześniu)
- (475) 10 V 1537 – Zm. Andrzej Krzycki, arcybiskup gnieźnieński, humanista, poeta (ur. 7 VII 1482)
- (65) 10 V 1947 – Zm. Juliusz Osterwa, aktor, reżyser, reformator teatru (ur. 23 VI 1885)
- (105) 11 V 1907 – Ur. Lucyna Krzemieniecka, poetka, pisarka, autorka książek dla dzieci (zm. 29 IX 1955)

	12 V		– Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek
(195)	12 V	1817	– Ustalenie kursu papierów wartościowych w Królestwie Polskim – początek Giełdy Warszawskiej
(20)	12 V	1992	– Zm. Wanda Rutkiewicz, polska alpinistka i himalaistka, autorka i współautorka filmów i książek alpinistycznych (ur. 4 II 1943)
(75)	13 V	1937	– Ur. Roger Zelazny, amerykański pisarz science-fiction i fantasy (zm. 14 VI 1985)
(100)	14 V	1912	– Zm. August Strindberg, pisarz szwedzki, prekursor ekspresjonizmu (ur. 22 I 1849)
	15 V		– Międzynarodowy Dzień Rodziny proklamowany przez Zgromadzenie Ogólne NZ
(445)	15 V	1567	– Ur. Claudio Monteverdi, włoski kompozytor, skrzypek, pierwszy twórca oper (zm. 29 XI 1643)
(135)	15 V	1877	– Utworzenie Stowarzyszenia Architektów Polskich
(110)	16 V	1902	– Ur. Jan Kiepura, śpiewak operowy, aktor (zm. 15 VIII 1966)
(105)	16 V	1907	– Zm. Henryk Jordan, lekarz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, pionier wychowania fizycznego w Polsce, założyciel pierwszego w Polsce publicznego ogrodu gier i zabaw ruchowych dla dzieci i młodzieży (ur. 23 VII 1842)
(70)	16 V	1942	– Zm. Bronisław Malinowski, antropolog, podróżnik, etnolog, religioznawca i socjolog (ur. 7 IV 1884)
(30)	16 V	1982	– Zm. Jerzy Krzysztoń, prozaik, dramaturg, reportażysta (ur. 23 III 1931)
	17 V		– Światowy Dzień Telekomunikacji obchodzony w rocznicę założenia Unii Telegraficznej w 1865 r.
	18 V		– Międzynarodowy Dzień Muzeów obchodzony na wniosek Międzynarodowej Rady Muzeów
(140)	18 V	1872	– Ur. Bertrand Russel, matematyk i filozof angielski, laureat Nagrody Nobla w 1950 r. (zm. 2 II 1970)

- (100) 19 V 1912 – Zm. Bolesław Prus (właśc. nazw. Aleksander Głowacki), prozaik okresu pozytywizmu (ur. 20 VIII 1847)
- (140) 20 V 1872 – Ur. Sigrid Undset, pisarka norweska, laureatka Nagrody Nobla w 1928 roku (zm. 10 VI 1949)
- 21 V – Dzień Strażaka
- 21 V – Światowy Dzień Kosmosu obchodzony od 1998 r.
- (5) 22 V 2007 – Zm. Wojciech Wieczorkiewicz, reżyser teatrów lalkowych związany w latach 60. i 70. z Poznaniem (ur. 1935)
- (305) 23 V 1707 – Ur. Karol Linneusz (właśc. nazw. Carl von Linne (szw.); Carolus Linnæus (łac.)), szwedzki przyrodnik, twórca systematyki roślin i zwierząt (zm. 10 I 1778)
- (170) 23 V 1842 – Ur. Maria Konopnicka, poetka, nowelistka (zm. 8 X 1910)
- 25 V – Dzień Działacza Kultury i Drukarza
- 25 V – Międzynarodowy Dzień Dzieci Zaginionych obchodzony od 1990 r.
- (125) 25 V 1887 – Ur. zakonnik o. Pio (właśc. nazw. Francesco Forgione), włoski kapucyn, stygmatyk, kanonizowany w 2002 r. (zm. 23 IX 1968)
- (40) 25 V 1972 – Zm. Michał Choromański, prozaik, dramaturg (ur. 22 VI 1904)
- 26 V – Dzień Matki
- (190) 26 V 1822 – Ur. Edmond de Goncourt, pisarz francuski (zm. 16 VII 1896)
- 27 V – Dzień Samorządu Terytorialnego uchwalony przez Sejm RP 29 VI 2000 r.
- (100) 28 V 1912 – Ur. Patrick White, pisarz australijski, laureat Nagrody Nobla w 1973 roku (zm. 2 X 1990)

- (95) 28 V 1917 – Ur. Leonid Teliga, pisarz, tłumacz, żeglarz (zm. 21 V 1970)
- (95) 29 V 1917 – Ur. John Fitzgerald Kennedy, polityk amerykański, prezydent USA w latach 1961-1963 (zm. 22 XI 1963)
- 30 V – Dzień Rodzicielstwa Zastępczego ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 r.
- 31 V – Światowy Dzień Rozwoju Kultury obchodzony z inicjatywy UNESCO
- 31 V – Światowy Dzień bez Papierosa obchodzony na wniosek Światowej Organizacji Zdrowia od 1988 r.
- (125) 31 V 1887 – Ur. Saint-John Perse (właśc. nazw. Alexis Saint-Léger Léger), poeta francuski, laureat Nagrody Nobla w 1960 roku (zm. 20 IX 1975)
- (120) 31 V 1892 – Ur. Konstantin Paustowski, pisarz rosyjski (zm. 14 VII 1968)
- (55) 31 V 1957 – Zm. Leopold Staff, poeta, dramaturg, tłumacz (ur. 14 XI 1878)

C z e r w i e c

- 1 VI – Międzynarodowy Dzień Dziecka
- (30) 1 VI 1982 – Zm. Henryk Worcell (właśc. nazw. Tadeusz Kurtyka), powieściopisarz (ur. 1 VIII 1909)
- (130) 2 VI 1882 – Zm. Giuseppe Garibaldi, rewolucjonista, dowódca, bojownik o wyzwolenie i zjednoczenie Włoch (ur. 4 VII 1807)
- (110) 3 VI 1902 – Zm. Adolf Dygasiński, pisarz, nowelista (ur. 7 III 1839)

- (195) 4 VI 1817 – Ufundowanie biblioteki, przez Józefa M. Ossolińskiego, która dała początek bogatym zbiorom i wydawnictwu Ossolineum (obecnie Zakład Narodowy im. Ossolińskich)
- (140) 4 VI 1872 – Zm. Stanisław Moniuszko, kompozytor, dyrygent, pedagog (ur. 5 V 1819)
- (70) 4 VI 1942 – Zm. Halina Górska, pisarka, działaczka społeczno-oświatowa (ur. 14 V 1898)
- 5 VI – Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska
- (65) 6 VI 1947 – Zm. Władysław Raczkiewicz, polityk, działacz społeczny, prezydent RP na uchodźstwie (ur. 28 I 1885)
- (140) 7 VI 1872 – Ur. Benedykt Hertz, bajkopisarz i satyryk, autor książek dla dzieci i młodzieży (zm. 31 X 1952)
- (85) 8 VI 1927 – Ur. Wiktor Woroszyński, poeta, prozaik, publicysta i tłumacz (zm. 13 IX 1996)
- (35) 8 VI 1977 – Zm. Kazimierz Kumaniecki, filolog klasyczny (ur. 18 V 1905)
- (115) 12 VI 1897 – Ur. Aleksander Tansman, kompozytor i pianista (zm. 15 X 1986)
- (15) 12 VI 1997 – Zm. Bułat Szalwicz Okudźawa, rosyjski bard, poeta, prozaik, kompozytor ballad, dramaturg (ur. 9 V 1924)
- (175) 14 VI 1837 – Zm. Giacomo Leopardi, poeta włoski (ur. 29 VI 1798)
- (65) 14 VI 1947 – Otwarcie muzeum na terenie hitlerowskiego obozu zagłady (obecnie Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau)
- (350) 15 VI 1662 – Zm. Łukasz Opaliński, marszałek koronny, historyk, pisarz polityczny, satyryk związany z Wielkopolską (ur. 1612)

- (35) 16 VI 1977 – Zm. Wernher von Braun, specjalista techniki rakiętowej i kosmicznej, w III Rzeszy twórca pocisków V1 i V2, po 1945 roku pracujący dla USA (ur. 23 III 1912)
- (130) 17 VI 1882 – Ur. Igor Strawiański, kompozytor rosyjski (zm. 6 IV 1971)
- (220) 18 VI 1792 – Bitwa pod Ziemeńcami. Dla upamiętnienia zwycięstwa wojsk polskich nad rosyjskimi król Stanisław August Poniatowski ustanowił order „Virtuti Militari”
- (200) 18 VI 1812 – Ur. Iwan Gonczarow, powieściopisarz rosyjski (zm. 27 IX 1891)
- (175) 19 VI 1837 – Zm. Aleksandr Bestużew, pisarz i krytyk rosyjski (ur. 4 XI 1797)
- (75) 19 VI 1937 – Zm. James Matthew Barrie, szkocki powieściopisarz i dramaturg (ur. 9 V 1860)
- (75) 20 VI 1937 – Zm. Guglielmo Marconi, włoski fizyk i konstruktor m.in. radia, laureat Nagrody Nobla w 1909 roku z dziedziny fizyki za wkład w rozwój telegrafii bezprzewodowej (ur. 25 IV 1874)
- (485) 22 VI 1527 – Zm. Niccolo Machiavelli, włoski pisarz i dyplomata (ur. 3 V 1469)
- (220) 22 VI 1792 – Ustanowienie orderu Virtuti Militari
- (100) 23 VI 1912 – Ur. Alan Turing, matematyk brytyjski, twórca maszyny Turinga i jeden z twórców informatyki (zm. 7 VI 1954)
- 24 VI – Światowy Dzień Osteoporozy
- (245) 25 VI 1767 – Zm. Georg Philipp Telemann, kompozytor niemiecki (ur. 14 III 1681)
- (190) 25 VI 1822 – Zm. Ernst Theodor Hoffmann, niemiecki pisarz, kompozytor i malarz (ur. 24 I 1776)
- 26 VI – Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii ustanowiony przez ONZ, obchodzony od 1988 r.

- (120) 26 VI 1892 – Ur. Pearl Buck, powieściopisarka i nowelistka angielska, laureatka Nagrody Nobla w 1938 r. (zm. 6 III 1973)
- 27 VI – Światowy Dzień Walki z Cukrzycą ogłoszony w 1991 r.
- 28 VI – Narodowy Dzień Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956 ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 roku
- (435) 28 VI 1577 – Ur. Peter Paul Rubens, malarz flamandzki epoki baroku (zm. 30 V 1640)
- (300) 28 VI 1712 – Ur. Jan Jakub Rousseau, pisarz i filozof francuski (zm. 2 VII 1778)
- (145) 28 VI 1867 – Ur. Luigi Pirandello, pisarz i dramaturg włoski, laureat Nagrody Nobla w 1934 roku (zm. 10 XII 1936)
- (35) 28 VI 1977 – Zm. Janusz Teodor Dybowski, prozaik (ur. 1 IV 1909)
- (215) 29 VI 1797 – Ur. Józef Piotr Lompa, prozaik, publicysta, działacz śląski (zm. 29 III 1863)
- (135) 30 VI 1877 – Zm. Walenty Stefański, księgarz, działacz demokratyczny, założyciel Związku Plebejuszy (ur. 12 II 1813)
- (90) 30 VI 1922 – Ur. Miron Białoszewski, poeta, prozaik i dramaturg (zm. 17 VI 1983)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Agata Rosochacka

KOSTIUM, MASKA, PRZEBRANIE

– BOHATEROWIE UKRYWAJĄCY TOŻSAMOŚĆ

Temat prezentacji maturalnej „Kostium, maska, przebranie – bohaterowie ukrywający tożsamość” dotyczy konkretnego motywu w literaturze i kulturze. Tematy tego typu pozwalają na dużą dowolność w doborze przykładów, jednak należy umiejętnie z tej dowolności korzystać. Na początek warto pokazać wielość możliwych perspektyw postrzegania problemu, by następnie móc wybrać tę, którą chce się przedstawić, dobierając do niej odpowiednie przykłady z literatury i innych dziedzin kultury. Omawianych tekstów kultury nie powinno być zbyt wiele, by podczas krótkiego wystąpienia można było zaproponować ich interpretację, ukazać je w kontekście literacko-kulturowym, a także na ich podstawie dokonać podsumowania tematu.

I. Definicja pojęć

W temacie występuje kilka pojęć, warto na początku przybliżyć ich rozumienie. Zarówno kostium, przebranie, jak i maska służą ukryciu, zasłonięciu, zatuszowaniu. W pewnym sensie i przebranie, i kostium można rozumieć jako pewien rodzaj maski. Kostium i przebranie przysłaniają całość postaci, są niejako maskami całego ciała. Z drugiej strony można powiedzieć, że maska jest przebraniem, kostiumem twarzy. Nie da się więc jednoznacznie oddzielić tych rekwizytów, ani ułożyć ich w pozycjach wzajemnie hierarchicznych. I chociaż w poszczególnych przypadkach, dla konkretnego tekstu kultury inne znaczenie może mieć maska, a inne przebranie bądź kostium, to dalsza część tematu podpowiada nam, jak możemy traktować te trzy pojęcia. Temat dotyczy bowiem bohaterów ukrywających swoją tożsamość – mogą robić to za pośrednictwem zarówno maski, przebrania, jak i kostiumu. Można więc postrzegać te trzy pojęcia może nie w relacji synonimicznej, ale jako rekwizyty o znaczeniach bliskoznacznych, semantycznie na siebie nachodzące, bądź się dopełniające.

Ze względu na najsilniejsze oddziaływanie kulturowe motywu maski, warto przyjrzeć się mu nieco bliżej. Maska nie jest prosta do zdefiniowania, ponieważ można jej znaczenie przedstawić różnorodnie, w zależności od kontekstu, w jakim o niej mówimy. Ta wielokontekstowość maski pokazuje jej siłę metaforyczną.

Maska jest więc zarówno rekwizytem teatralnym, jak i rytualnym (w aktach mistyczno-religijnych), nieodzowną częścią karnawału, ale również metaforą ról społecznych, symbolem władzy, narzędziem uwznioślenia, jak i poniżenia. Jeszcze inne są funkcje maski w językach psychoanalizy, inne zaś w dyskursach filozoficznych. Maska jest elementem wielu kultur od czasów pierwotnych do dzisiejszych i nic nie wskazuje na to by jej wieloznaczna siła – jako obiektu i metafory – miałyby się wyczerpać.

Nie wchodząc szerzej w bardzo skomplikowaną problematykę poszczególnych funkcji maski, by podkreślić jednak jej szeroki zakres wpływu, można wymienić niektóre tylko obszary kontekstowe maski:

- Przywdziewanie masek bogów, by w ceremonii, spektaklu pełnić ich rolę.
- Maska pośmiertna jako granica między życiem a śmiercią.
- Maska jako atrybut rytuału religijnego, kontaktu ze światem bogów.
- Maska jako element karnawalizacji, zabawy, gry.
- Maska jako rekwizyt teatralny.
- Maska jako sposób utożsamienia z charakterem w teatrze antycznym.
- Maska jako rola społeczna.
- Płeć jako maska.
- Maska jako atrybut intrygi miłosnej i uwodzenia (uwodzenie poprzez brak tożsamości, poprzez tożsamość maski, a więc poprzez samą zewnętrżność, maska jest w tym przypadku albo tożsamością sztuczną seksualnie albo tożsamością czystej materialności, cielesności).
- Maska jako rekwizyt intrygi politycznej, oszustwa, szpiegostwa, podstępny.
- Maska jako narzędzie władzy; mundur jako maska.
- Maska, która chroni przed niebezpieczeństwem – może być jednocześnie zbawieniem, ale i kulturowym wykluczeniem (np. Żydzi ukrywający się pod maskami innych tożsamości podczas II wojny światowej).
- Maska jako wywyższenie / poniżenie.
- Maska jako sposób dobrowolnej bądź przymusowej alienacji, odosobnienia.
- Maska jako metafora formy, opakowania, powierzchni, zewnętrżności.
- Maska jako przymusowa bądź pożądana pośredniość, sztuczność, kreacja.
- Język, literackość, narracyjność, obrazowość jako maska.
- Maska jako przejaw ironii, dystansu.
- Maska jako ontologiczna jakość świata, który zawsze jest ukryty, zawsze pod przebraniem (i tu dwa podejścia: 1. do świata ukrytego pod maską można dotrzeć po spełnieniu pewnych warunków, odbycia walki, rozwiązania zagadki, w momencie epifanii itd., 2. nie ma świata pod maską – świat jest maską, a jej charakter jest dwoisty, paradoksalny: zasłania samą

siebie, maskuje swoją realność, wskazuje na coś, czego nie ma, złudnie wzbudza ruch poszukiwania, zgłębiania).

- Maska jako całość w odbiciu lustrzanym, jako superego w kontekście psychoanalizy.
- Maska jako sobowtór.
- Maska jako sztuczne dopełnienie / przedłużenie ciała.
- Maska jako narzędzie spajające ciało.

Trudności, które sprawia maska w bezpośrednim, pewnym pochwyceniu jej znaczenia są związane nie tylko z jej niejednorodną genezą (jej pochodzenie trudno ustalić, bowiem jest elementem dziedzictwa wielu kultur) czy z pełnieniem przez nią różnorodnych funkcji. Bowiem, jak pisze René Girard: „W licznych wierzeniach pierwotnych maski uchodzą za niezbędne rekwizyty, nie możemy jednak z pewnością odpowiedzieć na żadne pytanie, jakie nastroczą ich istnienie. Co przedstawiają, do czego służą, jakie jest ich pochodzenie?”. Badacze i artyści zajmujący się problematyką maski nie znajdują jej spójnej definicji, bowiem maska jest rekwizytem paradoksalności i pośredniości. Do jej istoty można starać się dotrzeć co najwyżej przygodnie, okazjonalnie, w odniesieniu do jej obecności w określonej kulturze, w konkretnym tekście, obrazie, rytuale, metaforze, działaniu. A że o bohaterach ukrywających swoją tożsamość, trudno mówić bez odniesienia do maski, podpowiada nam Gaston Bachelard. Uważa on za „uderzające, że nie sposób rozwijać psychologii ukrycia nie uciekając się do pojęcia maski”.

II. Przykładowa interpretacja

Jednym z najbardziej fascynujących kontekstów w jakich można mówić o problematyce zawartej w temacie jest zagadnienie motywu literackiego maski jako statusu ontologicznego bohaterów. Interesować nas więc będzie to, jaki wpływ ma maska na sposób istnienia postaci i świata literackiego oraz na definiowanie tożsamości bohaterów poprzez ich relację z maską. Kwestie te omówimy na trzech przykładach dwudziestowiecznej prozy. Będą to: opowiadanie Stanisława Lema *Maska*, opowiadanie Franza Kafki *Przemiana* oraz powieść Witolda Gombrowicza *Ferdydurke*.

Jako dodatkowych kontekstów interpretacyjnych można między innymi użyć: opowiadania Bruno Schulza *Karakony*; filmu *Maska* w reżyserii Timothy'ego i Stephena Quay z 2010 roku, powstałego na podstawie opowiadania Lema; filmową animację autorstwa Piotra Dumay 1991 pod tytułem *Franz Kafka*; filmową adaptację *Ferdydurke* z 1991 roku w reżyserii Jerzego Skolimowskiego.

Maska: Niezwykle interesującym przykładem interpretacyjnym dla tematu „Kostium, maska, przebranie – bohaterowie ukrywający tożsamość” jest opowiadanie Stanisława Lema *Maska* (po raz pierwszy wydane w 1976 roku). Jest to jeden z najbardziej cenionych przez krytyków utworów Lema, pociągający swą wieloznacznością i otwartością na wiele interpretacji.

Narratorka opowiadania jest stworzeniem obdarzonym niejednorodną tożsamością. Jej pierwsze wspomnienia dotyczą narodzin. Ta początkowa scena stylizowana jest na język biblijny, poprzez wyraźne aluzje do Księgi Rodzaju. Jasne jest jednak, że mamy do czynienia z kreacją wtórną – powstająca istota formowana jest przez maszyny, nie jest tworem organicznym ani „naturalnym”. Bohaterka początkowo nie ma określonej płci i wypowiada się w rodzaju neutrum. Jednak kolejnym etapem jej opowieści jest przyobleczenie metalowego ciała w ciało pięknej dziewczyny, wraz z którym narratorka wstępuje w pleć i w nową tożsamość. Jest niemal nieludzko piękną młodą kobietą, która podczas balu poznaje dwóch determinujących jej los mężczyzn: króla, w którym przeczuwa swego stwórcy i władcę oraz Arrhodesa – mędrca, w którym rozpoznaje swój cel. Wstępując w ciało kobiety narratorka zdaje sobie bowiem sprawę, że została powołana do zglądzenia Arrhodesa. Pod nową postacią bohaterka bez trudu uwodzi mężczyznę i rozpoczyna z nim niebezpieczną grę. Jednak tożsamość pięknej uwodzicielki nie wymazuje wspomnień o narodzinach jako istoty mechanicznej. Podwójne wspomnienia i przenikające się tożsamości skłaniają bohaterkę do poszukiwań swej istoty. W niejednoznacznej scenie bohaterka rozcina nożem brzuch, z którego wydobywa się metaliczny owad:

„W lustrze wyglądało to, jak gdybym się chciała nożem pchnąć, scena dramatycznie czysta, wytrzymała w stylu do ostatniego szczegółu przez wielkie łożo z baldachimem, dwa szpalery wysokich świec, błysk w moim ręku i moją bladeść, ponieważ ciało moje lękało się straszliwie, kolana uginały się pod mną, jedna tylko dłoń z ostrzem miała należyłą pewność. (...) Cóż to był za potworny strach, tak patrzeć w siebie! Nie ważyłam się dotknąć srebrzystej powierzchni, przeczystej, niepokalanej, odwłok podługowaty jak trumienka mała lśnił, odzwierciedlając w sobie pomniejszone płomyki świec, poruszyłam się i wtedy ujrzałam jego przytulone płodowo odnóża, cienkie jak szczypcy, wchodziły w moje ciało i pojęłam nagle, że to nie było ono, obce, inne, to byłam dalej ja sama”.

Jako obdarzona nadzwyczajną siłą i zdolnościami tropienia metaliczna modliszka rozpoczyna pościg za Arrhodesem. Świadoma swego przeznaczenia, równocześnie próbuje mu się oprzeć – dowiedzieć się, na ile jest zaprogramowaną maszyną, której celem jest zabić, a na ile obdarzona wolną wolą, niezależną istotą. Wieloznaczne zakończenie opowiadania nie daje pewnego

rozstrzygnięcia tej kwestii. Bohaterka odnajduje Arrhodesa, gdy ten już umiera, nie dowiaduje się więc, czy znalazłaby w sobie siłę, by sprzeciwić się wpisaniu w nią programowi i ocalić byłego kochanka. W końcowej scenie mechaniczna narratorka trzyma w ramionach umierającego Arrhodesa, towarzyszy jej nastroj uspokojenia.

Opowiadanie Lema jest przykładem dosłownego występowania motywu maski, przebrania ukrywającego tożsamość. Dosłowność motywu nie przeszkadza jednak wieloznaczności rodzącej się w procesie interpretacji. Tytułowa maska odnosi się bowiem do różnych poziomów świata przedstawionego. Maską jest ciało pięknej dziewczyny, którego brzuch ukrywa metaliczną modliszkę. Maską jest rola kochanki, którą bohaterka odgrywa wobec Arrhodesa w początkowych scenach opowiadania. Maską jest konwencja (zarówno społeczna, jak i literacka), której ulegają postaci opowiadania. Ale nie tylko tożsamość bohaterki związana z rolą kochanki, pięknej, dziewczyny, uwodzicielki, uczestniczki balu i schadzki jest maską. Narratorka nie potrafi jednoznacznie stwierdzić, że jej prawdziwą, ukrytą, istotową tożsamością jest tożsamość mechanicznej modliszki, program w nią wpisany, zadanie, które ma wykonać, pościg i zabójstwo. Bohaterka ma w sobie te dwie tożsamości i związane z nimi wspomnienia, pragnienia, odruchy. Obie postrzega jednak jako maski, wobec obu próbuje się dystansować, poszukując siebie pod powłokami tych postaci. Jak pisze Wojciech Michera:

„Jej istnienie zatem, to niekończąca się, wielopiętrowa, otchłanna autorefleksja, wciąż ponawiane próby samookreślenia, doświadczenia siebie, wysondowania i przekroczenia owej wewnętrznej «niewidzialnej granicy», «granicy wolności», pozwalającej odróżnić się od reszty świata, świata skonstruowanego przez jej twórcę”.

Zarówno bowiem postać dziewczyny, jak i maszyny-modliszki są jej narzucone, a narratorka, próbując się im przeciwstawić, wciąż nie jest pewna czy i to jej zachowanie nie jest częścią wpisanego w nią programu. Opowiadanie Lema zdaje się stawiać tę kwestię nie tylko narratorce. Niepewność ontologiczna związana z maską dotyczy przecież nas wszystkich: czy jestem samym sobą, czy mam wolną wolę? a może ulegam społecznym, kulturowym, cielesnym, językowym konwencjom, przymusom? może ktoś / coś wdrukował mi moje przekonania, zaprojektował moje decyzje, dawno napisał już mój los? Tak pisze na ten temat (w kontekście *Maski* Lema) Jo Alyson Parker: „Czy nasza wolna wola nie jest przypadkiem takim samym kłamstwem, jak wolna wola maszyn spełniających nasze rozkazy? W istocie inteligentne mechanizmy obnażają trudności, jakie mamy w definiowaniu naszej podmiotowości, problematyzują jako takie pojęcie podmiotu”.

To właśnie ta podmiotowa, tożsamościowa niepewność związana z ontologicznymi konsekwencjami maski sprawia, że spotkany przez narratorkę na drodze jej pościgu mnich nazywa ją swoją siostrą. Słowa te bohaterka powtarza sobie jako szczególnie poruszające: „pozostałam sam na sam z myślami, w których powracały zdumiewające słowa, jakie powiedział starszy zakonnik, patrząc mi w oczy, «jesteś moją siostrą». [...] gdy pochylałam się nad nimi, coś gorącego rozplątywało się w moim jestestwie i przeinaczało mnie tak, jakbym utraciła ciężki płód, którym byłam brzemienna”.

Ostateczne oddzielenie maski od tego, co pod nią ukryte, nie jest możliwe. Tożsamość bohaterki pozostaje wieloznaczna, heterogeniczna i ściśle związana z maską. Bowiem, jak stwierdza narratorka opowiadania Lema: „Każdy wie, że nie można odwrócić gałki ocznej tak, aby źrenica zajrzała w głąb czaszki”.

Przemianę rozpoczynają następujące zdania:

„Gdy Gregor Samsa obudził się pewnego rana z niespokojnych snów, stwierdził, że zmienił się w łóżku w potwornego robaka. Leżał na grzbiecie twardym jak pancerz, a kiedy uniósł lekko głowę, widział swój sklepiony, brązowy, podzielonych sztywnymi łukami brzuch, na którym ledwo mogła utrzymać się całkiem już ześlizgująca się kołdra. Liczne, w porównaniu z dawnymi rozmiarami, żałośnie cienkie nogi migały mu bezradnie przed oczami.

«Co się ze mną stało?» – myślał”.

Bohaterowi opowiadania Kafki przydarzyło się więc niejako coś odwrotne do tego, co stało się z bohaterką Lemowskiej *Maski*. Gregor Samsa z „naturalnej” postaci ludzkiej przedzierzgnął się nagle, bez wyraźnego powodu w postać „wielkiego żuka”. Jak pisze Brygida Pawłowska-Jądrzyk: „jaskrawo heterogeniczny charakter tej relacji prowadzi do efektu wyobraźniowego kojarzącego nową powierzchowność Gregora z ideą przebrania (maskarada, upozorowanie życia)”.

Tożsamość Gregora została więc nagle zamaskowana w ciele wielonożnego robaka. Jednak wkrótce okazuje się, że nie tylko ciało bohatera uległo przemianie. Choć na początkowe kierowane zza drzwi pokoju pytania rodziny, zaniepokojonej zaniechaniem przez Gregora pójścia do pracy, bohater potrafił krótko (aczkolwiek dziwnym, „nieswoim” głosem) odpowiadać, to wkrótce jego wypowiedzi nie przypominają już nic innego jak „głos zwierzęcy”.

Ontologiczny status Gregora w toku opowiadania staje się więc coraz bardziej niepewny. Dowiadujemy się bowiem, jakie życie przez ostatnie 5 lat przed przemianą prowadził Samsa, a było ono jednostajne, silnie skonwencjonalizowane, podporządkowane zewnętrznym, ostrym zasadom dyscypliny i poczucia obowiązku, nietowarzystwie, wyjąłowane z wolności, spontaniczności, przyjemności i kreatywności. Czytając kolejne strony *Przemiany* coraz silniej zdajemy

sobie również sprawę, że ten tryb życia Gregora został mu niejako narzucony przez leniwy i roszczeniowy tryb życia jego rodziny.

Gregor pod postacią młodego mężczyzny prowadził życie bliskie życiu robaka i niemal jemu równe w braku wolnej woli. Paradoksalnie – to pod postacią żuka zaczyna zdawać sobie z tego wszystkiego sprawę, dostrzega własną osobność, zwraca uwagę na swoje potrzeby, odkrywa, że poświęcenie, na które zdobywał się wobec rodziny, nie zostanie mu zwrócone teraz, gdy to on najbardziej potrzebuje pomocy, czułości i zrozumienia.

Między bohaterami *Przemiany* a postacią robaka zachodzą wieloznaczne relacje. Gregor jako żuk zdaje się znacznie bardziej ludzki niż którakolwiek inna postać opowiadania. Jego rodzina, służba, pan prokurent i lokatorzy są mniej od niego wrażliwi, mniej zwracający uwagę na odczucie innych, mniej szczerzy w swych intencjach, mniej skłonni do poświęceń. Maską możemy nazwać więc nie tylko pancerz robaka ukrywający tożsamość Gregora, ale maską możemy również nazwać ludzkie ciała członków jego rodziny, którzy w swoim postępowaniu zdają się bliżsi tożsamości robaków.

Świat i postaci z twórczości Kafki na ogół nie posiadają jednak pewnej wyraźnej, jednoznacznej ontologii. Charakterystyczna dla twórczości tego pisarza jest tożsamościowa niepewność osób, rzeczy i ich podatność na zmiany, przebrania, ukrycia. U Kafki, jak podsumowuje to Edward Kasperski, „ludzie, stosunki, wydarzenia i sytuacje okazywały się przy bliższym wejrzeniu jedynie maskami ludzi, stosunków, wydarzeń i rzeczy, które należało rozpoznać w ich prawdziwej postaci, o ile w ogóle ona istniała”.

Ferdynand: W twórczości Witolda Gombrowicza znaleźlibyśmy wiele utworów, których bohaterowie chcą ukryć przed światem swoją tożsamość. Maska pojawia się tu w sposób mniej dosłowny niż w omawianych powyżej opowiadaniach Lema i Kafki, jednak problematyka niejawnego tożsamości jest niezwykle ważna w wielu utworach Gombrowicza. Tak pisze on na ten temat w *Wspomnieniach polskich*:

„[Zetknięcia] z Tajemnicą, z Maską, ukazały potęgę znaczeń ukrytych, wywierały ze zwykłego osadzenia w codzienności, aby wtrącić w patos, w dramat naszej prawdziwej sytuacji w świecie. [...] język sybilliczny, a potężny do którego nieraz starałem się sięgnąć w moich późniejszych utworach”.

Sięgnął Gombrowicz do „sybilicznego języka Maski” między innymi w *Ferdynandzie*, gdzie motyw maski funkcjonuje w co najmniej dwóch rozumieniach: maska jako metafora ciała oraz maska jako metafora kultury – przestrzeni międzyludzkiej, obyczajowej, Gombrowiczowskiej sytuacji. W obu przypadkach – tak ciała, jak i kultury – poprzez maskę można zreinterpretować Gombrowiczowską Formę, a także Gębę, miny, itp.

Gombrowicz podważa w *Ferdydurke* to, czy moje ciało jest rzeczywiście moje, czy „ja” i ciało jesteśmy tożsami, czy moja świadomość kryje się w ciele, czy można ją odkryć. Jak pisze Stefan Chwin, bohater Gombrowicza patrząc w lustro, wcale nie widzi siebie, „lecz «oblicze», które noszę «na sobie». Nosić twarz na sobie! Tym osobliwym określeniem Gombrowicz opisuje cały rozdźwięk. Twarz nie daje się utożsamić z prawdziwym «ja», jest czymś zewnętrznym, obcym. Jest maską-przyrządem”.

Twarz jest więc dla Gombrowicza maską, deformującą powierzchnią, przesłonięciem. Toteż nie ma u niego opozycyjności w relacji maski i twarzy. Nie są one wobec siebie przeciwstawne, bowiem pod twarz „nosimy” jakby maskę, a jednocześnie maska ta niczego nie ukrywa, nie chroni, jest naszą jedyną twarzą. Jak pisze Chwin: „Twarz – wyostriamo jego [Gombrowicza] twierdzenie – jest pierwotniejsza niż «wnętrze», «duch». Twarz stwarza w nas «człowieka wewnętrznego»”.

W *Ferdydurke* dokonują się romantyczne gesty zrzucenia maski, które jednak okazują się być płonne – bohater odkrywa tylko kolejne maski, które nie są kolejnymi warstwami przebrania, pod którym znajdzie swoją prawdziwą twarz, ale są kolejnymi wcieleniami tejże twarzy. Zdaniem Chwina człowiek Gombrowicza, to człowiek, który jest „żywym paradoksem: maską, która pragnie «być sobą»”.

Ontologiczna niepewność świata Gombrowiczowskiego charakteryzuje nie tylko jego bohaterów. Zdaniem Olafa Kühla twórczość Gombrowicza można scharakteryzować jako wypowiedzi-maski: „kluczową funkcją stylu [Gombrowicza] jest maskowanie, dzięki któremu dopiero mogą być wypowiedziane pewne istotne kwestie”. Maskujące są więc w *Ferdydurke* strategie stylistyczne i narracyjne, elementy fabularne, schematy działania bohaterów, ontologiczny status postaci i świata, a nawet sam akt twórczy.

Wszystkie trzy omówione teksty prozatorskie traktują atrybut maski, przebrania jako niezwykle poważny, znaczący dla naszego sposobu istnienia w świecie. Fabularna maska staje się niejako impulsem do rozważań na temat maskującego, paradoksalnego charakteru ontologicznego człowieka, świata, twórczości literackiej. Utwory te pokazują, że skrywana tożsamość nie jest jedynie zabiegiem chwilowym bądź łatwo porzucanym. Bohaterowie omawianych dzieł dzięki masce rozumieją, że ich tożsamość zawsze jest już przebrana i że jedyne, co im pozostaje to buntować się przeciwko jednej masce, popadając w kolejną. Bunt ten jednak w ontologicznej problematyce maski jest właśnie źródłem podmiotowości i działania.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia tekstów wykorzystanych w artykule

1. BACHELARD Gaston, *Fenomenologia maski*, przeł. Barbara Grzegorzewska, [w:] *Maski*, T. 2, red. Maria Janion, Stanisław Rosiek, Gdańsk 1986.
2. CHWIN Stefan, *Gombrowicz i maska*, [w:] *Maski*, T. 2, red. Maria Janion, Stanisław Rosiek, Gdańsk 1986.
3. GIRARD René, *Sacrum i przemoc*, przeł. Maria i Jacek Plecińscy, Poznań 1993.
4. GOMBROWICZ Witold, *Ferdydurke*, Kraków 1987.
5. GOMBROWICZ Witold, *Wspomnienia polskie*, Paryż 1977.
6. KAFKA Franz, *Przemiana*, przeł. Juliusz Kydryński, [w:] *Wyrok*, Londyn 1993.
7. KASPERSKI Edward, *Klucze do Kafki*, [w:] *Poetyka egzystencji. Franz Kafka na progu XXI wieku*, red. Edward Kasperski, Tomasz Mackiewicz, Warszawa 2004.
8. KÜHLA Olaf, *Gęba Erosa. Tajemnice stylu Witolda Gombrowicza*, przeł. Krzysztof Niewrzęda i Maria Tarnogórska, Kraków 2005.
9. LEM Stanisław, *Maska*, [w:] *Maska*, Kraków 1976.
10. MICHERA Wojciech, *Piękna jako bestia*, Warszawa 2010.
11. PARKER Jo Alyson, *(U/od)ptciwienie maszyny. „Maska” Stanisława Lema*, przeł. Jerzy Jarzębski, „Teksty Drugie” nr 3/1992.
12. PAWŁOWSKA-JĄDRZYK Brygida, *Strategie pisarskie. Przemiana*, [w:] *Poetyka egzystencji. Franz Kafka na progu XXI wieku*, red. Edward Kasperski, Tomasz Mackiewicz, Warszawa 2004.

Wybrana bibliografia podmiotowa

1. *BATMAN [komiks]: Batman* (TM-Semic 1990-1997) 82 zeszyty, *Batman & Superman* (TM-Semic 1997-1998) 15 zeszytów, *Wydanie specjalne* (TM-Semic), *Top Komiks* (TM-Semic), *Superman/Batman* (Dobry Komiks 2005) 3 zeszyty.
2. BIAŁOSZEWSKI Miron, *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, Warszawa 2001.
3. CHWIN Stefan, *Złoty pelikan*, Warszawa 2004.
4. FLAUBERT Gustav, *Pani Bovary*, przeł. Aniela Micińska, Kraków 2003.
5. GOMBROWICZ Witold, *Ferdydurke*, Kraków 1987.
6. HERBERT Zbigniew, *Pan Cogito obserwuje w lustrze swoją twarz*, z tomu *Pan Cogito*, Warszawa 1974.

7. HORNBY Nick, *Był sobie chłopiec*, przeł. Elżbieta Kawczyńska, Poznań 2001.
8. KAFKA Franz, *Przemiana*, przeł. Juliusz Kydryński, [w:] *Wyrok*, Londyn 1993.
9. KRASICKI Ignacy, *Kruk i lis, Szczur i kot, Ptaszki w klatce*, [w:] *Bajki*, Kraków 2003.
10. LEM Stanisław, *Maska*, [w:] *Maska*, Kraków 1976.
11. LEROUX Gaston, *Upiór Opery*, przeł. Bożena Sęk, Katowice 2005.
12. MACDONALD Roger, *Człowiek w żelaznej masce*, przeł. Beata Spieralska, Warszawa 2007.
13. MCCULLEY Johnston, *Zorro*, Wrocław 2006.
14. MALCZEWSKI Antoni, *Maria: powieść ukraińska*, Białystok 1995.
15. MICKIEWICZ Adam, *Grażyna*, Kraków 2004.
16. MICKIEWICZ Adam, *Konrad Wallenrod*, Kraków 2009.
17. MICKIEWICZ Adam, *Pan Tadeusz*, Kraków 2009.
18. MIŁOŚZ Czesław, *Zniewolony umysł*, Kraków 1999.
19. MOLIER, *Świętoszek*, przeł. Tadeusz Boy-Żeleński, Warszawa 1994.
20. NAMORA Fernando, *Człowiek w masce*, przeł. Janina Z. Klave, Kraków 1985.
21. NIEMCEWICZ Julian Ursyn, *Powrót pośła*, Warszawa 1997.
22. ROSTAND Edmond, *Cyrano de Bergerac*, przeł. Jan Kasprovicz, Warszawa 1899.
23. RÓŻEWICZ Tadeusz, wiersze: *Twarz ta sama, Koniec, Maska, Karnawał 1949 maskarada*, [w:] *Poezja zebrana*, Warszawa 1976.
24. SCHNITZLER Arthur, *Oczy szeroko zamknięte*, Warszawa 1999.
25. SIEGEL Jerry, Shuster Joseph Joe, *Superman [komiks]*, adapt. i oprac. Witold Nowakowski, Jarosław Musiał, Warszawa 1989.
26. *SPIDER-MAN [komiks]*, TM-semic.
27. SZEKSPIR William, *Król Lear*, przeł. Stanisław Barańczak, Kraków 2008.
28. SZEKSPIR William, *Romeo i Julia*, przeł. Maciej Słomczyński, Kraków 2010.
29. SZEKSPIR William, *Wieczór Trzech Króli albo co zechcecie*, przeł. Stanisław Barańczak, Kraków 2001.
30. WILDE Oscar, *Portret Doriana Graya*, przeł. Maria Feldmanowa, Kraków 2006.
31. WITKIEWICZ Stanisław Ignacy, *622 upadki Bunga czyli Demoniczna kobieta*, Kraków 2005.
32. WOJACZEK Rafał, wiersz: *Twarz*, [w:] *Utwory zebrane*, Wrocław 1976.
33. WYSPIAŃSKI Stanisław, *Wyzwolenie*, Wrocław 1970.
34. ZABŁOCKI Franciszek, *Fircyk w zalotach*, Warszawa 1993.

Wybrana bibliografia przedmiotowa

1. ABRAMOWICZ Andrzej, *Rzeczy, idee i maski – Jacques Boucher de Perthes (1788-1868)*, Warszawa 1997.
2. BACHTIN Michaił, *Twórczość Franciszka Rabelais'go a kultura ludowa Średniowiecza i Renesansu*, przeł. Anna i Andrzej Goreniowie, Kraków 1975.
3. BANACH Andrzej, *Wybór maski: 11 teatrów klasycznych*, Wrocław 1984.
4. BRANDWAJN Rachmiel, *Twarz i maska: rzecz o „Świętoszku” Moliera*, Warszawa 1965.
5. BURZYŃSKA Anna R., *Maska twarzy: twórczość dramatyczna Stanisława Grochowiaka*, Kraków 2011.
6. CIESIELSKI Remigiusz T., *Metamorfozy maski: koncepcja Josepha Campbella*, Poznań 2006.
7. CORMACK Robin, *Malowanie dusz: ikony, maski pośmiertne i całuny*, przeł. Krzysztof Kwaśniewicz, Kraków 1999.
8. CZANERLE Maria, *Twarze i maski: szkice teatralne*, Kraków 1970.
9. CZAS na interdyscyplinarność: człowiek nosi swoją twarz: twarze, portrety, maski, red. Anna Kowalczyk-Klus i Ryszarda Solik, Cieszyn 2010.
10. DZIECHCIŃSKA Hanna, *Literatura a zabawa: z dziejów kultury literackiej w dawnej Polsce*, Warszawa 1981.
11. FILIPOWICZ Stanisław, *Twarz i maska*, Warszawa 1998.
12. GŁOWIŃSKI Michał, *Mity przebrane*, Kraków 1994.
13. GOFFMAN Erving, *Człowiek w teatrze życia codziennego*, przeł. Helena Datner-Śpiewak i Paweł Śpiewak, Warszawa 2008.
14. GUTOWSKI Wojciech, *Nagie dusze i maski: (o młodopolskich mitach miłości)*, Kraków 1992.
15. JANION Maria, *Bohater, spiszek, śmierć: wykłady żydowskie*, Warszawa 2009.
16. LÉVINAS Emmanuel, *Całość i nieskończoność: esej o zewnętrznosci*, przeł. Małgorzata Kowalska, Warszawa 2002.
17. LÉVI-STRAUSS Claude, *Drogi masek*, przeł. Monika Dobrowolska, Łódź 1985.
18. *LITERATURA i/a tożsamość w XX wieku*, red. nauk. Adrian Gleń, Irena Jokiel, Marek Szladowski, Opole 2007.
19. *MASQUERADES: disguise in literature in English from the Middle Ages to the present*, red. Jesús López-Peláez Casellas, David Malcolm, Pilar Sánchez Calle, Gdańsk 2004.
20. *MASKI*, T. 1, red. Maria Janion, Stanisław Rosiek, Gdańsk 1986.
21. *MASKI*, T. 2, red. Maria Janion, Stanisław Rosiek, Gdańsk 1986.

22. *MASKA i cień. Sympozja Mickiewiczowskie (9 grudnia 1997, 20 maja 1998): materiały*, red. Czesław P. Dutka, Zielona Góra 1997.
23. *MASKI: literatura, sztuka i satyra*, red. Roman Czaplicki, Bartłomiej Gofron, Kraków 1918-1919.
24. *MASKI współczesności: o literaturze i kulturze XX wieku*, red Lidia Burska, Marek Zaleski, Warszawa 2001.
25. MICHERA Wojciech, *Piękna jako bestia*, Warszawa 2010.
26. „*MÓWIĘ i mówię*”: *teatralne maski Elfriede Jelinek*, red. Monika Szczepaniak, Bydgoszcz 2008.
27. PAKCIŃSKI Marek, *Maski Zaratustry: motywy i wątki filozofii Nietzschego a kryzys nowoczesności*, Warszawa 2004.
28. PUJANEK Irena, *Maski w polskich i środkowoeuropejskich obrzędach ludowych: studium porównawcze*, Poznań 1970.
29. RYBA Janusz, *Maskarady oświeconych: próba opisu zjawiska*, Katowice 1998.
30. STAJUDA Jerzy, *Klee: figury i maski*, Warszawa 1961.
31. *TOŻSAMOŚĆ i rozdwojenie w perspektywie mitów*, red. Lidia Wiśniewska, Bydgoszcz 2008.
32. ŻEROMSKA Estera, *Maska na japońskiej scenie: od pradziejów do powstania teatru nō: historia japońskiej maski i związanej z nią tradycji widowiskowej*, Warszawa 2003.

Urszula Cimoch

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

WISŁAWA SZYMBORSKA (1923 - 2012)

Polska poetka, eseistka, krytyk literacki, felietonistka, tłumaczka. Choć piła niewiele, kilka wierszy rocznie, to za swoją poezję zdobyła wiele nagród: została m.in. odznaczona Orderem Orła Białego (2011), dwukrotnie zdobyła nagrodę Pen Clubu, została członkiem honorowym Amerykańskiej Akademii Sztuki i Literatury, od 1997 Honorowym obywatelem Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa za zasługi w rozwijaniu języka polskiego oraz rozświetlenie kultury polskiej i miasta Krakowa, doctor honoris causa Uniwersytetu im. Adama

Mickiewiczza. Należała do wielu organizacji: od 1995 r. była członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, od 1988 członkiem Pen Clubu. Jednak największą popularyzacja przyniosła jej Nagroda Nobla w dziedzinie literatury w 1996 r.

Urodziła się 2 lipca 1923 r. w miejscowości Kórnik/Bnin (nieдалеко Połnania). Tam ojciec był zarządcą dóbr Zamoyskiego. Po trzech latach przeniosła się z rodziną do Torunia, a następnie do Krakowa, gdzie spędziła większość życia i rzadko to miejsce opuszczała.

Maturę uzyskała na tajnych kompletach, pracowała też na kolei. Była także ilustratorką podręcznika języka angielskiego autorstwa Jana Stanisławskiego. Po wojnie studiowała polonistykę i socjologię na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, ale żadnych z tych studiów nie ukończyła.

Pierwsze wiersze zaczęła pisać w czasie wojny. Jej debiutem był wiersz „Szukam słowa”, który opublikowała w 1945 r. w dodatku literackim „Dziennika Polskiego” – „Walka”. Redaktorem „Walki” był m.in. Adam Włodek, późniejszy mąż poetki, z którym rozwiodła się w 1954 r.

Nie była osobą zajmującą się polityką. Jedyne wyjątek stanowił książkowy debiut „Dlatego żyjemy” (1952), w którym pisała o stalinizmie. Tytuły wierszy, które tam czytamy, to „Młodzieży budującej Nową Hutę”, „Na powitanie budowy socjalistycznego miasta”, „Lenin”. Wprawdzie wcześniej napisała tomik „Wiersze”, niestety nie został wydany, gdyż nie spełniał wymagań socjalistycznych. Do 1966 r. należała do PZPR, była także członkiem Związku Literatów Polskich. Trafiła wtedy na lewicujące środowisko młodych ludzi, którzy wierzyli, że komunizm to jedyne wyjście.

Oprócz wierszy publikowała felietony o książkach w „Życiu Literackim” (w latach 1953-1966 prowadziła dział poezji i anonimowo „Pocztę literacką”), w „Piśmie” (na początku lat 80. była członkiem zespołu redakcyjnego miesięcznika), „Odrze” i „Gazecie Wyborczej”. Później swoje prace wydała w „Lekturach nadobowiązkowych” (2000). W tym samym roku ukazała się „Poczta literacka, czyli jak zostać (lub nie zostać) pisarzem”. W 1976 roku, po wypadkach radomskich, zrezygnowała ze współpracy z „Życiem Literackim”, było to jej ostateczne odstąpienie od instytucjonalnych więzi zawodowych. Wiele osób zarzucało jej, że była związana ze środowiskiem akceptującym ustrój socjalistyczny. Ona zrezygnowała z tłumaczenia się na rzecz dowodów, którymi miała być jej poezja.

Charakterystyczna dla Szymborskiej liryka pojawiła się w trzecim tomiku „Wołanie do Yeti” (1957). Potrafiła w niej wyrazić maksimum ważnych treści dotyczących człowieka i świata w minimalnej liczbie słów i tekstów. Nie posługiwała się górnolotnym językiem, pisała wprost do swojego czytelnika. Poruszała sprawy istotne, filozoficzne, takie jak egzystencja człowieka i osadzała je w realiach potocznych, obyczajowych, politycznych, historycznych, przyrodniczych. Ale na tym nie poprzestawała, obficie korzystała ze znanych faktów lub hipotez

historycznych, kulturowych, opierała się na prozaicznych scenach ulicznych, spotkaniach ze znajomymi, serwisach informacyjnych, „kaczkach dziennikarskich”, notach encyklopedycznych oraz zasłyszanych ciekawostkach. Ten pozornie prosty świat służył jej do sformułowania głębszych pytań problemowych, z którymi do dziś borykają się filozofia i nauki społeczne. Była zdziwiona światem, zadawała z pozoru naiwne, proste pytania. Dzięki temu przedstawiała nam świat jako ciekawy, tajemniczy i nie do końca zgłębiony. Była mistrzynią słowa, znaną z ironii, delikatnego, precyzyjnego i wrażliwego języka. Korzystała z kontrastu, paradoksu, gier językowych, które podkreślały wieloznaczność i przemilczenia.

Przekonywała, że jest autorką wierszy. Nie lubiła wywiadów i udzielała ich niewiele. Nawet po otrzymaniu Nagrody Nobla czyniła to niechętnie. Uważała, że wszystko o niej mówią jej wiersze, nie zgadzała się, aby napisano o niej biografię. Unikała wszelkich honorów i oficjalnych uroczystości, gdzie miała być główną postacią. Preferowała za to niespieszne życie i uwielbiała zwykłe rozmowy z ludźmi.

Pod koniec lat 50. zaczęto tłumaczyć teksty poetki, zarówno na języki europejskie, jak i pozaeuropejskie: chiński, japoński, hinduski i inne.

Pisała do końca swoich dni. Pozostawiła po sobie ok. 350 wydanych wierszy i kilkanaście nieopublikowanych utworów.

Prezentowane zestawienie bibliograficzne podmiotowe zawiera tomiki poetyckie, zbiory poetyckie, felietony oraz zbiór wierszy w wyborze Szymborskiej. Bibliografia przedmiotowa obejmuje pozycje zwarte od 1995 roku oraz artykuły od 2007 roku.

I. Twórczość Szymborskiej

1. Tomiki poetyckie

1. DLATEGO żyjemy. – Warszawa : „Czytelnik”, 1952. – 44 s.
Inne wydanie:
Warszawa : „Czytelnik”, 1954
2. PYTANIA zadawane sobie. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1954. – 35 s.
3. WOŁANIE do Yeti : [wiersze]. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1957. – 51 s.
4. SÓL. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1962. – 57 s.
5. STO pociech : wiersze. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1967. – 58 s.
6. WSZELKI wypadek. – Warszawa : „Czytelnik”, 1972. – 45 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Czytelnik, 1975

7. WIELKA liczba. – Warszawa : Czytelnik, 1976. – 43 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Czytelnik, 1977
8. LUDZIE na moście. – Warszawa : Czytelnik, 1986. – 44 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Czytelnik, 1988
9. KONIEC i początek. – Poznań : Wydaw. „a5”, 1993. – 41 s. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa a5)
Inne wydania:
Poznań : Wydawnictwo a5, 1995; 1996; 1997
10. CHWILA. – Kraków : Znak, 2002. – 44 s.
Inne wydanie:
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2007
11. DWUKROPEK. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2005. – 41 s. : il. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa a5; t. 50)
Inne wydania:
Kraków : Wydawnictwo a5, 2006
Wisława Szymborska czyta swoje wiersze z tomu „Dwukropek” [Dokument dźwiękowy]. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2006. – 1 płyta CD : digital. – Nagranie zostało wykonane w studiu Polskiego Radia „Kraków w dniu 25 stycznia 2006 r. i emitowane w Klubie „Trójki” między 6 lutego a 7 marca 2006 r.
12. TUTAJ. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2009. – 40 s.
Inne wydanie:
Tutaj = Here : new poems / przekł. Clare Cavanagh. – Kraków : Wydawnictwo „Znak”, 2009 + 1 dysk optyczny (CD-ROM)
Na płycie CD zapis z koncertu – spotkania Wisławy Szymborskiej i Tomasza Stańki wykonującego improwizacje na temat czytanych przez autorkę utworów. Koncert odbył się 27 stycznia 2009 r. w Operze Krakowskiej z okazji premiery tomu poezji Wisławy Szymborskiej.

2. Zbiory poezji

1. WIERSZE wybrane. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1964. – 115 s.
Inne wydania:
Kraków : a5, 2000; 2001; 2002; 2004; 2005; 2007; 2010
2. POEZJE wybrane / wybór i wstęp autorki. – [Warszawa] : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, dr. 1967. – 118 s. – (Biblioteka Poetów XX Wieku)
Inne wydania:
Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1983

- Warszawa : Zakład Nagrań i Wydaw. Zw. Niewidomych, 1997 + 2 kas.
dżw. 60 min., il. muz.
Warszawa : ZWiN PZN, 1979. – 1 kas. dżw. 60 min.
3. POEZJE / przedm. Jerzego Kwiatkowskiego. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1970. – 169 s. – (Biblioteka Poetów)
Inne wydania:
Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1977
Warszawa : „Alfa”, 1987
4. WIECZÓR autorski / wiersze wybrała aut.; wstępem opatrzył Wojciech Ligęza. – Warszawa : Anagram, 1992. – 191 s. – (Antologia Nowej Poezji Polskiej)
5. WIDOK z ziarnkiem piasku : 102 wiersze. – Poznań : Wydaw. „a5”, 1996. – 186 s. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa a5; t. 25)
Inne wydania:
Kraków : Wydaw. „a5”, 1997; 2002
6. ŻYCIE na poczekaniu / Wisława Szymborska. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1996. – 47 s. – (Lekcja literatury)
Na s. tyt. i okł. : Lekcja literatury z Jerzym Kwiatkowskim i Mariannem Stalą
Bibliogr. s. 47-[48].
Inne wydanie:
Kraków : Wydaw. Literackie, 1997
7. [CZTERNAŚCIE] 14 wierszy / wybrali i il. Ewelina Dziadel [i in.]. – Supraśl : Stowarzyszenie „Uroczysko”, 1998. – 47 s. : il.
8. RYMOWANKI dla dużych dzieci / z wyklejankami autorki. – Kraków : „a5”, 2003. – 53 s. : il. kolor. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa a5; t. 43)
9. WIERSZE ; Zielniki / koncepcja plastyczna i Zielniki Elka Hołoweńko-Matuszewska. – Wyd. 3. – Olszanica : „Bosz”, [2003]. – 64 s. : il. kolor.
Inne wydania:
Olszanica : „Bosz”, [po 2003]; 2010
10. MIŁOŚĆ szczęśliwa i inne wiersze / [wiersze wybrał Ryszard Krynicki]. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2007. – 80 s. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa a5; t. 57)
11. WISŁAWA Szymborska. – Warszawa : Agora, cop. 2010. – 3 płyty (CD) : digital, stereo. ; 12 cm + 1 dysk optyczny DVD : dżw., kolor. ; 12 cm + dod. druk. 40 s.
Dod. druk. zawiera tekst Joanny Szczęsnej i Anny Bikont w jęz. pol. W rozmowach z autorką uczestniczył Michał Rusinek.
DVD. Film dokumentalny „Chwilami życie bywa znośne – przewrotny portret Wisławy Szymborskiej” / reż. i scen. Katarzyna Kolenda-Zaleska.

12. MILCZENIE roślin / wybór wierszy i fot. Joanna Gromek-IIIg. – Kraków : Znak, 2011. – 46 s. : il.

Inne wydania:

Kraków : Znak, 2012

3. Felietony

1. LEKTURY nadobowiązkowe. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1973. – 272 s. : il.

Inne wydania:

Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1981 (cz. 2); 1992; 1996; 1997; 1998

2. NOWE lektury nadobowiązkowe : 1997-2002. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2002. – 156 s. : il.

Zawiera felietony, które ukazywały się od kwietnia 1997 do czerwca 2002 na łamach „Gazety Wyborczej”.

Inne wydania:

Kraków : Wydaw. Literackie, 2003. – 156 s. : il.

Warszawa : Axel Springer Polska : TMM Polska/Planeta Marketing, cop. 2007

4. Zbiór wierszy w wyborze Szymborskiej

1. WIERSZE 1946-1996 / Artur Międzyrzecki ; wybrała i słowem wstępnym opatrzyła Wisława Szymborska. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2006. – 159 s. – (Poezja Żywa)

II. Opracowania

1. Wywiad

1. SAMOCHODY płoszą się dziś na widok konia / rozm. przepr. Joanna Szczęsna // G a z . W y b o r . – 2009, nr 22, s. 2

2. Omówienia biograficzne

a. Pozycje zwarte

1. BURZLIWE fortuny obrotu : mój pamiętnik (1831-1881) / Antoni Szymborski. – Kraków : „Znak”, 2000. – 300 s.
2. DWIE twarze Wisławy Szymborskiej / Ewa i Stanisław Krajscy. – Warszawa : Wydaw. Św.[iętego] Tomasza z Akwinu, 1996. – 139 s.
Bibliogr. pism W. Szymborskiej s. 127-129.
3. GDYBY ta Polka była w Szwecji / Werner Aspenstrom [i in.]. – Kraków : „Znak”, 1999. – 89 s. : il.

4. POLSCY nobliści / Stanisław Żak. – Kielce : „Jedność”, 2001. – 199 s.
5. POLSCY pisarze nobliści / Stanisław Żak. – Kielce : „Ston 2”, 1998. – 268 s. : fot.
6. ŚWIAT ze wszystkich stron świata : o Wisławie Szymborskiej / Stanisław Balbus. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1997. – 249 s.
    Aneks Wisława Szymborska – Dwadzieścia jeden wierszy.
    Bibliogr. s. 186, bibliogr. prac o W. Szymborskiej s. 186-200.
7. VISLAVA Szymborska – doctor honoris causa Universitatis Mickiewiczianae Posnaniensis : 15 V 1995. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1995. – 38 s. : il. – (Doktorzy Honoris Causa / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, nr 26)
    Bibliogr. podm. W. Szymborskiej s. 21-24.

b. Artykuły

1. BYŁA osobą z innej planety / Michał Rusinek; rozm. przepr. Urszula Wołak // P o l s k a (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 10, dod. Magazyn, s. III
2. CHMURY nie mają obowiązku razem z nami ginąć / Anna Bikont, Joanna Szczęsna // G a z . W y b o r . – 2012, nr 29, s. 14-19
3. DO wszystkiego podchodziła z dużym dystansem / Katarzyna Janiszewska // P o l s k a (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 10, dod. Magazyn, s. IV-V
4. DOM Wisławy Szymborskiej / Ingeborg Santor; tł. z niem. Eugeniusz Wachowiak // A k a n t . – 2008, nr 9, s. 30
5. DWIE bajeczki : pierwsze lektury / Wisława Szymborska // T y g . P o w s z . – 2008, nr 22, s. 21
6. GRETA Garbo poezji / Jerzy Illg // P r z e g l ą d . – 2009, nr 46, s. 40-41
7. KALENDARIUM z życia poetki / oprac. Joanna Szczęsna // G a z . W y b o r . – 2012, nr 27, s. 3
8. KATARZYNA Kolenda-Zaleska: Spotkanie z nią zmieniło moje życie / rozm. przepr. Marek Bartosik // P o l s k a (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 10, dod. Magazyn, s. IV-V
9. NA własną miarę znać nadzieję / Krzysztof Masłoń // U w a ż a m R z e . – 2012, nr 6, s. 42-44
10. O ŚMIERCI bez przesady : Wisława Szymborska nie żyje : 1923-2012 // Anna Bikont, Joanna Szczęsna // G a z . W y b o r . – 2012, nr 27, s. 4
11. OD „Szukania słowa” do „Wołania do Yeti” : biografia literacka Wisławy Szymborskiej 1945-1957 / Anna Zarzycka. – Fragm. książki // P a m . L i t e r . – 2010, z. 1, s. 201-219
12. PODRÓŻE z panią Wisławą / Katarzyna Kolenda-Zaleska // G a z . W y b o r . – 2012, nr 29, s. 20

13. SZYMBORSKA dostanie Orła Białego / Magdalena Stokłosa // *P o l s k a* (Metrop. Warsz.). – 2010, nr 266, s. 7
14. SZYMBORSKA jest jakby poza wiekiem, poza czasem i miejscem / Michał Rusinek; rozm. przepr. Jacek Nizinkiewicz // *P r z e g l ą d*. – 2011, nr 2, s. 14-19
15. TEJ garstce, która nas słucha... / Ewa Polak-Pałkiewicz // *N a s z Dziennik* (Wyd. 3). – 2011, nr 5, s. 14-15
16. TYLE wiemy o sobie, ile nas sprawdzono / Krzysztof Masłoń // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2012, nr 27, s. A12-A13
17. WISŁAWA Szymborska (1923-2012). Ostatnia dama polskiej poezji / Urszula Wołak // *P o l s k a* (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 10, dod. Magazyn, s. II

3. Omówienia twórczości

a. Pozycje zwarte

1. [DWADZIEŚCIADWA] 22 × Szymborska / Tadeusz Nyczek. – Poznań : „a5”, 1997. – 166 s.
Bibliogr. s. [169].
2. [CZTERY] × Nobel / pod red. Grażyny i Feliksa Tomaszewskich. – Warszawa : „Stentor”, 2002. – 168 s. : il.
3. CZŁOWIEK wobec Boga i świata w poezji : antropologiczne motywy w twórczości Adama Mickiewicza, Cypriana Norwida, Wisławy Szymborskiej / Kazimierz Świądecki. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Pax, 2006. – 222 s.
4. HERBERT, Szymborska, Różewicz : studia stylistyczne / Teresa Skubalanka. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2008. – 156 s.
5. HOMO poeticus / Katarzyna Walotek-Ściańska. – Sosnowiec : Oficyna Wydawnicza Humanitas : Wyższa Szkoła Humanitas dawniej Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu, 2006. – 114 s.
Bibliogr. s. 113-114.
6. JEDEN dzień w socrealizmie i inne szkice / Jacek Łukasiewicz. – Katowice : Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych, 2006. – 232 s. – (Literaturoznawstwo; 6)
Nota bibliogr. s. 227
7. LITERATURA polska : od Bogurodzicy do poezji Szymborskiej / Ewa Jaskółowa. – Chicago; Warszawa : Wydaw. Andrzej Furkacz – „Ex libris” – Galeria Polskiej Książki, 2001. – 440 s.
Bibliogr.

8. LITERATURA polska w przekładzie / pod red. Marii Filipowicz-Rudek, Jadwigi Koniecznej-Twardzikowej, Urszuli Kropiweic. – Kraków : „Księgarnia Akademicka”, 1998. – 213 s. – (Między Oryginałem a Przekładem; 4)
Bibliogr. s. 93, 104, 204.
9. LEKCJE z Szymborską / Leszek Żuliński. – Bochnia : POW, 1996. – 96 s. – (Biblioteka Szkolna / Prowincjonalna Oficyna Wydawnicza; t. 1)
Bibliogr. s. 6.
10. MILCZENIE słowa : o poezji Wisławy Szymborskiej / Dorota Wojda. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1996. – 136 s.
Bibliogr. s. 119-134.
11. NIE ma rozpuszty większej niż myślenie : o poezji Wisławy Szymborskiej / Anna Węgrzyniakowa. – Katowice : Towarzystwo Zachęty Kultury, [1997]. – 149 s. : il.
12. „NIEKTÓRZY lubią poezję” : wiersze Wisławy Szymborskiej w Niemczech / Beata Halicka; wstęp Andreas Lawaty. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2005. – 315 s. : il. – (Polonica Leguntur : literatura polska w krajach języka niemieckiego; 5)
Bibliogr. s. 277-294.
13. NIEKTÓRZY lubią Szymborską : mały przewodnik po twórczości / Małgorzata Antoszevska-Tuora. – Warszawa ; „Sentor”, 1996. – 124 s.
14. NIEKTÓRZY lubią Szymborską [książka mówiona] / Małgorzata Antoszevska-Tuora; czyta Elżbieta Kijowska. – Warszawa : Zakład Nagrań i Wydawnictw Związku Niewidomych, 2001. – 4 kasety dżw.
Przewodnik po twórczości laureatki Nagrody Nobla.
15. O POEZJI Wisławy Szymborskiej : (opracowanie szkolne) / Bogdan Zeller. – Katowice : „Książnica”, 1996. – 120 s. – (Wiersze z Analizą Literacką)
Dla szkół średnich.
16. O POEZJI Wisławy Szymborskiej : świat w stanie korekty / Wojciech Lięża. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2002. – 386 s.
Nota bibliogr., bibliogr. prac o twórczości W. Szymborskiej.
17. O WIERSZACH Wisławy Szymborskiej : szkice i interpretacje / pod red. Jacka Brzozowskiego. – Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 1996. – 130 s.
18. OBMYŚLAM świat czyli O poezji Wisławy Szymborskiej / pod red. S. Żaka. – Kielce : Wydaw. Pedagogiczne ZNP, 1998. – 151 s. – (Lektury Licealistów)
Książka dla nauczycieli, studentów, uczniów.

Bibliogr. s. 49-50.

19. „OD urodzenia w pożegnalnych ciałach...” : śmierć w poezji Lipskiej, Poświatowskiej i Szymborskiej / Agnieszka Wiśniak. – Katowice : Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych, 2006. – 184 s.
Bibliogr. s. 173-181.
20. OPOWIEŚCI farbą malowane / [oprac. i red. Jolanta Pikul]. – Zbylitowska Góra : Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, [1998]. – 38 s. : il. kolor.
Na okł. podtyt.: o poezji Wisławy Szymborskiej.
21. PAMIĄTKOWE rupiecie, przyjaciele i sny Wisławy Szymborskiej / Anna Bikont, Joanna Szczęśna. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 1998. – 255 s. : il.
22. PLUS minus Atlantyda albo ukłony parzyste : rzecz o Wisławie Szymborskiej i Czesławie Miłoszu / Joanna Salamon; red. Małgorzata Chyc. – Kraków : Korporacja Ha!art, 2011. – 259 s. : il. – (Literatura Non Fiction; 4)
23. POEZJE Wisławy Szymborskiej / oprac. Urszula Lementowicz. – Lublin : Wydawnictwo Biblios, 2006. – 45 s. – (Biblioteczka Opracowań; z. nr 50)
24. POLSCY nobliści literaccy : materiały konferencji naukowej, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 31 maja 2000 / pod red. Dariusza Tomasa Lebiody. – Bydgoszcz : Wydaw. Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, 2003. – 189 s.
25. RADOŚĆ czytania Szymborskiej : wybór tekstów krytycznych / oprac. Stanisław Balbus i Dorota Wojda; [red. Jerzy Illg]. – Kraków : „Znak”, 1996. – 381 s. : il.
Wybór prac krytyczno-literackich z lat 1953-1996.
Bibliogr. prac o twórczości W. Szymborskiej s. 363-370, nota ed. s. 372-374.
26. RADOŚĆ pytania : wiersze Wisławy Szymborskiej / Gerhard Bauer; przekł. [z niem.] Łukasz Musiał; wstęp Alois Woldan. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2007. – 339 s. – (Polonica Leguntur; 9)
Bibliogr. s. 331-334.
27. REWOLUCJA Szymborskiej 1945-1957 : o wczesnej twórczości poetki na tle epoki / Anna Zarzycka. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2010. – 342 s.
Bibliogr. podmiotowo-przedmiotowa W. Szymborskiej za lata 1945-1957 s. 319-[343].
28. SYZYF poezji w piekle współczesności : rzecz o Wisławie Szymborskiej / Aneta Wiatr. – Warszawa : „Kram”, 1996. – 186 s.
Bibliogr. s. 165-173.

29. SZYMBORSKA : „Odyseja kosmiczna” / Eryk Ostrowski. – Kraków : WiR Partner, 2006. – 182 s.
Bibliogr. s. 179-[183].
30. SZYMBORSKA : szkice / [o wierszach Noblistki piszą Jerzy Jarzębski i in.]. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe i Literackie „Open”, 1996. – 103 s.
Szkice przedrukowane z numeru tematycznego dwumiesięcznika „Teksty Drugie”
31. ŚMIECH pokoleń – płacz pokoleń / Edward Balcerzan. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1997. – 193 s.
32. ŚWIAT poetycki Wisławy Szymborskiej / Jan Majda. – Kraków : „Impuls” : „Text”, 1996. – 55 s. : il.
33. TAK lekko było nic o tym nie wiedzieć... : Szymborska i świat / Małgorzata Baranowska. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 1996. – 134 s.
34. TYLE naraz świata : 27 × Szymborska / Tadeusz Nyczek. – Kraków : „a5”, 2005. – 307 s.
Bibliogr. s. 305.
35. WIELCY polscy poeci współcześni : analiza i interpretacja wierszy : 4 klasa liceum / [tekst Anna Kołat]. – Warszawa : Agencja Wydawnicza Polonia Press, 1997. – 119 s.
Bibliogr. s. 2, 119-[120].
36. WIERSZ Szymborskiej / Jan Potkański; pod red. Eugeniusza Czaplewicza. – Warszawa : [Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego], 2000. – 98 s.
Bibliogr.
37. WISŁAWA Szymborska / Anna Legeżyńska. – [Wyd. 3 (uzup.)]. – Poznań : Dom Wydawniczy „Rebis”, 1997. – 131 s. – (Czytani Dzisiaj)
Bibliogr. podm. i przedm. W. Szymborskiej s. 125-130.
38. WISŁAWA Szymborska, Karol Wojtyła, Czesław Miłosz / Jan Majda. – Kraków : Wydaw. i Poligrafia Zakonu Pijarów, 2002. – 143 s.
39. WISŁAWY Szymborskiej dary przyjaźni i dowcipu : teksty i wyklejanki poetki z kolekcji Ryszarda Matuszewskiego. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza Auriga, 2008. – 105 s. : il.
Publikacja biograficzno-albumowa.
40. WOKÓŁ Szymborskiej / [zespół red. Barbara Judkowiak, Elżbieta Nowicka, Barbara Sienkiewicz]. – Poznań : Wydaw. WiS, 1995. – 208 s. : il. – (Poznańskie Studia Polonistyczne; 2 (22)); (Prace Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza)

Materiały w większości pochodzą z konferencji zorganizowanej przez Zakład Historii i Teorii Literatury XX w., która odbyła się w Kaziemierzu nad Wisłą w listopadzie 1994 r.

41. ZDARZYĆ się mogło, zdarzyć się musiało : z Wisławą Szymborską spotkanie w wierszu / Marta Fox; [grafiki Mariusza Pałki]. – Katowice : Towarzystwo Zachęty Kultury, [po 1996]. – 158 s. : il.

b. Artykuły

1. ANTROPOLOGIA fotografii : zdjęcia artystów w literackim ujęciu Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta i Andrzeja Stasiuka / Cezary Zalewski // *Przestrzenie Teorii*. – 2007, nr 8, s. 89-103
2. „BYĆ sobą bez zdziwienia by oznaczało, że kimś całkiem innym” : ks. Jan Twardowski, wiersze i Wisława Szymborska / Waldemar Smaszcz // *Znaj*. – 2009, nr 3, s. 22-29
3. CEBULA i kamień / Janusz Orlikowski // *Akant*. – 2007, nr 4, s. 46-47
4. CZŁOWIEK i kamień w wierszach Szymborskiej i Herberta / Wojciech Ligęza // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2009, nr 248, dod. s. 8-9
5. DWA spotkania z Rubensem – Różewicz i Szymborska / Seweryna Wyssouch // *Polonistyka*. – 2007, nr 6, s. 6-11
6. DYLIŻANSEM (ze Słowackim, Szymborską i innymi pasażerami) / Katarzyna Kuczyńska-Koschany // *Polonistyka*. – 2009, nr 11, s. 22-26
7. ISKRY na wietrze / Przemysław Szubartowicz // *Przeгляд*. – 2008, nr 27, s. 38-40
8. JEDEN wiersz na trzech etapach edukacji, czyli „Mała dziewczynka ściąga obrus” Szymborskiej w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum / Agata Wójtowicz-Stefańska // *Polonistyka*. – 2009, nr 4, s. 46-50
9. „KTÓRZYŚMY serca swoje jedli i krew swoją pili” : cielesność w twórczości Wisławy Szymborskiej / Agnieszka Dauksza // *Teksty Drugie*. – 2010, nr 5, s. 213-225
10. METAFIZYCZNOŚĆ jako możliwość niepewna i nieoczywista / Zofia Zarebianka // *Prz. Powsz.* – 2010, nr 1, s. 124-133
11. MIŁOŚĆ bez złudzeń / Adam Michnik // *Gaz. Wybor.* – 2012, nr 27, s. 2
12. ORDEROWY remanent, czyli za co prezydent honoruje noblistkę / Tomasz Zb. Zapert // *Nasza Polska*. – 2011, nr 1, s. 9
Poparcie stalinizmu i komunizmu w poezji W. Szymborskiej.
13. OTWARTY horyzont : Wisławy Szymborskiej próby demityzacji rzeczywistości / Grzegorz Tomicki. – Streszcz. ang. // *Fa-Art*. – 2009, nr 1/2, s. 24-35

14. PIERWSZA Dama polskiej poezji / Waldemar Smaszcz // *Z n a j .* – 2009, nr 3, s. 12-13
Wstęp do ukraińskiego wydania wierszy W. Szymborskiej „Pod jedną gwiazdką”.
15. POETA jest, bo są wiersze / Michał Rusinek; rozm. przepr. Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – 2012, nr 28, s. 14
16. PRZY winie o Wisławie Szymborskiej / Piotr Roguski // *K w a r t . A r t y s t .* – 2008, nr 2, s. 87-94
17. SPOTKANIE : esej nie tylko o miłości / Anna Legeżyńska // *P o l o n i s t y k a .* – 2008, nr 5, s. 17-23
18. SZYMBORSKA czyta nam Szymborską / Beata Kęczkowska // *G a z . W y b o r .* – 2010, nr 208, s. 19
Album czterech płyt pt. „Wisława Szymborska” z poezją, muzyką i filmem „Chwilami życie bywa znośne”.
19. SZYMBORSKA: inspiracja czy ciężar? / Krzysztof Siwczyk, Miłka Malzahn, Jacek Dehnel, Joanna Mueller, Tadeusz Dąbrowski, Julia Fiedorczyk; oprac. Patrycja Pustkowiak, Cezary Polak // *D z i e n n i k (Wyd. 2).* – 2009, nr 19, dod. Kultura, s. 21
20. ŚMIERĆ – tabu, informacja, empatia, katharsis / Piotr Michałowski // *P o l o n i s t y k a .* – 2007, nr 6, s. 25-29
21. TAK z kotem nie można... / Bogumiła Dumowska // *Z n a j .* – 2009, nr 3, s. 30-31
22. TERROR (z) fotografii : nowoczesna przemoc w ujęciu Rafała Wojaczka i Wisławy Szymborskiej / Cezary Zalewski // *D e k a d a L i t e r a c k a .* – 2008, nr 4, s. 88-96
23. TUTAJ Szymborskiej : notatki literackie / Jacek Łukasiewicz // *O d r a .* – 2009, nr 3, s. 50-51
O książce „Tutaj”.
24. „VERMEER” – ekfrastyczne haiku Wisławy Szymborskiej / Marek Bernacki // *K w a r t . A r t y s t .* – 2010, nr 2, s. 157-166
25. „W JĘZYKU poezji nic zwyczajne i normalne nie jest” : dzieci czytają wiersz Wisławy Szymborskiej „Jacyś ludzie” / Małgorzata Ibek-Mocniak // *N o w a P o l s z c z y z n a .* – 2008, nr 4, s. 24-30
26. ZNACZENIE i styl tekstu poetyckiego : (na przykładzie tomiku „Chwila” i innych wierszy Wisławy Szymborskiej) / Barbara Greszczuk. – Bibliogr. // *S t y l i s t k a .* – 2008, t. 17, s. 77-97

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

KAWALERIA W ODRODZONEJ POLSCE

– PUŁKI WIELKOPOLSKIE

Zalążkiem jazdy poznańskiej był oddział konny utworzony w Poznaniu w grudniu 1918 roku. Pod komendą Kazimierza Ciążyńskiego jednostka ta brała udział w zdobyciu Ławicy (w nocy z 5 na 6 stycznia 1919), gdzie przejęto m.in. niemieckie samoloty. Sympatię poznaników zyskała jako Pułk Konny Strzelców Straży Poznania. Jeszcze w styczniu zmieniono jego nazwę na 1 Pułk Ułanów Wielkopolskich. W miarę upływu czasu w poszczególnych miejscowościach powstawały kolejne oddziały konne. Przejmowano konie i sprzęt pozostawiony przez Niemców a gdy tego nie było korzystano z ofiarności i talentów organizacyjnych rodaków. Był to szczególnie trudny okres w dziejach Polski. Niedawno przecież ustały działania wojenne I wojny światowej, trwało powstanie w Wielkopolsce a równocześnie rozpoczynała się wojna polsko-bolszewicka. Walczyła także ludność na Śląsku, by pozostać w granicach Rzeczypospolitej.

W styczniu 1919 roku w Gnieźnie sformowano szwadron w sile 200 ludzi, który nazywany 2 Pułkiem Ułanów Wielkiego Księstwa Poznańskiego stał się zalążkiem 3. Pułku Ułanów Wielkopolskich. W połowie stycznia 1919 roku największą wartość bojową przedstawiał oddział zorganizowany w Posadowie w majątku Stanisława Łackiego włączony później do 2. Pułku Ułanów Wielkopolskich. Oddział powstańczy konnych z Gniezna operujący na Kujawach stał się inspiracją do powstania tzw. „Szwadronu Nadgoplańskiego”. Po rozwiązaniu żołnierze z tej formacji weszli do 2. i 3. pułku. Formowanie 2. Pułku Ułanów rozpoczęto w maju 1919 roku w Biedrusku. W ramach organizacyjnych armii wielkopolskiej tworzone też jednostki pomorskie i śląskie. Powstały w Poznaniu pułk kawalerii pomorskiej nosił nazwę 4. Pułku Ułanów. Szybko jednak przyjęto określanie oddziału jako „Ułanów Nadwiślańskich”. Tak oto w krótkim czasie od odzyskania niepodległości w połowie 1919 roku armia wielkopolska miała w swoim składzie cztery pułki ułanów oznaczone kolejnymi cyframi 1–4.

Z początkiem 1920 roku, w ramach ujednoczenia numeracji w skali całego kraju, wprowadzono zmiany w oznaczeniu poszczególnych pułków. Pierwszy (1) Pułk Ułanów Wielkopolskich otrzymał wówczas nazwę 15. Pułku Ułanów Wielkopolskich. Dotychczasowy pułk 2. zmienił nazwę na 16. Pułk Ułanów Wielkopolskich (przeniesiony do Bydgoszczy), a pułk 3. został 17. Pułkiem Uła-

nów Wielkopolskich (rozlokowany w Lesznie). Pułk 4. przemieszczono do Grudziądza jako 18. Pułk Ułanów Pomorskich.

Kadra i szwadron zapasowy 15. pułku zorganizowały w lipcu 1920 roku 1. i 2. szwadron oraz załóżki karabinów maszynowych dla rezerwowego 115. pułku (późniejszy 25. Pułk Ułanów Wielkopolskich – stacjonował w Prużanie) oraz ochotniczy 215. pułk (późniejszy 26. Pułk Ułanów Wielkopolskich – dyslokowany w Baranowiczach).

Siódmy (7) pułk strzelców konnych swoje początki miał w Grudziądzu. Tam bowiem powstał szwadron zapasowy 5. pułku strzelców konnych. Po powrocie z frontu pułk został przemianowany na 7. Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskich i stacjonował w Lesznie, Inowrocławiu a od września 1921 roku w Poznaniu.

W okresie międzywojennym trzy pułki kawalerii były rozlokowane na terenie Wielkopolski. W Poznaniu znajdowały się koszary 15. Pułku Ułanów Poznańskich. W Lesznie miał swój garnizon 17. Pułk Ułanów Wielkopolskich a 7. Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskich został ostatecznie zakwaterowany w Biedrusku pod Poznaniem. Wymienione uprzednio pułki wchodziły w skład Wielkopolskiej Brygady Kawalerii (wcześniej Brygady Kawalerii „Poznań”).

Szczególnie związany z Poznaniem był 15. pułk ułanów nazywany też „pułkiem dzieci Poznania”. Na prośbę władz miasta 5 sierpnia 1920 roku oddział nazwano 15. Pułkiem Ułanów Poznańskich (wcześniej Wielkopolskich), co podkreślało związki żołnierzy z miastem i jego mieszkańcami. Walory bojowe jednostki zostały docenione przez armię. Znalazło to odzwierciedlenie w odznaczeniu sztandaru pułku orderem *Virtuti Militari* za udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Pierwotnie data tej uroczystości, 22 kwietnia 1921, z udziałem marszałka Józefa Piłsudskiego, miała być świętem pułkowym. Ostatecznie przeniesiono je na dzień św. Jerzego (23 kwietnia). W ramach obchodów organizowano również capstrzyk połączony z apelem poległych.

Tradycja ułańska została podtrzymana przez Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich. Dzięki ich staraniom od 1986 roku w Poznaniu organizowane są Dni Ułana a miłośnicy kawalerii gromadzą się przy pomniku 15. Pułku Ułanów Poznańskich na Wzgórzu Przemysła.

Święto 15. Pułku Ułanów stało się okazją do przypomnienia dziejów kawalerii i jej legendy. Prezentowane zestawienie bibliograficzne (wybór) zawiera pozycje zwarte (od 1974 roku) i artykuły (od 1995 roku). Opracowanie podzielono na dwie części. Pierwsza z nich gromadzi opracowania ogólne o kawalerii w odrodzonej Polsce. W drugiej części znajdziemy publikacje o oddziałach związanych z Wielkopolską, w naszym regionie utworzonych czy nazywanych „wielkopolskimi”.

I. Kawaleria w odrodzonej Polsce

– *Opracowania ogólne*

a. Pozycje zwarte

1. BARWA i broń kawalerii polskiej 1914-1947 : komentarz do wystawy „Kawaleria polska 1914-1947” ze zbiorów Lesława Kukawskiego i Romana Medwicza w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie w dniach 5.3.1988 - 8.5.1988 / Lesław Kukawski ; Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. – Rzeszów : MO, 1988. – 64 s., fot.
2. BITWY mojego życia / Stanisław Rostworowski; wybór i oprac. tekstów Stanisław Jan Rostworowski. – Warszawa : „Rytm”, 2001. – 367 s. : il., mapy
3. BROŃ i barwa kawalerii polskiej XX wieku / Lesław Kukawski. – Wrocław : Krajowa Agencja Wydawnicza RSW „Prasa-Książka-Ruch” : nakładem Muzeum Historycznego, 1974. – 51 s. : il. – (Muzeum i Kolekcjonerzy)
4. DO szarży marsz, marsz... : studia z dziejów kawalerii. T. 1 / pod red. Aleksandra Smolińskiego. – Toruń : Wydawnictwo Naukowego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2010. – 573 s. : il.
5. DZIEJE kawalerii : od podków do gąsienic / Roman Jarymowycz. – Warszawa : Bellona, 2010. – 335 s. : il.
6. GALOPEM przez dzieje kawalerii polskiej / Zbigniew Radoń. – Tarnów : Samorządowe Centrum Edukacji, 2010. – 276 s. : il. – (Zeszyt Metodyczny Samorządowego Centrum Edukacji w Tarnowie; nr 74)
Bibliogr. s. 273-276.
7. GDZIE są konie z tamtych lat / Jerzy Urbankiewicz; [il. Bogusław Kudelski]. – Łódź : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1986. – 147 s. : il.
8. HUZARZY śmierci wojny 1920 r. / Marek Gajewski; Ośrodek Badań Historii Wojskowej. Muzeum Wojska w Białymstoku. – Białystok : MW, 1999. – 55. : il.
9. JAZDA Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 12 X 1918 r. do 25 IV 1920 r. / Aleksander Smoliński. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2002. – 437 s. : il.
Bibliogr.
10. KATALOG oznak wojskowych 1914-1939. Z. 1, Jazda / Anatol Gupieniec, Mikołaj Przychoda; Gabinet Numizmatyczny Muzeum Archeologicznego w Łodzi, Sekcja Numizmatyczna im. Kazimierza Stronczyńskiego Łódzkiego Oddziału PTA. – Łódź : Gabinet Numizmatyczny Muzeum Archeologicznego : Sekcja Numizmatyczna im. Kazimierza Stronczyńskiego Łódzkiego Oddziału PTA, 1972. – 31 s. : il. – (Biblioteczka

- Łódzkiego Numizmatyka nr 1). – (Falerystyka polska / Anatol Gupieniec, Mikołaj Przychoda; cz. 1)
11. KAWALERIA / Krzysztof Filipow; il. Bohdan Wróblewski. – Warszawa : „Fenix”, 1992. – 64. : il. – (Barwa i Broń. Odznaki Pamiątkowe Wojska Polskiego 1921-1939; 4)
Bibliogr. s. 61.
  12. KAWALERIA 1939 / Sławomir Gowin. – Warszawa : Wydawnictwo Edipresse Polska, 2005. – 63 s. : il. (w tym kolor.). – (II Wojna Światowa : wydarzenia, ludzie, tajemnice)
Bibliogr. s. [64].
  13. KAWALERIA polska : obraz ułana w literaturze romantycznej i rzeczywistość wojskowa kawalerii w II Rzeczypospolitej : materiały z sesji popularnonaukowej zorganizowanej przez Fundację „Szarża pod Krojantami” / [red. Maria Eichler]. – Krojanty : Fundacja „Szarża pod Krojantami”, 2003. – 99 s. : il.
  14. KAWALERIA polska : 1914-1939. Cz. 1, 1914-1921 / Mirosław Barczyński; Muzeum Okręgowe, Biała Podlaska. – Biała Podlaska : MO, 1989. – 56 s.
  15. KAWALERIA samodzielna Wojska Polskiego w bitwie nad Bzurą / Maciej Jeske [i in.]. – Warszawa : Polonia Militaris Paweł Rozdżestwieński, 2004. – 359 s. : il. – (Biblioteka „Nowego Przeglądu Kawaleryjskiego”; vol. 1)
  16. KAWALERIA polska w walce : wrzesień 1939 / Jan Jarecki. – Katowice : „Promocja”, [1999]. – 200 s. : il.
Bibliogr.
  17. KAWALERYJSKA Alma Mater w Grudziądzu 1920-1939 : zarys dziejów / Lesław Kukawski, Juliusz S. Tym, Teodor Wójcik. – Grudziądz : Fundacja na Rzecz Tradycji Jazdy Polskiej, 2008. – 582 s. : il.
Bibliogr. s. 573-579.
  18. KAWALERYJSKIE boje : w 85 rocznicę zakończenia wojny polsko-sowieckiej / Janusz Odziemkowski, Juliusz S. Tym. – Grajewo; Szymany : Eko-Dom, 2005. – 176 s. : il.
  19. KONNE Mistrzostwa Wojska Polskiego w II Rzeczypospolitej / Lesław Kukawski. – Grajewo : Eko-Dom, 2006. – 229 s. : il.
  20. KSIĘGA Kawalerii Polskiej 1914-1947 : rodowody, barwa, broń / Henryk Smaczny. – Warszawa : „Tesco”, 1989. – 528 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 497-510.
  21. KSZTAŁCENIE oficerów zawodowych kawalerii Wojska Polskiego w latach 1919-1939 / Teodor Wójcik. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersyte-

- tu Wrocławskiego, 2008. – 235 s. : il. – (Acta Universitatis Wratislaviensis; no 3090)
Bibliogr. s. 220-224.
22. LEGENDA jazdy polskiej / Jerzy Urbankiewicz; il. Szymon Kobyliński, T. 1-2. – Łódź : Wojciech Grochowalski : nakł. Papier-Service, 1996-1997. – 2 t. (193; 237 s.) : il.
23. O KAWALERII polskiej XX wieku / Cezary Leżeński, Lesław Kukawski. – Wrocław [i in.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1991. – 456 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 430-433.
24. ODDZIAŁY Kawalerii II Rzeczypospolitej / Lesław Kukawski. – Grajewo : „Eko-Dom”, 2004. – 300 s. : il., mapa
25. ORGANIZACJA i działania wojenne samodzielnej kawalerii polskiej w 1939 roku : wybrane przykłady działań bojowych samodzielnej kawalerii polskiej w 1939 roku / Zdzisław Kościański. – Leszno : Wydawnictwo Instytutu im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego, 2009. – 362 s. : il. – (Biblioteka „Grota”; t. 40)
Bibliogr. s. 323-342.
26. POŻEGNANIE z kawalerią : wspomnienia z lat 1937-1945 / Stanisław Radomyski. – Pruszków : Oficyna Wydawnicza „Ajaks”, 2005. – 209 s. : il.
27. PRZEWODNIK po miejscach i formach upamiętniających chwałę Jazdy Polskiej : [1914-1947] / Roman Migurski. – Warszawa : Stowarzyszenie Kombatanów – Duszpasterstwo Weteranów Kawalerii i Artylerii Konnej : [Wydaw. Archidiecezji Warszawskiej], 1997. – 296 s. : il.
28. SYMBOLIKA odznak kawalerii polskiej : (1914-1939) / Jan Emeryk Rościszewski. – Warszawa : UW, 1985. – 107 s. : rys. – (Materiały Studenckiego Koła Historyków / Uniwersytet Warszawski)
Bibliogr. s. 106-107.
29. SZTANDARY kawalerii polskiej XX wieku / Lesław Kukawski, Andrzej Jeziorowski. – Grajewo : Eko-Dom, 2009. – 615 s. : il.
Bibliogr. s. 607-615.
30. ŚLADAMI szwadronów : o taktyce walki konnej kawalerii II Rzeczypospolitej : (1919-1920 i 1939) / Jerzy Kudelski. – Pruszków : „Ajaks”; Grudziądz : przy współpr. Fundacji na rzecz Tradycji Jazdy Polskiej, 1995. – 90 s. : il., nuty
Bibliogr. s. 90.
31. UŁAŃSKA jesień : szkice do dziejów kawalerii II Rzeczypospolitej / Bohdan Królikowski. – Lublin : TNKUL, 2002. – 334 s. : il. – (Prace Wydziału Historyczno-Filologicznego / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; 90)

Bibliogr.

32. UŁAŃSKIE lato : od Krechowiec do Komarowa : szkice do dziejów jazdy polskiej w latach 1917-1921 / Bohdan Królikowski. – Wyd. 3. – Lublin : Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2010. – 357 s. : il. – (Prace Wydziału Historyczno-Filologicznego / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; 154)
Bibliogr. s. 299-305.
33. WALKI kawalerii polskiej wrzesień 1939 / Jan Jarecki. – [Pszczyna] : Towarzystwo Miłośników Ziemi Pszczyńskiej, 1989. – 160. : il.
Bibliogr. s. 158-159.
34. WOJNA kawalerii : 1939-1945 / Janusz Piekałkiewicz. – Janki : Agencja Wydawnicza Jerzy Mostowski, [2003]. – 336 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 331.
35. WOJSKA szybkie II [Drugiej] Rzeczypospolitej / Edward Kospath-Pawłowski, Eugeniusz Rujna, Maciej Szczurowski. – Toruń : Wydaw. Naukowe WSOWRiA [Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii], 1993. – 158 s.
Bibliogr. s. 154-158.
36. WOJSKO Polskie 1921-1939 : organizacja i odznaki kawalerii / Henryk Wielecki, Rudolf Sieradzki. – Warszawa : „Crear”, 1992. – 143 s. : il. – (Polskie Odznaki Wojskowe)
37. WRZEŚNIOWA księga chwały kawalerii polskiej / Jan Przemsza-Zieliński. – Warszawa : „Bellona”, 1995. – 407 s. : il.
Bibliogr. s. 401-403.
38. WSPOMNIENIA o odrębnościach, zwyczajach i obyczajach kawaleryjskich II [Drugiej] Rzeczypospolitej / zebrane i oprac. przez Stanisława Radomyskiego. – Pruszków; Grudziądz : „Ajaks” : przy współpr. Fundacji na Rzecz Tradycji Jazdy Polskiej, 1994. – 151 s. : il.
39. ZARYS historii Szkoły Podchorążych Kawalerii w Grudziądzu : 1922-1939 / [zebrał i oprac. Stanisław Radomyski]. – Warszawa : Komitet Organizacyjny Zjazdu Oficerów Służby Stałej Kawalerii II Rzeczypospolitej, 1989. – 58 s. : il.
40. ZARYS historii Szkoły Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu : 1926-1939 / Stanisław Radomyski. – Pruszków : „Ajaks” : przy współpr. Fundacji na Rzecz Tradycji Jazdy Polskiej w Grudziądzu, 1992. – 160 s. : il.
41. ŻURAWIEJKI kawaleryjskie / wstęp i rys. Marek Dragan. – [Warszawa] : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, [1990]. – 47 s. : il.

b. Artykuły

1. JAK szkolono oficerów kawalerii w Polsce przedwojennej / Marian K[amil] Dziewanowski // *Zesz. Historyczne*. – 2000, z. 131, s. 135-155
2. ORGANIZACJA kawalerii samodzielnej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1921-1929 / Aleksander Smoliński // *Klio*. – 2001, nr 1, s. 57-74
3. ORGANIZACJA kawalerii samodzielnej Wojska Polskiego w latach 1930-1939. Cz. 2 / Aleksander Smoliński // *Klio*. – 2004, nr 5, s. 118-134
4. PRZYCZYNKI do historii jazdy polskiej w latach 1918-1920 / Aleksander Smoliński // *Rocz. Grudziądzki*. – 1996, t. 12, s. 75-95
5. SZYBKOŚĆ i zaskoczenie / Michał Likowski // *Nowe Państwo*. – 2001, nr 36, s. 32-33

Kawaleria polska podczas kampanii wrześniowej.

– **Bitwy kawalerii**

1. KODZIOWCE 1939 / Czesław Grzelak, Włodzimierz S. Kowalski. – Warszawa : „Bellona”, 1993. – 71 s. : mapy. – (Bitwy Polskie)
Bibliogr. s. 70.
2. KROJANTY 1939 / Stanisław Grabowski. – Warszawa : „Bellona”, 1994. – 88 s. : mapa. – (Bitwy Polskie)
Bibliogr. s. 88-89.
3. NIEMEN 1920 / Lech Wyszczelski. – Warszawa : „Bellona”, 1991. – 260 s. : il. – (Historyczne Bitwy)
Bibliogr. s. 245-247.
4. OPERACJA Niemeńska 1920 roku / Lech Wyszczelski. – Warszawa : „Neriton”, 2003. – 467 s. : il., mapy
Bibliogr.
5. SAMHORODEK – Komarów 1920 : walki jazdy polskiej z konnicą Budionnego, maj-wrzesień 1920 / Włodzimierz Nowak. – Warszawa : Bellona, 2010. – 268 s. : il. – (Historyczne Bitwy)
Bibliogr. s. 241-258.
6. W POGONI za Pierwszą Konną / Włodzimierz Pawlak. – Warszawa : „Bellona”, 1995. – 97 s.
7. ZAMOŚĆ – Komarów 1920 : Polska i Ukraina w 1920 r. w walce o wspólne wartości / Tadeusz Krząstek; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Społeczno-Wychowawczy. – Warszawa : DS.-W MON, 2000. – 48 s. : il., mapy

II. Wielkopolskie pułki kawalerii

– *Opracowania ogólne*

1. DZIEJE poznańskich koszar kawaleryjskich / Juliusz S. Tym // *Kron. M. Poznania*. – 2005, nr 1, s. 123-129
2. KAWALERIA w Poznaniu (zarys dziejów) / Juliusz S. Tym. – Grajewo : „Eko-Dom”, 2004. – 144 s. : il.
Bibliogr. s. 141-144.
3. LANCE do boju : szkice historyczne z dziejów jazdy wielkopolskiej X wiek – 1945 r. / pod red. Bogusława Polaka. – Poznań : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1986. – 374 s. : il.
Bibliogr. s. 371-374.
4. PRZYGOTOWANIA wojenne i mobilizacja Wielkopolskiej Brygady Kawalerii / Juliusz S. Tym // *Prz. Historyczno-Wojakowy*. – 2009, nr 3, s. 51-116
5. WIELKOPOLSKA Brygada Kawalerii / Czesław Knoll, Olgierd Matyszewski. – Poznań : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1988. – 65 s. : il. – (Z Dziejów Wielkopolski)
Bibliogr. s. [67].
6. WSPOMNIENIA wojenne znad Warty i Bzury / Roman Abraham. – [Wyd. 2 popr.]. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1990. – 317 s. : il., mapy

– *Pułki stacjonujące w Wielkopolsce*

• *15 Pułk Ułanów Poznańskich*

a. *Pozycje zwarte*

1. DOWÓDCY 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Marek Rezler. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 1998. – 62 s. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 3)
2. KONIE 15. Pułku Ułanów Poznańskich : (konie, rzędy, uprzęże i pojazdy konne) / Lesław Kukawski. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 2007. – 60 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 9)
3. KOSZARY 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Juliusz S. Tym. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 2001. – 117 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 8)

4. LISTA Strat 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Tadeusz Jeziorowski. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 1999. – 128 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 6)
5. ODZNAKA 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Tadeusz Jeziorowski. – Poznań : TbŻIP15PUP, 1997. – 43 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 2)
6. ORGANIZACJA 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Juliusz S. Tym. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich : Sorus Wydawnictwo i Drukarnia Cyfrowa, 2010. – 131 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 11)
7. ORKIESTRA 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Lesław Kukawski. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 1999. – 67 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 5)
8. [PIĘTNASTY] 15 Pułk Ułanów Poznańskich w obronie ojczyzny : 1919-1945 : praca zbiorowa / pod red. Zdzisława Grota i Bogusława Polaka. – [B.m. : b.w.], 1982. – 64 s. : il., 2 mapy
Bibliogr. s. 62-64.
9. PPŁK Zbigniew Stanisław Kiedacz (1911-1944) dowódca 15. Pułku Ułanów Poznańskich / Sławomir Jankowski, Maciej Leszczyński. – Poznań : „Ars Nova”, 2004. – 57 s. : il.
Bibliogr. s. 57-[58].
10. SZTANDAR 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Lesław Kukawski. – Poznań : TbŻIP15PUP, 1996. – 24 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 1)
11. TO, co po Tobie mam najdroższego, a co jest nasze / Bartosz Kruszyński. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2004. – 254 s. : il. – (Historia Militaris)
Bibliogr. s. 227-231.
Biografia ppłk. Zbigniewa Stanisława Kiedacza.
12. UZBROJENIE 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Andrzej Konstankiewicz. – Poznań : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 1999. – 60 s. : fot. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 4)
13. ZARYS historii powstania Towarzystwa b. Żołnierzy 1. Pułku Ułanów Wielkopolskich (15. Pułku Ułanów Poznańskich) oraz Lista członków Towarzystwa : przedruk wydania z 1934 r. przygot. do dr., zaopatrzył wstępem i komentarzami oraz listę uzupełn. Tadeusz Jeziorowski. – Po-

znać : Towarzystwo b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich, 2000. – 112 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Towarzystwa b. Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich; 7)

b. Artykuły

1. KAWALERZYŚCI 15. Pułku Ułanów Poznańskich / Adam Bech // *Kron. M. Poznania*. – 2005, nr 1, s. 140-153
2. NADANIA odznaki pamiątkowej 15. Pułku Ułanów Poznańskich w latach 1923-1939 / Juliusz S. Tym // *Mars*. – 2005, t. 19, s. 91-108
3. PODPUŁKOWNIK SG Władysław Anders w Wielkopolsce i wojsku wielkopolskim 1919-1920 / Bogusław Polak // *Grot*. – 2007, nr 28, s. 51-68
4. PRZYGOTOWANIA wojenne i mobilizacja 15 Pułku Ułanów Poznańskich w 1939 roku / Juliusz S. Tym // *Prz. Historyczno-Woj. - skowy*. – 2004, nr 3, s. 27-76
5. ŚWIĘTO 15 Pułku Ułanów Poznańskich / Stefan Kęszycki // *Kron. Wielkop.* – 1995, nr 3, s. 158-160
6. [PIERWSZY] 1 Pułk Ułanów Wielkopolskich (1918-1919) od powstania do odejścia na front wschodni / Aleksander Smoliński. – *Fragm.* // *Prz. Historyczno-Woj. skowy*. – 2006, nr 3, s. 5-24
7. UZUPEŁNIENIA do artykułu „[Pierwszy] 1 Pułk Ułanów Wielkopolskich” / Juliusz S. Tym // *Prz. Historyczno-Woj. skowy*. – 2006, nr 4, s. 164-195

Uzup. do: poz. 6.

• **17 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. Króla Bolesława Chrobrego**

a. Pozycje zwarte

1. [SIEDEMNASTY] 17 Pułk Ułanów Wielkopolskich : geneza, organizacja, działania bojowe / Eugeniusz Śliwiński. – Leszno : Wydawnictwo Instytutu im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego, 2008. – 655 s. : il. – (Biblioteka „Grot”; t. 26)
Bibliogr. s. 601-616.
2. [SIEDEMNASTY] 17 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. Króla Bolesława Chrobrego : dzieje, tradycja i współczesność / Jacek Taborski. – Toruń; Łysomice : Dom Wydawniczy Duet, 2005. – 292 s. : il.
Bibliogr. s. 177-187.
3. [SIEDEMNASTY] 17 Pułk Ułanów Wielkopolskich im[ienia] Króla Bolesława Chrobrego / Piotr Bauer. – Pruszków : „Ajaks” : przy współpr. „Zbroi”, 1994. – 49 s. : il., mapa. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 30)

Bibliogr. s. [51].

4. [SIEDMNASTY] 17 Pułk Ułanów i 55 Pułk Piechoty : w obronie ojczyzny 1919/1920-1939 / Piotr Bauer, Witold Omieczynski, Eugeniusz Śliwiński. – Leszno : Muzeum Okręgowe, 1989. – 98 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 97
5. WOJNA polsko-bolszewicka 1919/1920 – działania 55 i 60 Pułku Piechoty oraz 17 Pułku Ułanów / [tekst i red. wydaw. Eugeniusz Śliwiński]; Muzeum Okręgowe w Lesznie. – Leszno : Muzeum Okręgowe : Archiwum Państwowe, 2010. – 78 s. : il.
Bibliogr. s. [79].

b. Artykuły

1. MOBILIZACJA i działania osłonowe 17 pułku ułanów w 1939 r. / Eugeniusz Śliwiński // *G r o t .* – 2005, nr 25, s. 43-86
2. [SIEDMNASTY] 17(3) Pułk Ułanów Wielkopolskich na Froncie Wielkopolskim i Pomorskim w 1919 i 1920 r. / Eugeniusz Śliwiński // *G r o t .* – 2003, nr 16, s. 46-65
3. STOWARZYSZENIE b. Żołnierzy 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich (3 Pułku Ułanów Wlkp.) w latach 1935-1939 / Jacek Walkowiak // *M a r s .* – 2001, t. 11, s. 93-102

• **7 Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskich**

1. KAWALERIA pod Czarnkowem : w 60. rocznicę Września / Lesław Kukawski // *K r o n . Wielkop.* – 2000, nr 1, s. 148-151
2. O MOIM „7 pułku strzelców konnych...” / Juliusz S[tanisław] Tym // *Prz. Historyczno-Wojskowy.* – 2001, nr 3, s. 112-122
3. RAZ jeszcze o 7 Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich / Maria K[rystyna] Szacherska // *Prz. Historyczno-Wojskowy.* – 2001, nr 4, s. 129-140
4. [SIÓDMY] 7 pułk strzelców konnych wielkopolskich / Juliusz S. Tym. – Pruszków : „Ajaks” : przy współpr. Dowództwa Wojsk Lądowych, 1999. – 47 s. : il., mapa. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 108)
Bibliogr. s. 47-[48].
5. [SIÓDMY] 7 Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskich we wrześniu 1939 roku : komentarze / Maria K[rystyna] Szacherska // *Prz. Historyczno-Wojskowy.* – 2001, nr 2, s. 116-128
6. WSPOMNIENIE o 7 Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich / Czesław Knoll. – Poznań : Wydaw. Miejskie, 1997. – 112 s. : il. – (*K r o n . M . Poznania*)

– Inne jednostki związane z Wielkopolską – powstałe w tym regionie czy nazywane „wielkopolskimi”

1. [DWUDZIESTY piąty] 25 Pułk Ułanów Wielkopolskich / Jan Błasiński. – Pruszków : „Ajaks” : przy współpr. Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Miłośników Dawnej Broni i Barwy przy PAN [Polskiej Akademii Nauk], 1995. – 56 s. : il., mapa. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 51)
Bibliogr. s. 55.
2. DZIEJE 26 Pułku Ułanów Wielkopolskich imienia hetmana Jana Karola Chodkiewicza : 1920-1939 / Jerzy Jarząbkiewicz, Grzegorz Łukomski. – Poznań : [Zespół Redakcyjno-Wydawniczy Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej], 1998. – 221 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 212-213.
3. MOBILIZACJA 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich imienia Generała Dywizji Gustawa Orlicz-Dreszera w okresie od marca do sierpnia oraz jego obsada personalna na dzień 23 marca i 1 września 1939 roku / Aleksander Smoliński // R o c z . G r u d z i ą d z k i . – 2009, t. 18, s. 127-158
4. [OSIEMNASTY] 18 Pułk Ułanów Pomorskich w wojnie obronnej 1939 roku / Zdzisław Kościański. – Grudziądz : Koło Miłośników Dziejów Grudziądza. Klub „Centrum” Spółdzielni Mieszkaniowej, 2006. – 36 s. : il. – (Biblioteka KMDG; 33)
Materiał z III seminarium Historyków Polskich Działań Obronnych 1939 r., Koszalin, 1988.
5. [SZESNASTY] 16 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. gen. Gustawa Orlicz-Dreszera / Stanisław Krasucki. – Pruszków : Oficyna Wydawnicza Ajaks, 1992. – 55 s. : il. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 20)
6. SZWADRON Nadgoplański w Powstaniu Wielkopolskim na Kujawach : wspomnienia ułana z 1919 r. / Marian Głowacki. – Strzelno : Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze : Oddział w Strzelnie, 1984. – 33 s. : il.
7. Z DZIEJÓW Kawalerii II Rzeczypospolitej : losy 25 Pułku Ułanów Wielkopolskich / Jan Błasiński. – Warszawa : „Bellona”, 1999. – 328 s. : il.
Bibliogr. s. 313.

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Olgiere Budrewicz
(1923-2011)

Olgiere Budrewicz – ur. 10.02.1923 r. – zm. 20.11.2011 r. – reportażysta, podróżnik, dziennikarz, pisarz, warsawianista. Uczęszczał do gimnazjum w Warszawie. Maturę zdał na tajnych kompletach w czasie niemieckiej okupacji. Później w konspiracji studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim oraz brał udział w zajęciach w Wyższej Szkole Dziennikarskiej. Był żołnierzem Armii Krajowej, walczył w powstaniu warszawskim, brał udział w redagowaniu pisma „Dziennik Radiowy 22. Obwodu AK”. Po upadku powstania przebywał w Krakowie. Kontynuował studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Ukończył je jednak w Warszawie (1946). Jako dziennikarz i reporter pracował w licznych pismach. M.in. w „Słowie Powszechnym” i Agencji Prasowo-Informacyjnej API. Od lat pięćdziesiątych współpracował z „Przekrojem”; w latach 1953-1970 był członkiem redakcji. Publikował w „Stolicy”, „Przeglądzie Kulturalnym”, „Perspektywach” oraz „Wprost”.

Popularność przyniosły mu reportaże z licznych podróży publikowane w poczytnym „Przekroju”. Odwiedził ponad 160 państw, wydał około 100 książek. W swoich pracach widział przede wszystkim ludzi i na ich tle ukazywał kulturę i historię, religijność, obyczaje czy kulinaria. W przeciwieństwie do wielu reporterów nie gonił za sensacją. Sporo miejsca w dorobku pisarza zajmują publikacje o Warszawie. Zastąpił jako znawca jej dziejów. Jego prace były tłumaczone na języki: angielski, rosyjski, niemiecki.

Był laureatem wielu nagród i członkiem licznych stowarzyszeń literackich. Przewodniczył Towarzystwu Przyjaciół Łazienek Królewskich w Warszawie, stał na czele Warszawskiego Klubu Rotariańskiego.

Na jego dorobek składają się m.in.: „Sensacje na co dzień” (1956); „Sygnały z trzech kontynentów” (1957); „Europa egzotyczna” (1958); „Baedeker warszawski”, t. 1-3 (1958, 1961, 1964); „Łąd czterech czasów” (1961); „Równoleżnik zero” (1965); „Pozłacana dżungla” (1967); „Sagi warszawskie” t. 1-3, (1967, 1972, 1983); „Spotkania z Polakami” (1969); „Podróż do czterech rogów świata” (1970); „Tokijskie ABC” (1970); „Karnawał na wulkanie” (1972); „Polska dla początkujących” (1973); „Ścieżkami Starego Świata” (1973); „Rodacy spod klonowego liścia” (1980); „Nad Jukonem i obok” (1981); „W cieniu bomby »D«” (1982); „Metropolie” (1987); „Na Syberii cieplej” (1987); „Między Wisłą a Missisipi” (1989); „Ludzie trudnego pogranicza” (1990); „Warszawa. Trakt Królewski” (1992); „Żyli wśród nas. Judaica polskie” (1995); „Piekiło w kolorach” (1997);

„Jest Warszawa” (1997); „Byłem wszędzie” (2002); „Druga strona Księżyca. Przygoda na wyspach Pacyfiku” (2004); „Olgiarda Budrewicza słownik warszawski...” (2004); „Cudotwórcy, kapłani, hochsztaplerzy” (2008); „Z Polską w sercu” (2009).

a. Pozycje zwarte

1. BYŁEM wszędzie / Olgiarda Budrewicz. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe : Wydaw. Naukowe PWN, 2002. – 168 s. : il.
2. DRUGA strona księżyca : przygody na wyspach Pacyfiku / Olgiarda Budrewicz. – Warszawa : G+J RBA, 2004. – 192 s. : fot. – (Na Krańce Świata)
3. KTO chce, niech wierzy : wspomnienia reportera / Olgiarda Budrewicz. – Warszawa : Świat Książki, 2011. – 205 s. : il. kolor.
4. OLGIERD Budrewicz i Wiesław Ochman rozmawiają o wszystkim. – Olshanica : Wydawnictwo Bosz, 2010. – 149 s. : il.
5. RÓWNOLEŻNIK zero / Olgiarda Budrewicz. – Wyd. 5. – Warszawa : Global – Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010. – 227 s. : il. – (Odkrywanie Świata)

b. Artykuły

1. FIKCJA jest mi zupełnie obca / Olgiarda Budrewicz; rozm. przepr. Jerzy Rohoziński // *Nowe Książki*. – 2004, nr 7, s. 4-7
2. OLGIERD Budrewicz / J.R. // *Nowe Książki*. – 2004, nr 7, s. IV okł.
3. OSTATNIA podróż reportera / Wojciech Lada // *Uważam Rze*. – 2011, nr 43, s. 48-49
4. TAKA Warszawa była / Olgiarda Budrewicz; rozm. przepr. Tomasz Urzykowski // *Gaz. Wybor. – Stołeczna*. – 2008, nr 167, s. 10
Warszawa lat 50. we wznowionym „Bedekerze warszawskim”.
5. WARSZAWA, tajemniczy archipelag / Olgiarda Budrewicz; rozm. przepr. Krzysztof Lubczyński // *Trybuna* (Wyd. 3). – 2008, nr 150, s. 9

Lucy Maud Montgomery
(70. rocznica śmierci)

Lucy Maud Montgomery – ur. 30.11.1874 r. – zm. 24.04.1942 r. – kanadyjska pisarka pisząca w języku angielskim, autorka powieści, noweli i wierszy. Urodziła się w Clifton (obecnie New London) na Wyspie Księcia Edwarda. Pochodziła z rodziny szkockiej przybyłej do Kanady w XVIII wieku. We wczesnym dzieciństwie straciła matkę. Ojciec powtórnie ożenił się a wychowywanie córki powierzył teściom zamieszkałym w Cavendish. Pierwsze wiersze i nowele pisała jako nastolatka. Podjęła naukę by zostać nauczycielką. Studiowała w Charle-tetown, później w Dalhousie College w Halifaxie (Nowa Szkocja). Wówczas pracowała w redakcji „Daily Echo”. Powróciła jednak do Cavendish (1898), by po stracie dziadka opiekować się babcią. Kontynuowała pracę literacką, wykonywała zawód nauczyciela. W 1911 roku wyszła za mąż za pastora i przeniosiła się do Leaskdale (Ontario), a potem w pobliżu Toronto. Prowadziła ożywioną korespondencję m.in. z amerykańskim pedagogiem A. Weberem.

Napisała wiele powieści dla dziewcząt. Popularność zyskała dzięki książce „Ania z Zielonego Wzgórza”, w której znajdujemy wątki autobiograficzne z dzieciństwa pisarki. Kolejne tomy z tego cyklu nie znalazły tak dużego uznania w oczach czytelników mimo podobnej fabuły i analogicznych wątków. Jej twórczość szczególnie poczytnością cieszy się w Polsce, o czym świadczy wielokrotne wznawianie wielu tytułów. Była członkiem Królewskiego Towarzystwa Sztuki i Literatury.

Na dorobek pisarki składają się m.in.: „Ania z Zielonego Wzgórza” (1908 – i inne z tego cyklu); „Dziewczę z sadu” (1910); „Opowieści z Avonlea” (1912); „Złocista droga” (1913); „Pożegnanie z Avonlea” (1920); „Emilka ze Srebrnego Nowiu” (1923); „Emilka dojrzewa” (1925); „Błękitny zamek” (1926); „Dzban ciotki Becky” (1931); „Pani na Srebrnym Gaju” (1935); „Jane ze Wzgórza Latarni” (1937); „Pamiętniki” (t. 1, 1889-1897; t. 2, 1898-1910).

a. Pozycje zwarte

1. „ANIA z Zielonego Wzgórza” w poszukiwaniu domu / Olimpia Gogolin. – Zielona Góra : Wydawnictwo Organon, 2011. – 127 s.
Bibliogr. s. 113-123.
2. KRAJOBRAZ dzieciństwa / L.M. Montgomery; [il. kreskowe Maciej Jędrysiak]. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1998. – 278 s. – (Pamiętniki : 1889-1897 / L.M. Montgomery)

3. MAUD z Wyspy Księcia Edwarda : biografia Lucy Maud Montgomery autorki Ani z Zielonego Wzgórza / Mollie Gillen. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2008. – 399 s. : il.
Bibliogr. L.M. Montgomery s. 392-393.
4. UWIĘZIONA dusza / L.M. Montgomery; [il. kreskowe Maciej Jędrzyk]. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1998. – 262 s. – (Pamiętniki : 1898-1910 / L.M. Montgomery)

b. Artykuły

1. ANIA prababka Pippi / Joanna Malicka // *G u l i w e r .* – 2008, nr 2, s. 17-23
2. ANIA Shirley ma sto lat! / Ewa Horodyska; rozm. przepr. Anna Mateja // *T y g . P o w s z .* – 2008, nr 27, dod. s. XXIV
3. ANIA z Cavendish : o powieściach L.M. Montgomery / Jarosław Mikołajewski // *G a z . W y b o r .* – 2004, nr 248, dod. Książki nr 8 s. I
4. ANIA z Zielonego Wzgórza i Heidi / Olimpia Gogolin. – Bibliogr. // *A k a n t .* – 2010, nr 6, s. 35-36
5. DO bluzek z bufkami to my nosimy legginsy / Renata Radłowska // *G a z . W y b o r .* – Kraków. – 2008, nr 208, s. 16-17
6. MODLITWY Ani / Grażyna Lewandowicz-Nosal // *G u l i w e r .* – 2008, nr 2, s. 10-17
7. O „ANI” z Zielonego Wzgórza Lucy Maud Montgomery / Marek Kątny // *Studia Kieleckie. Seria Filozoficzna.* – 2005, nr 5, s. 109-126
8. O TYTUŁACH książek, krajobrazie i poszukiwaniu domu / Krystyna Heńska-Kwaśniewicz // *G u l i w e r .* – 2008, nr 2, s. 23-31
9. PODWÓJNE życie Ani Shirley / Paulina Wilk // *Rzeczpospolita (W3).* – 2008, nr 123, s. A24
10. RUDOWŁOSA dobrodziejka Zielonej Wyspy / Jagoda Szczurowska-Surdykowska, Jerzy Surdykowski // *Rzeczpospolita.* – 2002, nr 168, s. A11
Wycieczka szlakami bohaterki książek L.M. Montgomery.
11. WYSPA Ani / Magdalena Kulus // *G u l i w e r .* – 2008, nr 2, s. 5-9

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Domicylla Sierszchuła-Filipowska
Dział Instrukcyjno-Metodyczny

PRZESŁANIA KORCZAKA

zajęcia edukacyjne

Cele:

- uczczenie 70 rocznicy śmierci Janusza Korczaka i 100 rocznicy założenia Domu Sierot przy ul. Krochmalnej w Warszawie,
- przybliżenie sylwetki „starego doktora”,
- zainteresowanie twórczością Korczaka i o Korczaku,
- rozbudzenie empatii u młodych ludzi,
- zaangażowanie uczniów w zajęciach.

Adresaci: dzieci, uczniowie klas od IV- VI, ok.25 osób.

Organizator i miejsce realizacji zajęć: biblioteka, czytelnia, sale ze sprzętem komputerowym i dostępem do internetu.

Czas trwania zajęć: ok. 40 minut.

Materiały metodyczne: kolorowe kartki papieru, tablica (np. korkowa), lub inny sposób mocowania kartek, książki (wybór), komputer z projekтором multimedialnym i dostępem do internetu.

Prowadzący wcześniej przygotowuje salę z komputerem do zajęć, wpisuje strony www w zakładce ulubione, kartki z podanymi niżej fragmentami umieszcza na tablicy lub rozwiesza na sznurku („pranie”). Na wydzielonej półce, stoliku umieszcza książki J. Korczaka i o Korczaku.

Przebieg zajęć: zajęcia pilotuje bibliotekarz jako **Prowadzący**, współtworzą uczniowie jako **Zaangażowani** – zgłaszani w trakcie zajęć (swobodnie czytająca uczennica lub uczeń).

Prowadzący:

Król Maciuś pierwszy, Król Maciuś na wyspie bezludnej, Kajtuś Czarodziej czy Moški, Joski i Srule – to tylko wybór utworów kojarzący się jednogłośnie z nazwiskiem Janusza Korczaka. Wiemy, że 2012 rok ogłoszony został Rokiem

Korczaka. Kim był, jakie wartości i przesłania pozostawił na dzisiejsze dni przypomniemy poprzez odbywające się zajęcia.

Proszę o przeczytanie tekstu z zielonej kartki.

Zaangażowany:

„...W 2012 roku obchodzona jest 70. rocznica śmierci Janusza Korczaka i setna rocznica założenia przez niego Domu Sierot przy ulicy Krochmalnej w Warszawie. Dlatego bieżący rok ustanowiono – decyzją Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Rokiem Janusza Korczaka. Inicjatywę w tej sprawie zgłosił Rzecznik Praw Dziecka Marek Michałak, a jego wniosek poparła sejmowa Komisja Kultury i Środków Przekazu, ministerstwa a także liczne organizacje pozarządowe.... W obchody Roku aktywnie włączyło się Ministerstwo Edukacji Narodowej. Między innymi w ramach Roku Korczakowskiego Sejm Dzieci i Młodzieży, organizowany co roku w Dniu Dziecka, poświęcony będzie Korczakowi. Szczegółowy wykaz działań MEN znajduje się w kalendarium na stronie internetowej www.2012korczak.pl.

Prowadzący otwiera wskazaną stronę w internecie, zwraca uwagę na najważniejsze wydarzenia związane z biografią Korczaka i prosi o przeczytanie tekstu z dwóch brązowych kartek.

Zaangażowany:

Wiemy już czym zajmował się Janusz Korczak. Posłuchajmy fragmentu z książki Janusza Korczaka *Król Maciuś Pierwszy* (**Prowadzący** może wybrać inne fragmenty):

1/ „...Innym razem zapytał się Maciuś, czy nie mogłoby tak być, żeby ojciec, jak umiera, oddawał synowi swój rozum. Ojciec Maciusia, Stefan Rozumny, bardzo był mądry. I oto teraz Maciuś siedzi na tym samym tronie i nosi tę samą koronę, ale musi od początku uczyć się wszystkiego i nawet nie wie, czy kiedykolwiek tyle będzie umiał, co jego ojciec. A tak, toby z koroną i tronem otrzymał i męstwo po pradziadku Pawle Zwycięzcy, nabożność po babci i całą wiedzę po ojcu. Ale i to pytanie nie znalazło życzliwego przyjęcia. Długo, bardzo długo myślał Maciuś, czy nie można zdobyć czapki–niewidki. Jakby to było dobrze: włoży Maciuś taką czapkę, może sobie wszędzie chodzić i nikt go nie widzi. Powiedziałby, że go głowa boli, więc pozwoliliby mu w dzień leżeć w łóżku, wyspałby się dobrze. A w nocy włożyłby czapkę–niewidkę i poszedł sobie na miasto, chodziłby po stolicy, oglądałby wystawy sklepowe, poszedłby do teatru...”

2/ „...Gdy więc pewnego dnia o godzinie ósmej cicho było jeszcze w królewskiej sypialni, zaniepokojono się w pałacu nie na żarty. – Maciuś musi być chory. – Ja myślę; dawno można się było tego spodziewać. – Żaden z dorosłych

królów nie pracuje tyle co on. – Mizerny był ostatnio. – I nie jadł prawie nic. – A żadnej uwagi nie można było zrobić, bo złościł się zaraz. – Tak, bardzo był niecierpliw w ostatnich czasach. – Najlepiej posłać po doktora. Przyjechał przestraszony doktor i bez zameldowania, bez zastukania nawet, w palcie wszedł, a raczej wbiegł do królewskiej sypialni. Maciuś przebudził się, przetaił oczy i zapytał niespokojnie: – Co się stało, która godzina? Doktor, bez żadnych wstępów, zaczął mówić bardzo prędko, bo bał się, żeby Maciuś nie przerwał: – Drogi, ukochany Maciusiu, dziecko moje, znam ciebie od kołyski. Stary jestem. Na życiu własnym mi nie zależy. Każ mnie powiesić, rozstrzelać, wsadzić do więzienia, wszystko mi jedno. Twój ojciec, umierając, powierzył cię mojej opiece. Nie pozwolę ci wstać z łóżka, i basta. Kto przyjdzie ci głowę zawracając, każę go zrzucić ze schodów. Maciuś, ty chcesz w rok zrobić to co inni królowie robią w dwadzieścia lat. Tak nie można. Patrz, jak ty wyglądasz. Nie jak król, ale jak dziecko ostatniego żebraka. Jeżeli prefektowi policji ubyło na wadze, to to on grubas i nawet zdrowo dla niego. Ale tobie, Maciusiu, ubyło, a ty przecież rośniesz...”

Prowadzący: Dodam jeszcze, że w sierocińcu wychodziła gazetka wymyślona przez Korczaka, redagowały ją dzieci a nazywała się „Tygodnik Domu Sierot”. Powstał też redagowany przez Janusza Korczaka „Mały Przegląd”, wychodził przez 13 lat, do którego dzieci z całej Polski pisały o wszystkim co było dla nich ważne. Proszę o przeczytanie tekstu z fioletowej kartki.

Zaangażowany:

Określany czasami jednym słowem przez swoich wychowanków „...PAN-DOKTOR uważał dzieciństwo za bardzo ważną, chyba najważniejszą część całego życia. Mówił, że jeśli jest szczęśliwe i pogodne, to potem dorosłemu dobrze się żyje... I dziecko ma prawo do godności... Do godności, do szacunku, bezpieczeństwa, miłości. Do tego wszystkiego, do czego mają prawo dorośli. Dziecko ma prawo domagać się tego od nich. I nie wolno go lekceważyć...” Zgadamy się z PANEMDOKTOREM, pragniemy radosnego dzieciństwa dla wszystkich dzieci, i uważamy, że powołany w naszym kraju Rzecznik Praw Dziecka www.brpd.gov.pl jest spadkobiercą i kontynuatorem idei Korczaka. Przesłanie korczakowskie nie jest obce też innym instytucjom, różnym fundacjom, które m.in. troszczą się o bezpieczeństwo dzieci w internecie, jak np.: www.kidprotect.pl, www.dzieckowsieci.pl, www.sieciaki.pl czy www.helpline.org.pl.

Prowadzący otwiera na krótką chwilę wskazane strony podkreślając prezentowane zagadnienia. Prosi o przeczytanie tekstu z czerwonej kartki.

Zaangażowany:

W książce „Jest taka historia” Beaty Ostrowickiej czytamy co m.in. robiły dzieci w Domu Sierot, jakie zajęcia wymyślał PANDOKTOR... „Dyżury w Domu były różne. Takie do odpracowania tylko raz albo wiele razy. Tylko rano albo przez cały dzień. Letnie albo zimowe. Prace też były różne – łatwe, trudne, mniej lub bardziej odpowiedzialne, lubiane lub nie lubiane, nudne albo ciekawe. Takie, na zrobienie których trzeba było poświęcić dużo czasu i takie na rachciach. Dzieci same wybierały, co będą robić. Mogły sprzątać, obierać ziemniaki w kuchni, kleić z kucharką pierogi, kroić jarzyny na zupę, wypożyczać książki w bibliotece, pomagać w nauce...” Była też skrzynka na listy. „Zwykła ściana, na niej zwykła skrzynka, taka na listy. Tylko że listy, które tu wrzucają, są niezwykłe. Z prośbami, z wyjaśnieniami: „Anka przeprasza Arona”, „Felunia skarży na Jerzyka, bo ją za warkocze ciągnie”, „Leon prosi, żeby mógł dłużej spać rano”. Wpisywano jeszcze do zeszytu „wymiany”.... „PANDOKTOR im powiedział, że przecież mają swoje rzeczy, swoje skarby, więc mogą z nimi robić, co zechcą. Ale pod jednym warunkiem – trzeba się wpisać do zeszytu... jak Marysia dała Ani swoją szmacianą lalkę, a Ania Marysi czerwona wstążkę, i wpisały to do zeszytu, to znaczy, że się umówiły na to i obie zgodziły”.

Prowadzący: Odpowiedzialność, pracowitość, życzliwość, wzajemna pomoc, prawdomówność, uczciwość, to cechy, które wpajał swoim podopiecznym „stary doktor”, te wartości ponadczasowe przewijały się w jego twórczości i życiu.

W ubiegłym roku, w księgarniach ukazał się „Pamiętnik Blumki” – autorska książka Iwony Chmielewskiej, polskiej ilustratorki, wielokrotnie nagradzanej. Autorka w swoisty sposób ilustruje i opisuje życie dzieci w Domu przy ulicy Krochmalnej, ich zajęcia, talenty a wszystko po to żeby NIE ZAPOMNIEĆ i tym samym pokazuje przesłanie Korczaka jak kochać dzieci. Zachęcam do lektury (**Prowadzący** prezentuje książkę i przekazuje do oglądania lub poprzez hasło: **Pamiętnik Blumki** w googlach pokazuje książkę w internecie). Na zakończenie spotkania proszę o przeczytanie z niebieskiej kartki wiersza pt. „Doktorze, wiedziałeś...” – poetki Emilii Waśniowskiej, również pedagoga, przyjaciela dzieci, dla której każde dziecko jak dla Janusza Korczaka było niepowtarzalne, najważniejsze i pełne kreatywności. Wiersz potwierdza heroiczną postać Janusza Korczaka, mówi o jego przywiązaniu do głoszonych wartości i pokazuje oddanie dzieciom aż po wspólną wędrówkę do obozu śmierci.

Zaangażowany:

Świętej pamięci Doktora Korczaka

Doktorze, wiedziałeś,
więc po co poszedłeś?

Nic nie działałeś.
To było zbędne.
Mogłeś choć własne
życie zachować.
Ktoś chciał cię ukryć,
Ktoś chciał ratować.
Nie skorzystałeś
z żadnej z tych szans.
Poszedłeś z dziećmi
Na Umschlagplatz.
Dobrze wiedziałeś.
Po co tam szedłeś?
Nie ocaliłeś
główek ni jednej.
Śmierć powiększyłeś
o własne życie,
o puls, o tętno,
o serca bicie,
o tysiąc kroków
ostatniej drogi.
Chciałeś dzieciakom oszczędzić twógi?
Chciałeś im wszystkim oszczędzić zdrady?
Fajdze, Moškowi, Ruth. I Stefanii.
Bały się wrzasków, szczekania psów...

Ja zawsze
Kładłem dzieci do snu.

Bibliografia:

1. Jest taka historia : opowieść o Januszu Korczaku / Beata Ostrowicka. – Łódź : Wydawnictwo Literatura, 2012. – 58 s. : il.
2. Król Maciuś Pierwszy / Janusz Korczak. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., 2011. – 279 s. : il.
3. Nie obrażam się na Boga / Emilia Waśniowska. – Poznań : Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha, 2004. – 34 s. : il.
4. Pamiętnik Blumki / Iwona Chmielewska. – Poznań : Media Rodzina, 2011. – [64] s. : il.

Strony internetowe:

www.2012korczak.pl
www.brpd.gov.pl
www.kidprotect.pl,
www.dzieckowsieci.pl
www.sieciaki.pl
www.helpline.org.pl

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ANTKOWIAK Paweł

Samorząd terytorialny na przykładzie miasta Konina. – Poznań: Wydaw. Naukowe WNPiD UAM [Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu], 2011. – 175 s. : il., tab., wyk.

Samorząd Konina wobec oczekiwania mieszkańców miasta.

ARCHIWALIA w zbiorach Muzeum Techniki Ceramicznych w Kole : przewodnik / oprac. Bartłomiej Grzanka. – Koło: Muzeum Techniki Ceramicznych w Kole; Kielce: New Fine Grain, 2011. – 67 s., [10] s. tabl. : il.

Wykazy akt w układzie tematycznym. M.in. dokumenty parafii w Borysławicach Kościelnych.

BANACH Witold

Ostrowska nostalgia : ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim : [album] / oprac. graf. Piotr Łopatka; red. tekstów Danuta Kasprzak, Anna Idziorek-Kasprzak. – Ostrów Wielkopolski: Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2011. – 139 s. : fot., il., portr.

Historia miasta w ikonografii, dokumentach planach i pamiątkach ze zbiorów Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

BIBLIOGRAFIA regionalna powiatu ostrowskiego 2010 / oprac. i red. Ewa Cegła; Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim. – Ostrów Wlkp: BP, 2011. – 177 s.

Wydruk z regionalnej bazy danych – 2667 pozycji bibliograficznych.

BIBLIOTEKI Leszno : historia i współczesność : materiały z konferencji w dniu 9 grudnia 2009 r. Cz. 2 / pod red. Janiny Małgorzaty Halec. – Leszno: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Zarząd Oddziału, Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie. Wydaw. Cicer, 2011. – 87 s. : fot., tab.

BŁEŃSKA Wanda

Wanda Błęńska : spełnione życie / rozm. Joanna Molewska, Marta Pawelec. – Poznań: Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha. Wydaw. Święty Wojciech, 2011. – 237 s. : il., portr.

Lekarz z Poznania, misjonarka w Afryce. Zapis rozmów w stulecie urodzin i kalendarium życia.

CIESIELSKA Urszula

100 lat Towarzystwa Muzycznego im. Mariana Zielińskiego w Śremie. – Śrem: Towarzystwo Muzyczne im. Mariana Zielińskiego w Śremie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Heliodora Świącickiego w Śremie, 2011. – 32 s. : fot., nuty, portr.

Na okładce podtytuł: Monografia

Historia towarzystwa i orkiestry od 1911 roku. M.in. wykazy prezesów i dyrygentów oraz skład osobowy orkiestry w 2011 roku.

[CZTERNASTY] XIV Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego, Poznań 8-23 października 2011 : [katalog] / oprac. red. Renata Borusińska [i in.]; Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego. – Poznań: [Wydaw. Miejskie], 2011. – 128 s. : fot., portr.

M.in. historia konkursu i wykaz laureatów za lata 1935-2006. Tekst także w jęz. angielskim.

[DZIEWIĘĆDZIESIĄT] 90 lat Powiatu Leszczyńskiego w Odrodzonej Polsce / teksty i red. Łukasz Borowiak, Elżbieta Olender. – Leszno: Archiwum Państwowe, Starostwo Powiatowe, 2010. – 29 s. : fot., il., mapy, portr.

M.in. wykaz polskich nazw miejscowości powiatu leszczyńskiego oraz wykaz członków Rady Powiatu w latach 1998-2010.

ENCYKLOPEDIA Gniezna i Ziemi Gnieźnieńskiej / red. nauk. Aleksander Wojciech Mikołajczak. – Gniezno: Towarzystwo Miłośników Gniezna, 2011. – 722 s. : fot., il., mapy

Zawiera m.in. kalendarium dziejów Gniezna i Ziemi Gnieźnieńskiej.

GMINA Kuślin : ...przyszłość, terażniejszość, historia : [informator] / oprac. Zdzisław Kościański; oprac. graf. Piotr Kościański. – [Kuślin: Urząd Gminy, 2010]. – 23 s. : fot., portr.

M.in. sylwetki osób związanych z Kuślinem.

GMINA Przygodzice : przewodnik : [informator] / teksty Edmund Radziszewski; red. Edmund Radziszewski, Grzegorz Zwoliński; fot. W. Urbankiewicz [i in.]. – [Przygodzice: Urząd Gminy Przygodzice; Wrocław: Studio Plan], 2011. – 48 s. : fot., mapa

GOŁDYN Piotr

Dzieje Sompolna. T. 1, Wiek XX. – Sompolno: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sompolnie, 2011. – 300 s. : fot., il., portr.

Historia miejscowości.

GOŁDYN Piotr

Samorządna Rzeczpospolita : zarys dziejów i działalności Komitetów Obywatelskich „Solidarność” w regionie konińskim (1989-1991). – Konin: Towarzystwo Samorządowe w Koninie, 2011. – 319 s. : fot., il., portr., wykr. + płyta CD

Komitety obywatelskie w wyborach parlamentarnych i samorządowych oraz biogramy działaczy.

GROBY i sylwetki ziemian z powiatu pleszewskiego : non omnis moriar / red. Marek Jaeger [i in.]; fot. Szymon Balcer, Andrzej Filipiak. – Dobrzyca: Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy Zespół Pałacowo-Parkowy, Muzeum Regionalne w Pleszewie, 2011. – 152 s. : fot., il., portr.

Sylwetki i działalność rodów i ziemian z powiatu pleszewskiego. Dot. m.in. kaplic, nagrobków i epitafiów ziemiańskich.

HELBIN Tomasz

Historia Wioski i jej majątku. – Grodzisk Wielkopolski: Towarzystwo Miłośników Ziemi Grodziskiej w Grodzisku Wielkopolskim, Muzealna Izba Tradycji Ziemi Grodziskiej przy Centrum Kultury „Rondo” w Grodzisku Wielkopolskim, 2011. – 169 s. : fot., il., portr. – (Grodziskie Zeszyty Historyczne; nr 18)

Historia miejscowości i jej właścicieli na przestrzeni dziejów.

JEGLIŃSKA Elwira

Ślesin na bezdrożach historii / oprac. graf. Michał Sobański. – Ślesin: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Ślesinie, [2011]. – 111 s. : fot., il.

Zbiór szkiców historycznych i legend dot. Ślesina i okolic.

JEZIERSKI Janusz

Viribus unitis : czyli dzieje kręglarstwa pleszewskiego. – Pleszew: Pleszewskie Towarzystwo Kulturalne, Muzeum Regionalne w Pleszewie, 2011. – 132 s. : fot., il., portr., wykr.

Historia klubów i kręgielni w Pleszewie od XIX wieku oraz wykaz najważniejszych osiągnięć kręglarzy TKKF w latach 1958-2011. Dot. m.in. działaczy i zawodników.

KALISKI rynek pracy – szanse i zagrożenia. – Kalisz: ZPW M-Druk Janusz Muszyński, [2011]. – 327 s. : tab., wykr.

Publikacja wyników badań w ramach projektu nr POKL 06.01.02-30-008/09. współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa.

KASPRZAK Krzysztof, RASZKA Beata

Rogaliński Park Krajobrazowy / fot. Zbigniew Szmidt. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Poznań: Wydaw. WBPiCAK, 2011. – 297 s. : fot. : il. – (Wielkopolska Biblioteka Krajoznawcza; nr 42)

Walory krajoznawcze i turystyczne, przyroda, zabytki i ludzie związani z terenem parku.

KIELICH Wiktor

Schodami śmierci : dramatyczna opowieść więźnia hitlerowskich obozów: poznańskiego Fortu VII i Mauthausen-Gusen / red. Hanna Kielich-Rainka. – Warszawa: NeoMedia, 2011. – 219 s. : fot., il., portr.

Więzień Fortu VII w Poznaniu i obozu w Mauthausen-Gusen w okresie II wojny światowej, urodzony w Czempiniu (1920-2005). Wspomnienia.

KRZYŚLAK Bolesława, KURZAWA Zofia

Kościół św. Jana Jerozolimskiego za Murami na poznańskiej Komandorii / fot. Piotr Skórnicki; red. Karol Szaładziński. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2011. – 99 s. : fot. – (Biblioteka Kroniki Miasta Poznania)(Zabytki Poznania)

Historia, architektura i wyposażenie poznańskiego kościoła z XIII wieku.

KSIĘGA wspomnień / pod red. Edyty Zaremskiej-Marciniak, Kazimierza Cadlera, Aleksandra Wileckiego. – Leszno: IV Liceum Ogólnokształcące, 2011. – 200 s. : il.

Monografia obecnego IV Liceum Ogólnokształcącego w Lesznie (dawniej m.in. Zespół Szkół Technicznych i Zespół Szkół Odzieżowych). Zawiera także historię szkoły od 1912 roku i dzieje V Drużyny Harcerskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie Państwowego Gimnazjum Krawieckiego w Lesznie.

LESZCZYŃSKIE motywy ...po latach : XI plener malarski Leszno 2011 / oprac. i projekt graf. Izabela Topczewska. – Leszno: Centrum Kultury w Lesznie, 2011. – Teka, (19) k. : il.

Zbiór 19. pocztówek z reprodukcjami prac o tematyce leszczyńskiej. Tekst także w jęz. angielskim.

ŁĘCKI Włodzimierz

365 zagadek o Wielkopolsce / fot. Piotr Skórnicki; oprac. graf. Anna Wybrała; red. Anna Plenzler. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2011. – 261 s. : fot.

Przyroda, ludzie, historia i dzień dzisiejszy regionu w pytaniach i odpowiedziach.

MAJEWSKI Andrzej

Rosłem z moim miastem : krótka opowieść o Nowym Koninie / red. Jacek Wiśniewski. – Wyd. 2 popr. – Konin: Firma Księgarska MAWI, 2012. – 164 s. : fot., portr. – (Biblioteka Konińska)

Gitarzysta, pedagog i działacz muzyczny z Konina. Wspomnienia osobiste dot. Konina w II połowie XX wieku.

MOCA Bóg, celem Ojczyzna : Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 : materiały z XV Ogólnopolskiego Seminarium Historyków Powstania Wielkopolskiego n.t. Grupa „Leszno” Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Leszno, 10 kwietnia 2006 / pod red. Eugeniusza Śliwińskiego; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie, Instytut im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego w Lesznie. – Leszno: PWSZ im. J.A. Komeńskiego w Lesznie, 2011. – 143 s. : fot., il., mapy, portr.

Wybór referatów XV Ogólnopolskiego Seminarium Historyków Powstania Wielkopolskiego w Lesznie.

O FRANCISZKU Dzierżkraj-Morawskim (1783-1861) : varia dla uczczenia 150. rocznicy śmierci wybitnego Wielkopolanina z Luboni / wybrał i oprac. Leonard Dwornik. – Krzemieniewo: Gminne Centrum Kultury w Krzemieniewie, 2011. – 214 s. : fot., portr.

Uczestnik wojen napoleońskich i powstania listopadowego, poeta związany z Lubonią. Wybór opracowań i bibliografia przedmiotowa.

PARAFIA Rzymsko-Katolicka [!] p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Skalmierzycach : sanktuarium Matki Bożej Skalmierzycyckiej : publikacja wydana z okazji jubileuszu 45-lecia koronacji cudownego obrazu Matki Bożej Skalmierzycyckiej przez Prymasa Polski kardynała Stefana Wyszyńskiego / aut. tekstów Jerzy Wojtczak [i in.]; wstęp Sławomir Nowak. – Skalmierzyce: Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, 2011. – 154 s. : il.

Historia parafii i Sanktuarium Maryjnego, sylwetki i wykazy osób duchownych oraz działalność organizacji religijno-społecznych w Skalmierzycach.

POLSKIE stroje ludowe Zespołu Folklorystycznego „Wielkopole” / oprac. Piotr Kulka; il. Agata Pospiech. – Poznań: Wydaw. Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2012. – [40] s. : il.

Zespół działający przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. Prezentacja 18 strojów regionalnych i narodowych w kolorowance dla dzieci.

POWIAT leszczyński : [album] / fot. Dawid Bartkowiak [i in.]; Starostwo Powiatowe w Lesznie. – Leszno: Drukarnia Leszno, Przewodniczący Trans-Mar Wojciech Marciniak, 2011. – 49 s. : fot.

Walory krajoznawcze powiatu i prezentacja gospodarcza gmin.

POZNAŃSKA opozycja demokratyczna 1981-1989 w obiektywie Jana Kołodziejskiego : [album] / fot. Jan Kołodziejski; teksty Barbara Fabiańska; współpr. Agnieszka Eszner [i in.]. – Poznań: Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, 2011. – 399 s. : fot.

PRZEDWOJENNA Wilda : najpiękniejsze fotografie : [album] / tekst Magdalena Mrugalska-Banaszak; red. Ingeborga Jaworska-Róg. – Warszawa: Wydaw. RM, 2011. – 103 s. : fot., mapa

Historia i życie codzienne dzielnicy Poznania w okresie międzywojennym na starej fotografii.

RATAJCZAK Ludwik, REZLER Marek

Stu wybitnych Wielkopolan 960-2011. – Poznań: Wydaw. Ruch Regionalny Wielkopolan, 2011. – 404 s. : il., portr.

Słownik biograficzny. Wydanie specjalne czasopisma „Nasza Wielkopolska”.

REZLER Marek

Wielkopole pod bronią 1768-1921 : udział mieszkańców regionu w powstaniach narodowych / red. Krzysztof Tropiło; tablice Leszek Rościszewski. – Poznań: Dom Wydaw. Rebis, 2011. – 387 s., [46] s. tabl. : il., mapy, portr.

Udział Wielkopolan w powstaniach narodowych od XVIII wieku do odzyskania niepodległości.

RUSIN Stefan

Znani i nieznanymi w Koninie. – Wyd. 2 popr. – Konin: Firma Księgarska MAVI, 2012. – 466 s. : il., portr. – (Biblioteka Konińska)

Słownik biograficzny. Dot. koninian i osób związanych z Koninem.

RUTZ Friedrich

Z kroniki Parafii Ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919 : schyłek pierwszej wojny światowej i odzyskanie niepodległości przez państwo polskie we wspomnieniach niemieckiego pastora / oprac. Jarosław Biernaczyk; tłum. Roman Dziergwa. – Ostrów Wielkopolski: Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, 2011. – 209 s. : fot., portr.

Historia kościoła i parafii ewangelickiej w latach 1907-1919 oraz tekst kroniki. Ponadto wybór fotografii rodzinnych pastora Rutza oraz dawnych pocztówek Nowych Skalmierzyc.

SCHLENDER Grażyna

Sześćdziesiąt lat działalności Archiwum Państwowego w Kaliszu : zarys dziejów. – Kalisz: Archiwum Państwowe w Kaliszu, 2011. – 139 s. : fot., portr.

Historia i działalność archiwum w latach 1950-2011.

SIOSTRA Aniela od Serca Jezusa Konającego, Kazimiera Biała, urszulanka szara z Popowa [Wonieskiego] 1947-1996 / red. Zbigniew Greźlikowski. – Leszno: Drukarnia HAF, [2011]. – 287 s. : il.

Urszulanka, misjonarka w Tanzanii. Korespondencja i wspomnienia.

SŁOWNIK biograficzny powiatu średzkiego. T. 1 / red. Bożenna Urbańska, Andrzej Androchowicz. – Środa Wielkopolska: Średzkie Towarzystwo Kulturalne, AR „Promocja” Słupia Wielka, Wydaw.-Drukarnia „Prodruk” Poznań, 2011. – 274 s. : portr.

Biogramy osób nieżyjących związanych z terytorium obecnego powiatu średzkiego.

SOBCZAK Jerzy

Poznań znany i nieznan / red. Tomasz Dymaczewski; oprac. graf. Anna Woźniak, Michał Woźniak; fot. Zbigniew Domagalski [i in.]. – Poznań: Agencja Wydaw.-Reklamowa „Debiuty”, 2011. – 240 s. : fot., il., portr.

Historia i dzień dzisiejszy Poznania. Szkice historyczne.

STACHOWIAK Bartosz

Ochotnicze Straże Pożarne gminy Kawęczyn : zarys historyczny / red. Bożena Macudzińska [i in.]. – Kawęczyn: Gmina Kawęczyn, 2011. – 245 s. : fot., il., portr.

Historia jednostek straży pożarnej w dziewięciu miejscowościach gminy Kawęczyn oraz działalność zarządu oddziału gminnego od 1976 roku.

STAHRE-GODYCKA Malina

Nigdy nie rodzi się byle kto... – Poznań: Flos Carmeli, 2011. – 339 s. : il.

Zbeletryzowana historia rodziny Ćwirko-Godyckich w XX wieku. Dot. m.in. profesora, Michała Ćwirko-Godyckiego (1901-1980) i jego związków z Poznaniem w okresie międzywojennym i po II wojnie światowej.

STEMPLEWSKI Szymon

35 lat BWA w Lesznie : spotkanie z artystami, spotkanie ze sztuką / oprac. graf. Ewa Juskowiak. – Leszno: Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych, [2011]. – 114 s. : fot., il., portr.

Historia i przegląd najważniejszych wystaw Miejskiego Biura Wystaw Artystycznych w Lesznie w latach 1976-2011.

TULIŃSKI Sebastian

Synowie Grodziska Wielkopolskiego, Granowa, Kamieńca, Rakoniewic, Wielichowa w dołach śmierci Katynia, Charkowa, Miednoje. – Grodzisk Wielkopolski: nakł. autora, Wydaw.-Drukarnia „Prodruk”, 2011. – 115 s. : fot., il., portr.

Biogramy ofiar zbrodni katyńskiej w układzie według miejscowości.

WAWRZYNIAK Jarosław

Śrem w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919 / oprac. graf. Kamil Kondras. – Śrem: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Heliodora Świącickiego, 2011. – 210 s. : fot., il., mapy, portr. – (Śrem w Małych Monografiach; 4)

Śrem jako ośrodek organizacyjny wojsk powstańczych oraz biografie śremian – uczestników walk na frontach Powstania Wielkopolskiego.

WIELKOPOLSKA Lokalna Grupa Działania Kraina Lasów i Jezior : [album] / fot. Marek Jankowski. – Leszno: Wielkopolska Lokalna Grupa Działania Kraina Lasów i Jezior, 2012. – 103 s. : fot.

Prezentacja 12 gmin położonych na obszarze działania Wielkopolskiej Lokalnej Grupy Działania Kraina Lasów i Jezior w powiatach leszczyńskim, wolszczyńskim i rawickim. Tekst także w jęz. angielskim.

WIELKOPOLSKIE Zeszyty Folkloru. – 2012. – Poznań: Wydaw. Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2012. – 80 s., [8] s. tabl. : fot., il.

Zawiera: Przewoźny Witold. Wielkopolskie zwyczaje i obrzędy doroczne : wiosna : od Popielca po kwiatowe dywany

Prezentacja zwyczajów i obrzędów od środy popielcowej do oktawy Bożego Ciała oraz kwiatowych dywanów w Spycimierzu.

Z DZIEJÓW „Czarnej Trzynastki” / oprac. i red. Michał Najgrakowski. – Poznań: Media-Expo Wawrzyniec Wierzejewski, 2011

T. 1, Karty historii. – 204 s. : fot., il., portr.

Historia 13. Drużyny Harcerskiej im. Hetm. Jana Zamoyskiego Związku Harcerstwa Polskiego w Poznaniu w latach 1919-2009.

ZARYS działalności szkolnego schroniska młodzieżowego „Morena” w Osiecznej [pow. Leszno] 1981-2011 / oprac. i red. Adam Podsiadły. – Osieczna: Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Morena”, 2011. – 39 s. : il.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(grudzień 2011–luty 2012)

Biblioteki publiczne w województwie wielkopolskim organizowały liczne imprezy z okazji św. Mikołaja, świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Odbywały się spotkania opłatkowe, podczas których śpiewano kolędy, wystawiano jasełka oraz zapoznawano się z tradycyjnymi zwyczajami i obrzędami. Wykonywano ozdoby choinkowe, dekoracje i kartki świąteczne.

Podczas ferii zimowych proponowano dzieciom i młodzieży m.in. zajęcia plastyczne, gry i zabawy, konkursy, najczęściej jednak głośne czytanie. Uroczyscie obchodzono Dzień Babci, Dzień Dziadka oraz walentynki.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były rocznicy Powstania Wielkopolskiego. Odbywały się spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki. Kontynuowana jest akcja „Cała Polska czyta dzieciom”.

Grudzień

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Gabrieli Zapolskiej z okazji 90 rocznicy śmierci (Filia Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Konkurs plastyczny pod hasłem „Popularyzacja wiedzy o tradycjach świątecznych – temat tegorocznej edycji to „Kartka bożonarodzeniowa”
- Mała Galeria Wielkich Umiejętności – „Storczyki” – obrazy olejne Genowefy Glinianej z Golicy Wielkiej
- Cykl historyczny dla klas V-tych „Bojanowo wczoraj i dziś” (również w styczniu)
- XVI Integracyjne Spotkanie Gwiazdkowe przy Choince (przy współpracy Stowarzyszenia Przyjaciół i Rodzin dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych „Razem Raźniej w Bojanowie”)

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkanie bibliotekarzy biorących udział w PRB w ramach mikrograntu „Podaj dalej”
- Spotkanie Klubu Miłośników Książek (również w styczniu i lutym)
- Spektakl teatralny dla dzieci pt. „W poszukiwaniu zaginionego św. Mikołaja”
- Podsumowanie konkursu o tytuł Mola Książkowego
- Podsumowanie konkursu na pracę integracyjną rodzica z dzieckiem „Mój pluszowy przyjaciel”
- Spotkania w ramach Akademii Młodego Czytelnika – głośne czytanie połączone z zajęciami edukacyjnymi (również w styczniu i lutym)

Czempiń (pow. Kościan)

- Konkurs na bombkę bożonarodzeniową. Wystawa prac w bibliotece i kościele parafialnym

Gniezno

- „Pory Roku, Pory Życia” – wernisaż wystawy fotograficznej Klubu FOTO 50+
- „Basia i kolega z Haiti” Czytamy – Tańczymy – Świetnie się bawimy na Balu Pasiastych – impreza czytelnicza dla dzieci
- „Powstanie Wielkopolskie jako jeden z najważniejszych i zapomnianych momentów historii Polski XX wieku” – wykład Olafa Bergmana

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Rok 2011 rokiem Marii Curie Skłodowskiej – prezentacja multimedialna, pogadanka, wystawy książek i fotografii (Filia Kucharki)

- Teatrzyk pacynkowy „Czerwony kapturek” – przedstawienie Młodzieżowego Klubu Książki działającego przy filii (Filia Tursko)

Gostyń

- Wystawa: „Co nam zostało z tych lat” (do końca stycznia 2012)
- Galeria Jednego Obrazu (również w styczniu i lutym)
- Konkurs plastyczny „Kartka bożonarodzeniowa 2011”, jego podsumowanie i wystawa pokonkursowa we współpracy z Nową Gazetą Gostyńską
- Konferencja dla bibliotekarzy powiatu gostyńskiego – prelekcja Justyny Stoltmann-Prędkiej
- „Działania proseniorskie w Poznaniu na tle działań w Polsce – dobre praktyki” oraz „Kierunek wolontariat – korzyści dla bibliotek”
- Warsztaty architektoniczne dla dzieci – „Strefa naszego miasta” – Paulina Walków i Paula Wange-Burkietowicz
- Malarska wystawa poplenerowa „Szukaj wiatru w polu”
- Prezentacja Haliny Radoły – „Brazylia” dla Gimnazjum nr 2 w Gostyniu
- Promocja książki „Gostyńskie strofy i obrazy – oni żyją i tworzą wśród nas” połączona z wieczorem poetyckim Eleonory i Ryszarda Bibersteinów

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- „Super czytelnik” – impreza czytelnicza (również w Filii Bukownica)
- Podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci i wystawa pokonkursowa „Gwiazdy, Gwiazdki i Gwiazdeczki”

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Pokaz kosmetyczny firmy Oriflame dla stałych czytelniczek
- Spotkanie z dziećmi na temat: „Ozdoby bożonarodzeniowe”:
  - ~ wysłuchanie książki pt.: „Wigilia Bożego Narodzenia”
  - ~ wykonanie ozdób świątecznych z papieru
- Książkowe świąteczne opowieści dla dzieci oraz wykonywanie ozdób choinkowych z papieru (Filia w Szkaradowie)
- Czytanie dzieciom przedszkolnym baśni „Wigilijny anioł” przez zaproszonego gościa oraz dyskusja na temat przeczytanej książki i na temat zbliżających się świąt (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- „Tajniki adaptacji filmowej” – spotkanie z Małgorzatą i Markiem Hendrykowskimi (w ramach cyklu „Spotkania z COOLturą”)
- Spotkanie z Julią Czernecką (Salon Literacki Arkadiusza Pacholskiego)
- Zwyczaje i tradycje bożonarodzeniowe – pogadanki dla przedszkolaków (Filia nr 1, Filia nr 2, Filia nr 5, Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- Bal mikołajkowy dla osób niepełnosprawnych (Filia nr 3)

- „Jaśnie Pan Rym” – wieczór literacki poświęcony Ludwikowi Jerzemu Kernowi (Filia nr 5)
- „Choinka poetycka” – wieczór poetycki (Filia nr 7)
- Spotkanie z Józefem Hutyrą, emerytowanym górnikiem (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- Wystawy:
  - ~ „Nędzarze i potępieńcy” – wystawa z okazji 30. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, Szkoła Podstawowa nr 13 (współorganizacja)
  - ~ „Motywy świąteczno-noworoczne” – wystawa prac plastycznych podopiecznych Szkoły Przystosowanej do Pracy Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia nr 1)
  - ~ „Zima” oraz „Idą święta” – wystawy dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Książki pod choinkę” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Kartki świąteczne” – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 2)
  - ~ „Gabriela Zapolska – 90. rocznica śmierci” (Filia nr 2)
  - ~ „Goodbye, PRL!” (Filia nr 4)
  - ~ „90. rocznica urodzin Ludwika Jerzego Kerna” (Filia nr 5)
  - ~ „PRL w krzywym zwierciadle” (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Czytamy książki Krystyny Boglar” (Filia nr 9; Oddział dla dzieci)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Promocja książki „Jesteśmy Razem” oraz otwarcie wystawy E. Kremer
- Wystawa Warsztatów Terapii Zajęciowej ze Słupi pod Kępnem
- V Kępińskie Spotkania z Przyrodą – spotkanie młodzieży ponadgimnazjalnej z terenu powiatu kępińskiego z Pawłem Dolatą, ornitologiem, miłośnikiem ptaków
- Seminarium bibliotekarzy na temat promocji bibliotek w okresie świątecznym. Warsztaty poprowadziła Anna Sabiło z WBPiCAK w Poznaniu
- Spotkanie Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” (również w lutym)
- Spotkanie z Mikołajem dla dzieci z Rodzin Zastępczych. Organizator: Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Nadzieja”
- Wystawa świąteczna prac mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Rzetni
- Spotkanie członków Zarządu Powiatowego Koła Pszczelarzy w Kępnie (również w styczniu i lutym)
- Spotkanie członków Kępińskiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa plakatów „Dni Kiszkowa” – programy obchodów od 1994 do 2001 r.
- Spotkanie opłatkowe dla członków stowarzyszenia „Promyk”

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Konkurs plastyczny – kartka świąteczna „Bombka, choinka...” (również w styczniu)

Koło

- Wystawa – „Mój teleranek 13.12.1981 roku” – w 30. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego
- Warsztaty komputerowe dla seniorów – „Przyjazny Internet” (również w styczniu)
- Spotkanie Koła Przyjaciół Biblioteki – Wieczór wigilijny
- Promocja Rocznika Kolskiego Nr 4 w Ratuszu Miejskim
- Finały konkursów plastycznych i wystawy pokonkursowe (Filia dla dzieci):
  - ~ „Kenzo Gucci Channel”
  - ~ „Pinocchio”

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy
  - ~ Kartka z życzeniami, czyli świąteczna historia. Wystawa kart z kolekcji Janiny Grześkowiak-Motek (również w styczniu)
  - ~ Moje wymarzone święta Bożego Narodzenia
- „Mikołajki” dla dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 4
- Wigilijne tradycje w Polsce i na świecie – poranek literacki dla dzieci
- Sekrety Świętego Mikołaja – poranek literacki dla dzieci
- Boże Narodzenie w europejskich domach – zabawa literacko-plastyczna
- Ubieramy choinkę – rozmowy o zwyczajach świątecznych – spotkanie z przedszkolakami
- Wigilijne tradycje w Polsce i na świecie – poranek literacki dla dzieci
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Stefan Żurek „Stan wojenny w Kościanie”
- Kolędowanie – spotkanie Klubu Miłośników Książki
- Klub Przyjaciół Trąbka Bombka: Spotkanie z Trąbką Bombką przy wigilijnym stole
- Zajęcia z biblioterapii dla osób przebywających w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Baśniowy grudzień z Panem Andersenem” – lekcja biblioteczna dla uczniów klasy III Szkoły Podstawowej w Kielczewie
- Najpiękniejsza choinka – spotkanie przedświąteczne z uczniami klasy „0” ze Szkoły Podstawowej w Kielczewie
- „Cudowne Boże Narodzenie” bajki związane z magicznymi świętami czytała Daria Budzyn, bibliotekarka (Filia w Racocie)
- Konfrontacje z haftem – spotkania pań z Kółka Hafciarskiego (również w styczniu i lutym) (Filia w Starym Luboszu)
- Lepimy głowę bałwana – zajęcia plastyczne dla uczniów nauczania zintegrowanego (Filia w Starym Luboszu)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Tradycje bożonarodzeniowe” – spotkanie klas „0” ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Strajku Dzieci Koźmińskich 1906/1907 w Koźminie Wlkp.
- Wystawa książek kulinarnych o tematyce świątecznej pt. „Kutia, karp i kłuski z makiem”

Krotoszyn

- „Wirtualne spotkanie” – za pośrednictwem komunikatora Skype pod hasłem „Bądź na czasie”, realizowane w ramach mikrograntu z PRB
- „Region Wielkopolska” – spotkanie Marcina Radomskiego (WBPICAK w Poznaniu) z bibliotekarzami, regionalistami oraz przedstawicielami samorządów lokalnych z powiatu krotoszyńskiego
- „Okrakiem na ryczce...” – spotkanie autorskie z Janem Rosikiem, regionalnym twórcą felietonów gwarowych
- Koncert z cyklu In Regenerationem „Jazz Quartet”, przy współpracy ze Stowarzyszeniem Miłośników Muzyki
- Koncert „Śpiewamy kolędy – XI Wieczór Wigilijny”, w wykonaniu uczniów Społecznego Ogniska Muzycznego
- Wystawa „szarej literatury” – 30. rocznica stanu wojennego
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Wieczór Indiański – gościem specjalnym była Maria Giżycka, która przybliżyła kulturę i zwyczaje Indian Ameryki Północnej
  - ~ Wystawa „Anioły i aniołeczki”, Stowarzyszenia Przyjaciół Zespołu Szkół nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Henryka Jordana
  - ~ Spotkania z Mikołajem – partner przedszkola i szkoły podstawowe
  - ~ Niezwykły czar świąt Bożego Narodzenia – partner przedszkola i szkoły podstawowe
  - ~ Spotkanie z logopedą Jadwigą Plutą – partner Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krotoszynie

- ~ Dzieci – dzieciom: „Świąteczne drzewko” – warsztaty plastyczne połączone ze świątecznym spotkaniem integracyjnym
- ~ Goście w bibliotece – Szkoła Podstawowa w Orpiszewie „Biblioteka – miejsce przyjazne dla człowieka”
- Konkurs „List do Świętego Mikołaja” – wystawa prac, wręczenie nagród książkowych laureatom (Filia Krotoszyn, Kobierno, Chwaliszew)
- Konkurs plastyczny na ozdobę choinkową (Filia Orpiszew, Biadki)
- Wystawienie humorystycznej scenki o życiu w szkole – działanie przeprowadzone z okazji Dnia Wolontariatu (Filia Orpiszew)
- „W świecie baśni i bajek” – przedstawienie dla przedszkolaków przygotowane przez kółko teatralne (Filia Orpiszew)
- „Smerfna nocka” – spotkanie odbyło się w szkolnej sali gimnastycznej z 2 na 3 grudnia. Dzieci wysłuchały fragmentów bajek o Smerfach, brały udział w różnych konkursach, grach i zabawach oraz obejrzały film „Smerfy”. Każdy uczestnik spotkania przyniósł ze sobą śpiwór, poduszeczkę-przytulankę, strój sportowy. Wszyscy otrzymali przygotowane „smerfne” czapeczki oraz kotyliony. Działanie przeprowadzone we współpracy z biblioteką szkolną w Chwaliszewie
- Konkurs plastyczny inspirowany poezją Czesława Miłosza – laureaci otrzymali nagrody, prace zostały wystawione w bibliotece

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Smaki wigilijnego stołu” – spotkania regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Ozdoby choinkowe dla przedszkolaków z Garzyna oraz uczniów klas III z Kąkolewa” – lekcja regionalna dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Anioł i ty” – wieczór poezji (Filia w Pawłowicach)
- „Barszczyk z poezją” – spotkanie dla dorosłych
- „Franciszek Dzierżykraj-Morawski” – wystawa książek w 150. rocznicę śmierci

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Dziecko 2010” – wystawa fotograficzna będąca pokłosiem VII Międzynarodowego Biennale Fotografii Artystycznej („Galeria za Regałami”)
  - ~ „Tadeusz Różewicz. W 90. rocznicę urodzin” – plakaty i książki ze zbiorów Jacka Jaroszyka i MBP. Na wystawie zaprezentowano bogatą kolekcję plakatów inspirowanych głównie sztukami teatralnymi Różewicza, których autorami byli wybitni artyści polskiej szkoły plakatu.

Ekspozycja objęła również zbiory poetyckie, utwory prozatorskie i dramaty oraz opracowania krytyczno-literackie („Galeria Lochy” i „Galeria Recto Verso”)

- ~ „Moje miejsce na ziemi” – wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie sztuk plastycznych, którego organizatorem było Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym przy współpracy z MBP („Galeria Recto Verso”)
- „Rozmowy o sztuce” z udziałem artystów malarzy Edwarda Gałustowa i Jurija Makarenko z Białorusi, Lecha Abłażeja z Litwy i Mathiasa Jurke z Niemiec
- Cafe Koncert (kilkudzielna kawiarnia muzyczna) – piosenki Jacka Kaczmarskiego śpiewał zespół Blue Duet Song
- „Poetycka choinka” – wiersze prezentowali leszczyńscy poeci: Irena Bajerowicz, Eleonora i Ryszard Biberstajn, Joanna Borzęcka, Krystyna Grys, Tadeusz Hofmański, Kamila Kampa, Zbigniew Zalesiński. Wieczór prowadziła Elżbieta Kuśnierek, a na saksofonie grała Joanna Zielińska

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Pocztówka świąteczna” – konkurs plastyczny
- „Powstanie wielkopolskie” – wystawa książek i prasy

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Wielkopolski ślad w Tanzanii” – spotkanie z Krzysztofem Sadowskim, dziennikarzem Radia Merkury
- Dyskusyjny Klub Filmowy 16: „Sekret jej oczu” Juan José Campanella
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Pada śnieg” Michalina Brudnowska i Jacek Skowroński
- Z cyklu W świecie czarnych płyt: spotkanie przy gramofonie z polską muzyką rockową lat 70. i 80.
- W bibliotecznej galerii: Wielka radość z małego supelka czyli frywolitki, firanki i witraże – spotkanie z Mirellą Buszką i Dorotą Wińczo-Konieczną
- Z cyklu Porozmawiajmy o wychowaniu dzieci... czyli skuteczne rodzicielstwo w świecie pełnym zagrożeń. Moderatorzy dyskusji: Magdalena Kędzia-Kluj, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowym Tomyślu i Marek Nyćkowiak, katecheta w Kościele Ewangelicznych Chrześcijan w Nowym Tomyślu (również w lutym)
- Noc detektywów: „Na tropie Świętego Mikołaja” – spotkanie małych miłośników detektywistycznych zagadek

Oborniki

- Spotkanie mikołajkowe dla dzieci z Klubu Mądra Sowa

- Wystawa: „Wszyscy wszystkim ślą życzenia”

Opatów (pow. Kępno)

- Świąta Bożego Narodzenia w literaturze dziecięcej – wystawa książek dla dzieci (oraz Filia Siemianice)

Ostrowite (pow. Słupca)

- Kiermasz stroików bożonarodzeniowych

Ostrzeszów

- Spotkanie z podróżnikiem, himalaistą Krzysztofem Wielickim
- Spotkanie miłośników fotografii oraz Stowarzyszenia Wieża
- Spotkanie z Jackiem Fedorowiczem
- Warsztaty recytatorskie
- Przedstawienia teatralne Teatryku Art-Re z Krakowa „Kot w butach” i „Doktor Dolittle”
- „Jest taki dzień” – wystawa książek o Bożym Narodzeniu

Piaski (pow. Gostyń)

- Spotkanie z Łukaszem Wierzbickim dla przedszkolaków

Pleszew

- Wykład „Zwyczaj i obrzędy doroczne – zima” Witolda Przewoźnego, kustosa Muzeum Etnograficznego w Poznaniu i koncert zespołu Ichtis
- Wystawa „Powstanie Wielkopolskie w obrazach”

Poniec (pow. Gostyń)

- Konkurs plastyczny dla dzieci na projekt okładki pt. „Gdybym był ilustratorem”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Dzieci w sieci – czyli o bezpiecznym Internecie” – warsztaty
- „Pocztówka do Świętego Mikołaja” – konkurs plastyczny (Mochy)
- „Miła wizyta emeryta – emeryt w bibliotece” (Kaszczor)

Rawicz

- Spotkanie w „Klubie Melomana”
- Savoir-vivre dla dzieci „Uprzejmości, konwenanse... masz nauczyć się dziś szansę...” – lekcja biblioteczna
- Spotkanie „Z Gwiazdą Betlejemską w świąteczny nastrój” – muzyczne impresje
- I edycja konkursu literackiego – „Cud wigilijnej nocy”
- Rozstrzygnięcie konkursu „Bajlandia wigilijna”
- „Kije samobije” – spektakl teatralny Studio SonDa z Kalisza

- „Biblioteka Publiczna, jej księgozbiór, działalność informacyjna” – wycieczka
- Spotkanie z dietetyczką „Zdrowie – żywność w średnim wieku”
- Rozstrzygnięcie konkursu na „Najładniejszą ozdobę Bożonarodzeniową”
- Spotkanie z teatrem „Tajemnicze Święta Skrzata” – Teatr Edukacji i Profilaktyki „Maska” z Krakowa
- Galeria Jednego Obrazu: „Pejzaż zimowy” – E. Wieczorek

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Kółko Astronomiczne „Kasjopeja”: zajęcia teoretyczne i obserwacje astronomiczne (również w styczniu i lutym)
- Spotkanie dla przedszkolaków ze Świętym Mikołajem. Czytanie bajek, zagadki i zabawy ruchowe, przygotowywanie ozdób choinkowych oraz ubieranie choinki
- Klub Podróżnika „Piąta Strona Świata”: „Sri Lanka – moje życie, mój dom”, spotkanie z Senaką Rajapakse

Rychtal (pow. Kępno)

- Rozstrzygnięcie konkursu „Najpiękniejsza kartka bożonarodzeniowa”
- Quiz dotyczący Świąt Bożego Narodzenia
- Spotkanie z seniorami – przedstawienie nowości wydawniczych biblioteki

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Anioły i aniołki”, „Bombki na choinkę”, „Zimowy nadszedł czas” – konkursy plastyczne (Filia w Moraczewie)
- „Srebrne gwiazdki” – czytanie baśni Hansa Christiana Andersena i wierszy Ewy Szelburg-Zarembiny (Filia w Moraczewie)

Słupca

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Kartka świąteczna”

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS w Strzałkowie (również w styczniu i lutym)
- „Spotkania ze Świętym Mikołajem z Miry” dla dzieci w wieku przedszkolnym
- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata z psychologiem Markiem Miotkiem na temat: „Dlaczego się starzejemy?”
- Pokonkursowa wystawa fotografii pt. „Strzałkowo 2011”

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „Moja kartka bożonarodzeniowa” – podsumowanie konkursu

Śmigiel (pow. Kościan)

- „O królownie, piekarczyku i pieczeniu chleba” – teatrzyk kukielkowy przygotowany i wykonany przez bibliotekarki przy pomocy pracowników Centrum Kultury w Śmiglu
- „Mikołajki w bibliotece” – czytanie bajki oraz rozmowy z Mikołajem
- „Zima i święta w literaturze i plastyce” warsztaty biblioteczne dla klas I–III i przedszkola
- Projekt stroju sportowego – konkurs plastyczny (Filia w Starym Bojanowie)
- Tradycje i zwyczaje świąt Bożego Narodzenia – wycieczka dzieci z klasy II do biblioteki (Filia w Czaczu)
- Wykonywanie aniołków z papieru oraz wystawa gotowych prac – zajęcia plastyczne (Filia w Czaczu)
- Andrzejki w bibliotece – spotkanie z dziećmi i młodzieżą (Filia w Nietążkowie)

Trzcianka

- Spotkanie z Piotrem Witoniem – warsztaty z Panem Kuleczką dla klas trzecich
- Powiatowe spotkanie przy choince:
  - ~ przedstawienie teatralne i zabawa z Mikołajem
  - ~ wystawa prac i rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Święta z Lego” (we współpracy ze sklepem zabawkowym KRAK)
  - ~ kiermasz zabawek
  - ~ „Świąteczne opowieści” – inscenizacje przygotowane przez dzieci i koledowanie przy wspólnym stole
- „Spotkanie środowisk twórczych w świątecznych klimatach” – koncert kołęd i innych bożonarodzeniowych utworów w interpretacji Rafała Tworka, pianisty, wykładowcy Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy
- Spotkanie Młodzieżowego Klubu Literackiego im. Andrzeja Sulimy-Suryna: spotkanie z Zuzanną Przeworską, dziennikarką, poetką, wydawcą

Turek

- Jasełka w hipermarkecie (Czytelnia dla dzieci i młodzieży)
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ Mikołajkowy i świąteczny czas wokół nas
  - ~ W Boże Narodzenie wszyscy razem

- Program 50+:
  - ~ Sylwetki X Muzy – Andrzej Wajda – wykład Leszka Czujewicza

Wijewo (pow. Leszno)

- „Życie i twórczość Czesława Miłosza” – konkurs dla uczniów klas I-III

Witkowo (pow. Gniezno)

- Promocja książki „13 wspomnień ze stanu wojennego” – spotkanie z Grzegorzem Musielakiem, bohaterem jednego ze wspomnień
- „Uzależnieniom mówimy nie” – konkurs plastyczny w dwóch kategoriach wiekowych

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Plakat zachęcający do korzystania z biblioteki” – konkurs literacko-plastyczny (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Kartka bożonarodzeniowa” – konkurs plastyczny dla dzieci

Zagórów (pow. Sępólno)

- Poetycka wigilia – spotkanie świąteczne dla pracowników instytucji kultury, członków Koalicji na Rzecz Biblioteki, członków Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Zagórowskiej
- „Świąteczne obrzędy i zwyczaje” – warsztaty dla dzieci prowadzone przez Krystynę Reszkiewicz (Filia w Trąbczynie)
- „Metody wykonywania ozdób i kartek świątecznych z filcu” – warsztaty dla dzieci prowadzone przez Karolinę Słowińską (Filia w Trąbczynie)
- Warsztaty dla dzieci prowadzone przez Sylwię Goškę – ozdoby choinkowe, zajęcia praktyczne z origami (Filia w Trąbczynie)
- Wystawienie jasełek dla uczestników wieczery wigilijnej (Filia w Trąbczynie)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Każdy ma prawo do miłości i godnego życia” – spotkanie z biblioterapeutką Robertem Karwatem (Zduny, Baszków, Konarzew)
- „Królowa Śniegu” – spektakl teatralny (Zduny, Baszków, Konarzew)
- Adwentowe Spotkania w Bibliotece – warsztaty teatralne i muzyczne (Konarzew)
- „Pieguski są wspinałe” – zajęcia z elementami biblioterapii (Baszków)

Styczeń

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Moliera z okazji 390 rocznicy śmierci (Filia Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie Stowarzyszenia Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie w ramach projektu „Podróż za jeden Uśmiech”

Burdzew (pow. Turek)

- Rozstrzygnięcie konkursu na najaktywniejszego czytelnika roku 2011

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Kubuś Puchatek przyjacielem dzieci” – zajęcia z przedszkolakami, mini-konkursy, zgadywanki z okazji 130. rocznicy urodzin A.A. Milne
- Podsumowanie i ogłoszenie wyników konkursu „Najaktywniejszy czytelnik 2011 r.”

Gniezno

- „Teatr w fotografii Mirosława Skrzypkowskiego” – wystawa fotograficzna
- Spotkanie autorskie z poetą Ryszardem Grajkiem połączone z promocją tomiku pt. „Pod okiem Kaliope”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Śladami bohaterów powstania wielkopolskiego” – prezentacja multimedialna, pogadanka (Filia Kucharki)
- „Opowieści spod bieguny” – zajęcia literackie poświęcone twórczości Aliny i Czesława Centkiewiczów (Filia Tursko)
- „Harry Potter i insygnia śmierci” – konkurs ze znajomości książki i filmu dla uczniów klas gimnazjalnych (Filia Kościelna Wieś)

Gostyń

- Zajęcia z elementami biblioterapii pt. „Podziel się ze mną” dla przedszkolaków z Gostynia
- Zajęcia z elementami biblioterapii „Mysia Monisia” dla przedszkolaków z Goli
- Wystawa „Przyjaciel dzieci” związana z Rokiem Janusza Korczaka
- Prelekcja Andrzeja Miałkowskiego pt. „Żywność która leczy” – współpraca z Gostyńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku
- Spotkanie z podróżnikiem Andrzejem Aleksandrakiem pt. „Piraci z Karaibów” – współpraca z Gostyńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Zapraszamy do zwierzyńca „Wiersze Jana Brzechwy” – wystawa

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Wystawa choinek wykonanych z szyszek i innych ozdób świątecznych (Filia w Szkaradowie)
- Czytanie baśni „Przytułek pod psim aniołem” i „Choinka” dla dzieci, dyskusja na temat zachowań względem zwierząt i kolorowanie obrazków (Filia w Szkaradowie)
- „Ptaszki i zwierzęta czy o nich zimą pamiętam?” – spotkanie dla dzieci przedszkolnych

Kalisz

- „Kieszonkowiec słów” – spotkanie z Wojciechem Kuczokiem (w ramach cyklu „Młodzi bibliofani prezentują”)
- „Lepiej palić fajkę niż czarownice” – spotkanie z księdzem Adamem Bonieckim
- Prezentacja wystawy „Sprawy ludzkie w wymiarze ponadczasowym. 100. rocznica urodzin Mieczysława Kościelniaka” słuchaczom Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kaliszu
- „Historia książki” – zajęcia z uczniami kl. I Gimnazjum w Piotrowie
- Konkurs „Jaka to bajka” – zgadywanka literacka (Filia nr 2)
- Wystawy:
  - ~ „Sprawy ludzkie w wymiarze ponadczasowym. 100. rocznica urodzin Mieczysława Kościelniaka”
  - ~ „21-22 stycznia: Dzień Babci i Dziadka” – wystawa książek (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Jestem ilustratorem książki” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „120. rocznica urodzin Melchiora Wańkowicza” (Filia nr 2)
  - ~ „100. rocznica urodzin Alfreda Szklarskiego” (Filia nr 3)
  - ~ „Moja babcia, mój dziadek” – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Wisława Szymborska we wspomnieniach” (również w lutym; Filia nr 7)
  - ~ „Niewolnica zmysłów” – wystawa publikacji z okazji 115. rocznicy urodzin Poli Negri (Filia nr 7)
  - ~ „Tropem przygód Tomka Wilmowskiego – w 100. rocznicę urodzin Alfreda Szklarskiego” (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
  - ~ „120. rocznica urodzin Melchiora Wańkowicza” (Filia nr 16)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- XX Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy zorganizowany przez Sztab WOŚP (mieszczący się w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Kępno)

nie) w Hali Widowiskowo-Sportowej Kępińskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Kępnie

- Spotkanie opłatkowe Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych
- Uroczyste przekazanie „Kępińskiego Złotego Serduszka” na Jubileuszowy XX Finał WOŚP – złote serduszko przyjął szef Sztabu WOŚP Wiesław Walas z rąk wykonawcy złotnika Zenona Wróbla w obecności wicestarosty Ryszarda Dachowskiego i wiceprzewodniczącego Rady Powiatu Kępińskiego Wiktora Gruszki
- Warsztaty dla młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych w ramach „Projektu Stowarzyszenia Kulturalnego EURO ART” pn.: „Odwaga cywilna odwagą sceniczną”.
  - ~ dotyczące emisji głosu – spotkanie z Martą Florczak, instruktorem wokalnym
  - ~ dotyczące komunikacji: budowanie grupy – spotkanie ze Zbigniewem Mamyssem, psychologiem, dziennikarzem

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa fotografii „Kudowa Zdrój w obiektywie” – zdjęcia w wykonaniu Henryka Maćkowiaka z Gniezna

Kłecko (pow. Gniezno)

- Wystawa „Rok 2012 rokiem Janusza Korczaka”

Koło

- Wystawa „20 stycznia 1945 roku – Wyzwolenie Koła”
- Zajęcia dla dzieci z elementami biblioterapii – zajęcia manualne, czytanie książek (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawa: „Nasza wyobraźnia przewodnikiem po krainie książek” John R.R. Tolkien, Lewis Carroll i Astrid Lindgren
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Zdzisław Witkowski „Kanał Obry”
- Zima w literaturze dla dzieci – poranek literacki
- Ortografia czyli heca, którą wszystkim się zaleca – zabawa literacko-plastyczna
- Zimowe pogotowie – dokarmiamy zwierzęta zimą. Spotkanie z przedszkolakami
- Spotkanie Noworoczne w Klubie Miłośników Książki
- „Pod skrzydłami anioła” – warsztaty plastyczne

- Klub Przyjaciół Trąbka Bombka: „Dzień Babci i Dziadka”
- Warsztaty – arteterapia: Scrapbooking – dekorowanie zdjęć, albumów, kartek okolicznościowych, papeterii, pamiątników i wszystkiego, czego dusza zapagnie
- Czwartki z przedszkolakami: „My się zimy nie boimy, nawet bardzo ją lubimy”
- Zajęcia biblioterapeutyczne dla osób przebywających w Środowiskowym Domu Pomocy Społecznej w Kościanie

Biblioteka Publiczna Gminy

- Spotkanie seniorów z okazji Dnia Babci i Dziadka w bibliotece (Filia w Turwi)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Czytam książki Umberto Eco” – wystawa książek z okazji 80. rocznicy urodzin włoskiego filozofa, pisarza i felietonisty
- „Kubuś, Krzyś, Kłapouchy i inni bohaterowie książek A.A. Milne, autora książki Kubuś Puchatek” – wystawa książek, rysunków dzieci z okazji 130. rocznicy urodzin pisarza

Krobia (pow. Gostyń)

- Konkurs dla miłośników sagi „Zmierzch” autorstwa S. Meyer (Filia w Pudliszkach)

Krotoszyn

- Wystawa „Rok 2012, rokiem Janusza Korczaka”
- Klub Miłośników Książki – na podstawie przeczytanych książek, uczestnicy rozmawiali o życiu kobiet w różnych kulturach
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Spotkanie z Januszem Korczakiem – poznanie życiorysu i książek pisarza
  - ~ Z Dziadkiem i Babcią jest wesoło – wykonywanie laurek, upominków i kwiatów dla babci i dziadka oraz występ dzieci (współpr. Szkoła Podstawowa nr 1)
  - ~ Kto mieszka w Stumilowym Lesie – zajęcia plastyczne i wykonywanie laurek z okazji urodzin autora książek dla dzieci Alana Aleksandra Milne
  - ~ Dzieci – dzieciom: „Legendarne i prawdziwe początki Krotoszyna”. Spotkanie z Bractwem Rycerskim Poczty Wierzbęty
  - ~ Goście w bibliotece: „Czy bajki pomagają w życiu?” – wizyta uczniów ze Szkoły Podstawowej w Świnkowie
- Konkurs „Brzechwa dzieciom” – czy znasz wiersze Jana Brzechwy (Filia nr 1)

- „Najciekawsza kartka walentynkowa” – konkurs i wystawa prac konkursowych (Filia nr 1)
- Wystawy (Filia nr 1):
  - ~ Wystawa książek Janusza Korczaka „Rok 2012 Rokiem Janusza Korczaka”
  - ~ „Wystawa książek Jana Brzechwy”
  - ~ Wystawa prac pokonkursowych „Portret Jana Brzechwy”
- Spotkanie pt. „Klasolada” na wzór telewizyjnej familiady (Filia nr 1)
- Pogadanki nt. „Czasopism dla dzieci i młodzieży” (Filia nr 1)
- „Czarodziejska kasza” – rozmowy o zdrowiu i zdrowym żywieniu na podstawie przeczytanego utworu. Mini konkurs plastyczny wśród przedszkolaków (Filia Orpiszew)
- „Franklin gra w hokeja” – wspólnie czytamy i o sympatycznym żółwiku porozmawiamy, zajęcia dla milusińskich (Filia Kobierno)
- Konkurs dla gimnazjalistów na pracę literacką pt. „Najlepiej widzi się tylko sercem” (Filia Chwaliszew)
- Wystawa książek o ks. Janie Twardowskim (Filia Chwaliszew)
- Wystawa książek Jana Brzechwy oraz gazetka o życiu i twórczości Jana Brzechwy (Filia Chwaliszew)
- Spotkanie czytelnicze pt. „Brzechwa Dzieciom” (Filia Chwaliszew)
- Konkurs plastyczny do wierszy Jana Brzechwy oraz wystawa prac pokonkursowych (Filia Chwaliszew)
- Przedstawienie „Na urodzinach u Czerwonego Kapturka” (Filia Benice)
- Quiz dla pierwszaków o zachowaniu i zasadach obowiązujących w bibliotece (Filia Benice)
- Dlaczego warto czytać? – zdobywanie informacji z różnych źródeł i książek, uczenie

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „By czas nie zataił pamięci” – wystawa z okazji rocznicy Powstania Wielkopolskiego (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Śladami naszych przodków” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Szukamy mądrości w przysłowiacz” – konkurs czytelniczy (Filia w Pawłowicach)
- „Nie każdy błędzi, kto wędruje” – wystawa książek Johna RONALDA TOLKIENA
- „Moja babcia i dziadek”, „Portret Kubusia” – konkursy rysunkowe (Filia w Garzynie)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Dziecko 2010” – wystawa fotograficzna będąca pokłosiem VII Międzynarodowego Biennale Fotografii Artystycznej („Galeria za Regałami”)
  - ~ „Tadeusz Różewicz. W 90. rocznicę urodzin” – plakaty i książki ze zbiorów Jacka Jaroszyka i MBP. Na wystawie zaprezentowano bogatą kolekcję plakatów inspirowanych głównie sztukami teatralnymi Różewicza, których autorami byli wybitni artyści polskiej szkoły plakatu. Ekspozycja objęła również zbiory poetyckie, utwory prozatorskie i dramaty oraz opracowania krytyczno-literackie („Galeria Lochy” i „Galeria Recto Verso”)
  - ~ „Moje miejsce na ziemi” – wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie sztuk plastycznych, którego organizatorem było Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym przy współpracy z MBP („Galeria Recto Verso”)
- „Ratuszowe rymy” – finał konkursu recytatorskiego zorganizowanego z okazji 370. rocznicy literackiego zaistnienia ratusza leszczyńskiego w kazaniu pastora Johanna Hermanna. Uczniowie ze szkół podstawowych miasta recytowali wiersze o tematyce związanej z Leszmem i ratuszem
- Ogłoszenie X Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka

Łubowo (pow. Gniezno)

- Wystawa „Zimowe czytanie” – wiersze o ziemie i utwory Centkiewiczów

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Na dachu Europy” – spotkanie z Andrzejem Funką, miłośnikiem turystyki wysokogórskiej połączone z otwarciem wystawy jego zdjęć
- Dyskusyjny Klub Filmowy 16: „Jabłka Adama Andersa” Thomasa Jensena
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: Piosenki starej Warszawy w wykonaniu: Beaty Adamskiej (śpiew), Jarka Buczkowskiego (akordeon) i Wojtka Winiarskiego (gitara)
- One man show – program karnawałowy pod znakiem kontrabas, swingu i humoru dedykowany Biblioentuzjastom w wykonaniu Tomasza Grdenia

Oborniki

- Archeologia w gminie Oborniki – wykłady Tomasza Skorupki i Kamili Dolaty-Goszcz
- Wystawa „Zgaszony wojną znicz wiary rozpałił. Dobry pasterz na trudne czasy – arcybiskup Walenty Dymek”

- „Hu hu ha nasza zima zła” – cykl spotkań dla dzieci przedszkolnych

Ostrowite (pow. Słupca)

- Wystawa „2012 – rokiem Janusza Korczaka”
- Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Król Maciuś Pierwszy oczami dziecka”
- Wystawa „7 lutego – Dzień Bezpiecznego Internetu” (również w lutym)

Ostrzeszów

- Wystawy książek:
  - ~ „Życie i twórczość Umberto Eco”
  - ~ „O Melchiorze Wańkowiczu”
  - ~ „Dzieła wybrane Bohumila Hrabala”

Piaski (pow. Gostyń)

- „Baśniowe łamigłówki” – Zgaduj zgadula dla dzieci
- Prezentacja Haliny Radoły – „Brazylia” dla młodzieży gimnazjalnej (Filia w Szelejewie)

Pleszew

- Są takie dni...” czyli Boże Narodzenie dookoła świata – montaż słowno-muzyczny (Filia w Taczanowie Drugim)
- Spotkanie z ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim w ramach Bibliotecznego Saloniku Kulturalnego
- „W krainie zimowych wierszy” – konkurs recytatorski dla dzieci (Filia w Kuczkowie)

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „W bibliotece znajdziesz wszystko czego chcesz: starą prawdę, mądrą bajkę, piękny wiersz”- pasowanie uczniów kl. I na czytelnika (Mochy)
- „W krainie mrozu i śniegu” (Bucz)
- „Gazeciuchowe zabawy” (Kaszczor)

Przykona (pow. Turek)

- Współorganizacja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy i Przeglądu Artystycznego Dorobku Szkół

Rawicz

- Spotkanie W „Klubie Melomana” – „Znaczenie tańca w życiu”
- Ogłoszenie plebiscytu „Najpopularniejsza książka 2012 roku”
- „Chatka wesołego skrzatka” – wycieczka
- Galeria Jednego Obrazu:
  - ~ „Martwa natura” – D. Wiatrowski

~ „Martwa natura” – A. Starska

Rychtal (pow. Kępno)

- Babcia i dziadek w literaturze dziecięcej – głośne czytanie dla najmłodszych
- Wykonanie laurek z życzeniami dla babci i dziadka
- Zimowy krajobraz w literaturze – uczniowie szkoły podstawowej czytają wiersze o zimie

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Zimowy pejzaż”, „Zimowa spartakiada” – konkursy rysunkowe (Filia w Moraczewie)
- „Moja ulubiona kolęda” – konkurs muzyczny (Filia w Moraczewie)

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata z podróżnikiem Krzysztofem Kryzą na temat „Wyspy Fiji”

Śmigiel (pow. Kościan)

- Spotkanie z Jarosławem Hampelą, żużlowcem – połączone z pokazem zdjęć
- „W Krainie Śnieżnych Bałwanów” – cykl warsztatów bibliotecznych dla przedszkolaków

Trzcianka

- Spotkanie autorskie z Wojciechem Kuczukiem
- „Nagrody literackie 2011” – wystawa
- „Rodzinna Familiada” – występy artystyczne dzieci z okazji Dnia Babci i Dziadka (Filia w Białej)
- Dzień Babci i Dziadka w bibliotece – warsztaty artystyczne (Filia w Nowej Wsi)
- Dzień Babci i Dziadka – występy artystyczne dzieci (Filia w Niekursku)

Turek

- Wystawy:
  - ~ Rok 2012 – Rokiem Józefa Ignacego Kraszewskiego
  - ~ Ryszard Kapuściński w 5. rocznicę śmierci
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ W świecie ludzi starszych. Kochamy nasze babcie i dziadków
  - ~ Ja i mój przyjaciel. Przyjaźń ma wiele form
  - ~ Samoakceptacja – jak polubić siebie

- Program 50+:
  - ~ Uroczyste obchody Dnia Babci i Dnia Dziadka

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „Rok 2012 – Rokiem Janusza Korczaka” – wystawa

Wijewo (pow. Leszno)

- „Zapraszamy do biblioteki” – pogadanka dla przedszkolaków
- „Bajki mojej babci” – głośne czytanie bajek
- „Bezpieczny Internet” – zajęcia z dziećmi z klasy specjalnej

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie noworoczne w Klubie Seniora

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Pewnego dnia zostaniesz z książką sam” – spotkania z klasami pierwszymi Szkoły Podstawowej (Zduny)
- „Babcia też człowiek” – spotkania z przedszkolakami (Zduny)
- „Na dwóch kółkach” – zajęcia z elementami biblioterapii (Baszków)

L u t y

Baranów (pow. Kępno)

- „Czas ferii – czas zabawy”: zorganizowanie spotkań bibliotecznych dla dzieci i młodzieży przez okres ferii zimowych. Najmłodszy czytelnicy uczestniczyli w zajęciach plastycznych, wykonując prace związane z „walentynkami”, a także tworząc ulubione postacie bajkowe. Ponadto zapoznawali się z edukacyjnymi płytami multimedialnymi jak również uczestniczyli w zabawach – quizach, kalamburach, grach planszowych (Filia Mroczeń)
- Wystawa twórczości Wisławy Szymborskiej (Filia Słupia)
- Wystawa twórczości Marii Kownackiej z okazji 30 rocznicy śmierci

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Przygody kota Filona” – przedstawienie Teatru Duet z Krakowa
- Spotkanie Stowarzyszenia Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie w ramach projektu „Podróż za jeden Uśmiech”

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkanie autorskie z Kaliną Jerzykowską dla dzieci
- Blok zajęć z cyklu „Ferie zimowe w bibliotece 2012” – warsztaty plastyczne, prezentacje multimedialne, zajęcia czytelniczo-edukacyjne, balik karnawałowy, zabawy integracyjne

Brudzew (pow. Turek)

- Spotkanie z Mariuszem Kaszyńskim - historykiem, regionalistą

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Ferie z Biblioteką:
  - ~ Walentynkowe serca – gry, zajęcia plastyczne
  - ~ Zaczarowany koci świat – konkursy, zabawy, malowanie twarzy
  - ~ Bałwan na kartonie – zajęcia plastyczne, gry i zabawy ruchowe
- Teatrzyk Lalkowy z Wrocławia „Akademia Wyobraźni” – przedstawienie „Księżniczka na ziarnku grochu”. Po przedstawieniu warsztaty teatralne

Czermin (pow. Pleszew)

- „Piekielnie anielska sztuka” – spektakl kabaretowo-profilaktyczny w wykonaniu Zespołu Teatralnego „Grupa T” z Torunia
- „Miłość po prostu jest...” – Gminny Konkurs Poetycko-Muzyczny dla młodzieży klas gimnazjalnych

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- 200 rocznica urodzin Karola Dickensa: wystawa „Obraz społeczeństwa i obyczajowości Anglii w II poł. XIX wieku w powieściach Karola Dickensa”
- Walentynki w bibliotece: podsumowanie konkursu „Krzyżówka walentynkowa”, gry, zabawy i minikonkursy

Gniezno

- Spotkanie promujące: antologię recenzji i omówień książek pt. „Punkt na mapie”, wydaną przez „Kuźnię Literacką”, oraz dwujęzyczną antologię polskich poetów współczesnych pt. „Free over blood” wydaną w Londynie
- „O, ja cię, Walentynka w fantastyki świecie”, „Dziennik z Krainy Fantasmagorii”, „Czarodziejski Świat Rydrygerka” – blok imprez dla dzieci przygotowany w ramach III Konwentu Fantastyki Fantasmagoria
- „Kto więcej wie, ten więcej się dowiaduje” – Meandry Współczesności – IX Gnieźnieńskie Warsztaty Humanistyczne

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Świat Andersena” – konkurs czytelniczy dla kl. II-IV – etap I (Filia Tursko)
- „Wiersze Jana Brzechwy” – konkurs recytatorski dla klas I-III (Filia Kościelna Wieś)
- „Na ludowo” – warsztaty taneczne (warsztaty wyjazdowe Głuchołazy)
- Ferie w bibliotece: „Poznajemy tradycje i kulturę Wielkopolski” – zajęcia warsztatowe: kulinaria, rękodzielnictwo, poznawanie obrzędów i zwyczajów Wielkopolski

Gostyń

- Spotkanie autorskie z Kaliną Jerzykowską dla dzieci
- Spotkanie z podróżnikiem Krzysztofem Kryzą pt. „Kraj tysięcy wysp – Indonezja” dla dorosłych
- Wystawa „Miejsce dla wszystkich”
- Wystawa „Wasz uśmiech jest moim uśmiechem: Maria Kownacka”
- Prezentacja Haliny Radoły „Brazylia” dla Zespołu Szkół w Brzeziu
- Konkurs ankietowy dla dzieci i młodzieży – „Spacerownik po Europie”
- Konkurs plastyczny dla dzieci „Plastuś, Rogaś, Kajtek...”
- Konkurs literacki „Jesteśmy razem – inni a jednak tacy sami” – współpraca ze Szkołą Podstawową nr 1

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Wszystko o miłości – wystawa poezji
- Ferie 2012:
  - ~ „W krainie fantazji” – zajęcia plastyczne i konkursy
  - ~ „Hu, hu ha nasza zima zła” – krzyżówki, konkursy, gry i zabawy ruchowe

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Prezentacja nowości wydawniczych i książek albumowych na spotkaniu Uniwersytetu III Wieku
- Zajęcia dla dzieci w czasie ferii:
  - ~ „Wiersze mniej znane i lubiane przez Tuwima i Brzechwę napisane” – zagadki dotyczące twórczości obu poetów, czytanie wierszy, gry planszowe i turniej warcabowy
  - ~ „Do biblioteki wpadnij – co to za bajka zgadnij” – zagadki logiczne o różnym stopniu trudności dotyczące tematyki znanych bajek i baśni
  - ~ „Trudne słówka, łamigłówki pobudzają nasze główki” – zagadki, rebusy kształtujące logiczne myślenie
  - ~ „Zimowe wędrówki w krainę baśni” (Filia w Szkaradowie)
  - ~ „Bawią, ucza, zaskakują i w całości się rymują” – zabawy czytelnicze (Filia w Szkaradowie)
  - ~ „O psie, który jeździł koleją” – czytanie książki oraz dyskusja na temat szanowania psów (Filia w Szkaradowie)
  - ~ „Bajkowy świat biblioteki” – słuchanie bajek i dyskusja na temat przeczytanych książek (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- I Kaliskie Dyktando – współpraca z Wydziałem Filologii Polskiej i Klasycznej UAM oraz Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli

- Spotkanie z Anną Szurczak, autorką książki „Edward Polanowski. Badacz dziewiętnastowiecznego Kalisza” (z serii „Kaliszanie”)
- „Biblioteka, jej zbiory i zasady korzystania” – spotkanie z laureatami konkursu na logo i hasło osiedla Majków oraz prezentacja okolicznościowej wystawy
- „40 lat minęło...” – jubileusz filii, spotkanie byłych i obecnych pracowników (Filia nr 3)
- „Moje serce” – wieczór literacki w 50. rocznicę śmierci Władysława Broniewskiego (Filia nr 5)
- „Skuterem, riksą i na słoniu: fascynujące Indie” – spotkanie z Antoniną Łuszczkiewicz (Filia nr 5)
- „Biblioteka? Lubię tu przychodzić” – spotkanie z dziećmi ze Szkoły Językowej English Consul w Kaliszu (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- Wystawy:
  - ~ „30. rocznica śmierci Marii Kownackiej” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Miłość: instrukcja obsługi” (Filia nr 4)
  - ~ „50. rocznica śmierci Władysława Broniewskiego” (Filia nr 5)
  - ~ „Walentynki 2012” – wystawa młodzieżowych książek o miłości (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Nauka polskiej ortografii; z podręcznikiem językowym przez lata” – wystawa z okazji I Kaliskiego Dyktanda (Filia nr 9)
  - ~ „200. rocznica śmierci Hugo Kołłątaja, współtwórcy Konstytucji 3 Maja i Komisji Edukacji Narodowej” (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
  - ~ „200. rocznica urodzin Zygmunta Krasińskiego” (Filia nr 16)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Spotkanie organizacyjne z młodzieżą w ramach Projektu Stowarzyszenia Kulturalnego EURO ART pn.: „Odwaga cywilna odwagą sceniczną”
- Spotkanie Członków Stowarzyszenia Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Nadzieja”
- Ferie z Filmem w Bibliotece przygotowane przez Centrum Edukacji Obywatelskiej wraz ze Stowarzyszeniem Nowe Horyzonty. Filmy miały charakter edukacyjny. Dzieci, młodzież i dorośli mieli okazję obejrzeć filmy pn.: „Szkoła z blachy”, „Transformacja energii”, „Opowieść o rzeczach”
- W ramach Akcji Cała Polska czyta dzieciom oraz z okazji „Światowego Dnia Kota” – głośne czytanie dla dzieci wierszy o kotach. Wiersze czytali: Radny Powiatowy Roman Siudy, lekarz weterynarii Natalia Gruszevska-Szlacheta, Karolina Paprocka z Komendy Powiatowej Policji w Kępnie

i Wojciech Grabarek Komendant Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kępnie

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa „Zabytkowe budownictwo sakralne w Gnieźnie – reprodukcje widoków” – opublikowane przez Towarzystwo Miłośników Gniezna
- „Spotkanie karnawałowe” dla członków stowarzyszenia „Promyk”

Kłecko (pow. Gniezno)

- „...lżej by mi było myśleć, że umarłam na krótko, niż że nic nie pamiętam, choć żyłam bez przerwy...” – wystawa poświęcona Wisławie Szymborskiej
- Dzień Bezpiecznego Internetu – wystawa książek: dla najmłodszych: kolorowanki „Poznaj bezpieczny Internet”; dla dzieci starszych: książeczki z rebusami, komiksami i z zasadami bezpiecznego Internetu; dla rodziców: ulotki informacyjne „Stop cyberprzemocy”
- Spotkanie pracowników bibliotek publicznych powiatu gnieźnieńskiego dotyczące komputeryzacji bibliotek w Zintegrowanym Systemie Zarządzania Biblioteką Sowa 2/MARC/21 oraz prezentacja portalu e-usług bibliotecznych w.bibliotece.pl

Koło

- Wystawa – „Wisława Szymborska 1923-2012”
- Spotkanie Koła Przyjaciół Biblioteki – „200. rocznica urodzin Zygmunta Krasińskiego”. Prelegent: Zofia Janiszewska
- Zajęcia dla dzieci z elementami biblioterapii: zajęcia manualne, czytanie książek (Filia dla dzieci)
- Finał konkursu plastycznego: „Skarpetkowy przyjaciel” oraz wystawa pokonkursowa (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
  - ~ Znakomici ilustratorzy książek dla dzieci
  - ~ Ci niesamowici Kossakowie! O niepospolitym rodzie malarzy, pisarzy i poetów
- Zima w literaturze dla dzieci – poranek literacki dla klasy „0” z ZS nr 3
- Kościan znany i nieznan – pogadanka
- Balik karnawałowy – Klub Przyjaciół Trąbka Bombka
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Krzysztof Kujawa „Ptaki Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chtąpowskiego”
- „Kryminalista w bibliotece” – spotkanie z Krzysztofem Koziołkiem, autorem kryminałów

- „My się zimy nie boimy, nawet bardzo ją lubimy” – z cyklu Czwartki z przedszkolakami
- Pod skrzydłami anioła – warsztaty plastyczne
- Zajęcia z biblioterapii dla osób przebywających w Środowiskowym Domu Opieki Społecznej w Kościanie

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Bohaterowie książek Marii Kownackiej” – wystawa książek z okazji 30. rocznicy śmierci autorki

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- Ferie z książką:
  - ~ Walentynki – zajęcia plastyczne, konkursy
  - ~ Dzień Kota – tworzenie Eko Kotka, czytanie bajek o kotach

Krobia (pow. Gostyń)

- „Karnawałowe spotkania z poezją” – program poetycki
- Prezentacja Haliny Radoły „Brazylia” dla dorosłych
- Wystawa „Walentynki”
- Balik dla dzieci
- Blok zajęć dla dzieci w czasie ferii pt. „Zimowe spotkania z bajką”
- Język angielski dla przedszkolaków – bezpłatne zajęcia prowadzone przez Aleksandrę Sarbinowską (Filia w Pudliszkach)

Krotoszyn

- Wystawa fotografii Romana Górczaka i Jerzego Gozdowskiego – „Co nam zostało z tamtych lat”, architektura Gniezna. Objazdowa Galeria Wielkopolskiej Fotografii (WBPICAK)
- „Zawsze aktywni” – spotkanie z psychologiem Joanną Szmigiel oraz występ grupy kabaretowej ze Stowarzyszenia Razem w mini scenie „Życie cudem jest”
- Spotkanie Klubu Miłośników Książek – omówienie utworu Romy Ligockiej „Księżyc nad Taorminą”
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Roztańczone Ferie – nauka tańca nowoczesnego, prowadzenie Aleksandra Drygas instruktor tańca KOK, nauka tańca ludowego – prowadzenie Lena Kazubek-instruktor tańca KOK
  - ~ Spotkanie – Nadleśnictwo Krotoszyn – „Tropami zwierząt”, konkursy i zagadki. Walentynkowe pary – pary zakochane w książkach i filmach
  - ~ Spotkanie z policjantem „Wyruszamy razem w cyfrowy świat. Bezpieczniej!” – Komenda Policji w Krotoszynie – sierżant Piotr Szczepaniak

- ~ Spotkanie z przedstawicielami Krotoszyńskiego Klubu Sportowego Astra. Trenerzy Hubert Wronek, Łukasz Rak, Maciej Parczyński
- ~ Wielka Gala Postaci Bajkowych – Cały Krotoszyn Czyta Dzieciom, partner Stowarzyszenie Razem – Elżbieta Gasztko
- ~ Żyj bezpiecznie – bezpieczeństwo na co dzień, w domu i w szkole, Łukasz Rabenda – specjalista do spraw BHP
- ~ Życie w średniowieczu – partner Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej Poczta Wierzbicy z Krotoszyna
- ~ Komputerowy świat – dzień komputerów w Bibliotece, partner Firma Komputerowa „Hardbit”, prezentacja najnowszych gier na CD, konkursy, oglądanie filmów i bajek na dużym ekranie
- ~ „Mali kucharze” – spotkanie z Damianem Paszkim, kucharzem z Restauracji „Cristal”
- ~ Bał Przebierańców: gry, zabawy, quizy. Wybór najlepszej tancerki i tancerza, wybór najlepszego stroju bajkowego
- ~ Wystawa p.h. „Światowy dzień kota” – ekspozycja książek i wiadomości na temat kotów
- ~ Dzień Bezpiecznego Internetu – Spotkanie z uczniami Gimnazjum nr 1
- ~ Biblioteka w gościnie – „Sieciaki – dzieci w sieci”, wizyta w Szkole Podstawowej nr 3.
- ~ Goście w bibliotece ze Szkoły Podstawowej w Orpiszewie „Rok 2012 – rokiem Janusza Korczaka”.
- Konkurs na kartkę walentynkową, wiersz miłosny oraz wystawa prac pokonkursowych (Filia Chwaliszew)
- Wystawa książek pt. „Franklin naszym przyjacielem” (Filia Chwaliszew)
- Spotkanie połączone z konkursem pt. „Książka kucharska w rękach czytelników” (Filia Chwaliszew)
- Konkurs na kartkę „Walentynkową” (Filia Orpiszew)
- Wspólne oglądanie filmu „Zebra z klasą” – rozmowy o zwierzętach; bohaterach bajkowych (Filia Orpiszew)
- „Czy fantastyka pomaga w życiu?” rozmowy po wspólnie obejrzanym filmie o przygodach Harrego Pottera (Filia Orpiszew)
- „Lubię gry planszowe” – w czasie przerwy wakacyjnej przeprowadzono zajęcia dla dzieci i młodzieży wprowadzające i doskonalące umiejętność gry w warcaby (Filia Biadki)
- „Młodzież zapobiega pożarom” – zajęcia z grupą dzieci i młodzieży mające na celu przygotowanie do eliminacji w/w konkursu (Filia Biadki)
- Rozstrzygnięcie konkursu „walentynkowego” na najciekawszą kartkę i wiersz (Filia Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Karnawałowe party” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Zima w poezji i piosence” – wieczór poezji dla dorosłych (Filia w Pawłowicach)
- „Alan Alexander Milne i jego twórczość” – prezentacja multimedialna, konkursy, głośne czytanie

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Ratusz w pejzażu miejskim” – wystawa organizowana z okazji „Urodzin ratusza”. Zgromadzone na niej eksponaty przedstawiały dzieje ratusza i architekturę budynku oraz jego otoczenia na przestrzeni wieków – od 1650 roku do czasów współczesnych. Były to m.in.: materiały ikonograficzne: obrazy, grafiki, rysunki fotografie i widokówki, a także utwory literackie. Wystawę dopełniały – medale, kalendarze, ekslibrisy, karty pocztowe i różnorodne pamiątki („Galeria za Regalami”)
  - ~ „Zapachy kwiatów” – wystawa obrazów Bożeny Rawluk-Raus wykonanych różnymi technikami. Na kilkudziesięciu pracach pokazane zostały zarówno kwiaty szlachetne, ogrodowe, jak i polne („Galeria za Regalami”)
- „Z ratuszem w tle” rozstrzygnięcie konkursu literackiego, który został ogłoszony w grudniu dla uczniów szkół gimnazjalnych. Warunkiem uczestnictwa było napisanie opowiadania lub wiersza związanego z ratuszem. Jury przyznało trzy nagrody główne i po dwa wyróżnienia uczniom i nauczycielom pod kierunkiem których powstały najlepsze prace

Lipno (pow. Leszno)

- „Za górami, za lasami...” - dokończ swoją bajkę – zajęcia literackie (Filia w Wilkowicach)
- „Jak powstaje książka” – prezentacja multimedialna oraz pogadanka dla dzieci (Filia w Wilkowicach)
- „Jak się nie bać ortografii” – konkurs ortograficzny dla dzieci (Filia w Wilkowicach)
- Czytanie wierszy, wyszukiwanie cytatów i aforyzmów związanych z książką – zajęcia literackie (Filia w Wilkowicach)
- „Kocham Cię Polsko” – teleturniej dla dzieci
- „Zasady bezpieczeństwa na drodze” – pogadanka z udziałem policjantki

Łubowo (pow. Gniezno)

- Wystawa „Astrid Lindgren i jej bohaterowie”

- „Królowa Śniegu” – teatrzyk dla dzieci

Nowy Tomyśl

- Klub Molików Książkowych: „Kłamaczucha” Małgorzaty Musierowicz
- Z cyklu Czwartkowe Wieczory Literacko-Muzyczne: „Komeda contra Chopin” w wykonaniu kwartetu Jarka Kostki w składzie: Jarek Kostka (fortepian), Bartek Kucz (gitara basowa), Jan Adamczewski (saksofony) i Mirek Kamiński (perkusja)
- „Być jak Sherlock Holmes – gimnazjaliści na tropie” – pokaz przeprowadzony przez technika kryminalistyki z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Tomyślu
- Klub Małego Odkrywcę: „Odkrywamy tajemnice muzyki” – Dominika Stanińska wraz z uczniami Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. W. Lutosławskiego w Nowym Tomyślu
- Z cyklu „W Świecie Czarnych Płyt”: Spotkanie z polską muzyką reggae z kolekcji płyt winylowych Leszka Kiersztana
- Muzyka z krainy tanga argentyńskiego – goście spotkania: Julia Michałak, Marzena Orłowska, Piotr Morzyński i Krzysztof Kachel
- „Ferie za niejednym uśmiechem... czyli opowieści świetnie znane lecz kompletnie poplątane” – spotkania nie tylko z książką dla dzieci w wieku 7-12 lat
- Z cyklu „Twórca i jego dzieło”: „Každy szczyt ma swój Czubaszek” – spotkanie z Marią Czubaszek, pisarką, felietonistką dziennikarką i satyrykiem

Oborniki

- „Tanzania – moje miejsce na ziemi” – spotkanie z Krzysztofem Sadowskim, dziennikarzem Radia Merkury
- Wieczór poetycko-muzyczny promujący tomik poezji Janiny Bojarewicz „Sercem pisane”

Opatów (pow. Kępno)

- Twórczość Wisławy Szymborskiej – gazetka i wystawa poezji

Ostrowite (pow. Słupca)

- Pogadanki z policjantem dot. bezpieczeństwa w Internecie
- Teatrzyk „Słoń Trąbaliński” oraz zabawa karnawałowa „Disco walizeczka”

Ostrzeszów

- Wystawy książek:
  - ~ „Henryk zwany Januszem” – z okazji Roku Janusza Korczaka
  - ~ Wystawa książek poświęcona Wisławie Szymborskiej
  - ~ „200. rocznica urodzin Zygmunta Krasińskiego”

- Ferie:
  - ~ konkurs na temat baśniowych bohaterów twórczości H.Ch. Andersena
  - ~ rozwiązywanie literackich krzyżówek
  - ~ zajęcia plastyczne: wykonanie kartki walentynkowej, Mój Kot
- „Akademia Wyobraźni” – teatrzyk lalkowy z Wrocławia – przedstawienie „Księżniczka na ziarnku grochu”. Po przedstawieniu warsztaty teatralne

Pępowo (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły – „Brazylia” dla gimnazjalistów

Pleszew

- „Janusz Korczak – bliski i daleki” – wykład Doroty Mrozek
- „Wyruszmy razem w cyfrowy świat. Bezpiecznie!” – udział w kampanii „Dzień bezpiecznego Internetu 2012”
- „My się zimy nie boimy, bo w bibliotece się bawimy” – cykl zajęć kulturalno-edukacyjnych dla dzieci podczas ferii zimowych
- Zajęcia biblioterapeutyczne dla osób korzystających z Dziennego Domu Pomocy w Pleszewie pt. „Każdy z nas jest wyjątkowy”
- Konkurs na „Najładniejszy wierszyk walentynkowy” i „Najładniejszą kartkę walentynkową” (Filia w Zawidowicach)

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Konkurs rysunkowy dla dzieci „Co koty lubią najbardziej”

Poniec (pow. Gostyń)

- Spotkanie z podróżnikiem Krzysztofem Kryzą pt. „Kraj tysięcy wysp – Indonezja”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Zima w Gminie Przemęt” – konkurs plastyczny (Mochy)
- „Bajkowe spotkania” – cykl zajęć biblioterapeutycznych (Przemęt)
- „Budowla przyszłości, czyli świat naszych wartości” (Bucz)
- „Czytanie na drugie śniadanie” – bibliotekarz w przedszkolu (Bucz)

Przykona (pow. Turek)

- „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa” – konkurs recytatorski, eliminacje gminne

Rawicz

- Ferie w Bibliotece:
  - ~ Warsztaty plastyczne: „Serca z masy solnej na Walentynki”, „Wesołe pajace”, „Rączki i nóżki” – zabawy farbami i papierem, „Rupaki i inne cudaki”, „Wesołe zwierzaki z papierowych harmonijek”

- ~ „Przygody kota Filona”; „Grzecznie i bezpiecznie” – spotkanie z teatrem „DUET” z Krakowa
- ~ „Książeczki z półeczki” – zabawy z tekstem
- ~ Gry i zabawy ruchowe „Prawa dżungli”
- ~ „Pomyszkuj” w bibliotece – zabawy z Internetem
- Poranki w Bibliotece – „Cała Polska Czyta Dzieciom”:
- Elementarz czytania bajek metoda sylabową
- Moje polskie rymowanki „Wielka księga zagadek”
- Ogłoszenie IV edycji konkursu plastycznego „Najładniejsza kartka wielkocna”
- Spotkanie z poezją miłosną widzianą oczami czytelników „Szeptem o miłości”

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- „Ferie z filmem w bibliotece” – trzy spotkania dla młodzieży, projekcja filmów i dyskusje

Rychtal (pow. Kępno)

- „Walentynkowy zawrót głowy” – prace plastyczne – serduszka z życzeniami
- „Z jakiej to bajki” – konkursy ze znajomości bajek i baśni
- „Ocalić baśń od zapomnienia” – głośne czytanie baśni połączone z ilustrowaniem ich treści
- „Zabawy z kredką” – zakładka książkowa, rysowanie, kolorowanie
- Gry planszowe
- Bezpłatne kursy komputerowe:
  - ~ „FunEnglish.pl w bibliotece” – nauka języka angielskiego połączona z zabawą
  - ~ „Biblioteka miejscem bezpiecznego internetu” – popularyzacja zasad bezpiecznego korzystania z internetu

Rydzyzna (pow. Leszno)

- „Nasze zwierzęta” – konkurs rysunkowy (Filia w Moraczewie)
- „Martwa natura”, „Mój najlepszy przyjaciel-zwierzak” – konkursy plastyczne (Filia w Moraczewie)

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata z reporterką telewizyjną Marią Wiernikowską
- Pokonkursowa wystawa fotografii zorganizowana przez Słupecką Organizację Turystyczną pt. „Cztery pory roku” edycja 2011

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „W bibliotece jest cool”: m.in. wspólny wyjazd do kina, konkursy, quizy komputerowe

Śmigiel (pow. Kościan)

- Przedwiośnie – pierwsze oznaki wiosny – cykl warsztatów bibliotecznych dla przedszkolaków
- Komputer, internet, książka – pogadanka dla seniorów
- Ferie z filmem w bibliotece – spotkania z dziećmi i młodzieżą, projekcja filmów, dyskusja
- Ślimakowa ramka na zdjęcia – konkurs plastyczny (Filia w Starym Bojanowie)
- Pora coś zmalować – konkurs rysunkowy oraz zabawy integracyjne dla dzieci (Filia w Starym Bojanowie)
- Ferie w bibliotece: Walentynki; Bajkowy poranek w bibliotece; Zajęcia plastyczne – wykonywanie bałwanek z masy solnej; Kto zgadnie, tego nuda nie dopadnie – łamigłówki, zagadki (Filia w Czaczu)

Trzcianka

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke
- Biblioteczne Ferie z Pinokiem czyli „Historia pajacyka inaczej”:
  - ~ wystawa ilustracji autorstwa Roberto Innocentego do najnowszego wydania książki „Pinokio”
  - ~ w warsztacie u majstra Dżepetta – zajęcia plastyczne
  - ~ W krainie wiecznej zabawy – bal przebierańców
  - ~ Kraina Leniów – zabawy ruchowe i zręcznościowe
  - ~ Kraina Głuptasów – drużynowe łamanie głowy
  - ~ spotkanie walentynkowe z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej
  - ~ spektakl teatralny „Pinokio” przygotowany przez studio teatralne Art-Re z Krakowa
- Dzień Bezpiecznego Internetu (DBI) – prelekcja dla uczniów szkół podstawowych sierzant Estery Bartol
- „Senior potrafi” – kurs komputerowy dla seniorów
- Akcja Ferie „Zima na wesoło” (Filia w Białej):
  - ~ zajęcia edukacyjne wokół książki
  - ~ zajęcia plastyczne
  - ~ Bał Karnawałowy
- Akcja Ferie „W świecie baśni europejskich” (Francja, Niemcy, Grecja, Kraje skandynawskie) (Filia w Niekursku):
  - ~ zajęcia plastyczne

- ~ zajęcia edukacyjne wokół książki
- ~ Bal Przebierańców

Turek

- Ferie w Bibliotece (Czytelnia dla dzieci i młodzieży):
  - ~ walentynkowe warsztaty plastyczne
  - ~ komputerowy świat zabaw
  - ~ zobaczyć kraniec świata – spotkanie z Mateuszem Chęćlewskim, podróżnikiem
  - ~ turniej Inga
  - ~ warsztaty teatralne
- Ferie w Bibliotece (Filia Nr 2):
  - ~ ruchome śnieżynki – warsztaty plastyczne
  - ~ mistrz krzyżówek w akcji
  - ~ czytamy i ilustrujemy ulubioną bajkę
  - ~ wesołe wierszyki o zimie
  - ~ znam, wiem, rozumiem – quizy, zabawy
- Program 50+:
  - ~ „Nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu” – spotkanie z Jolantą Szwalbe
  - ~ Jak radzić sobie ze stresem – warsztaty prowadziła Aneta Pęczak, psycholog
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ Posiadanie i dzielenie się – jak sobie pomagać
- Wystawy:
  - ~ Odeszła Wisława Szymborska (1923-2012)

Wijewo (pow. Leszno)

- „Jak bezpiecznie korzystać z Internetu” – zajęcia z dziećmi w czasie ferii zimowych

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie z Marią Wiernikowską – dziennikarką, reporterką, korespondentką wojenną, autorką książki „Zwariowałam czyli Widziałam w Klewkach”

Władysławów (pow. Turek)

- „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa” – konkurs recytatorski, eliminacje gminne

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Las w zimowej szacie” – wycieczka z leśniczym do lasu (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Kocie opowieści” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci (Filia w Krzycku Wielkim)

Zagórów (pow. Słupca)

- Gminny Konkurs Recytatorski dla Szkół Podstawowych

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Dzień Bezpiecznego Internetu” – zajęcia dla uczniów (Zduny, Konarzew)
- „W zaczarowanym świecie bajek” – balik karnawałowy dla dzieci (Baszków)
- „Biblioteka lubi dzieci” – gry i zabawy integracyjne (Baszków)
- Ferie w bibliotece (Baszków):
  - ~ „Mam talent – czyli tańczymy, recytujemy śpiewamy”
  - ~ „Igrzyska zimowe są śmieszne i zdrowe” – gry i zabawy ruchowe
  - ~ „Czas na ostatki czyli tradycyjny Podkoziółek”
- „Pan Alfabet w bibliotece” – spotkanie z przedszkolakami (Zduny, Konarzew)

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BIBLIOTEKARZE sięją ferment / SAW // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2011, nr 266, s. 6

Wypowiedź Anny Stuligrasz-Biedak o efektach Programu Rozwoju Bibliotek.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2011, nr 286, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: rozstrzygnięcie konkursu „Zdjęcie roku”; spotkanie w ramach cyklu „Seryjni poeci” prowadzone przez Piotra Śliwińskiego; wystawa „Wielkopolska Pres Photo 2011”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2011, nr 292, s. 27

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wystawa pokonkursowa „Wielkopolska Press Photo 2011”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2011, nr 298, s. 23; nr 303, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa pokonkursowa „Wielkopolska Press Photo 2011”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 4, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: „Kolędowy tramwaj Wielkopolan” – inauguracja jubileuszu 50-lecia Zespołu Folklorystycznego „Wielkopolanie”; wystawa pokonkursowa „Wielkopolska Press Photo 2011”; wernisaż wystawy fotograficznej „Henryk Król. Oaza wolności. Retrospektywa”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 10, s. 28

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: spotkanie z Piotrem Sommerem w ramach cyklu „Seryjni poeci”; wystawa fotograficzna „Henryk Król. Oaza wolności. Retrospektywa”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 22, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wykład Michała Zająca „Rynek książki dziecięcej. Książka konwergencyjna w kontekście użytkowników netgeneracji” inaugurujący XI Poznańskie Spotkania Targowe – Książka dla Dzieci i Młodzieży; retrospektywna wystawa fotografii Henryka Króla „Oaza wolności”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 28, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: Wojewódzki Przegląd Wystaw Fotograficznych 2011 roku: wystawa powarsztatowa „Zobaczyć niewidoczne” w CKiS w Koninie; wycieczka „Różne oblicza Jarocina, czyli w cieniu wielkiego buta” zorganizowana przez Pracownię Krajoznawczą w ramach cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 46, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wycieczka „Na tropie bohaterów »Najdłuższej wojny nowoczesnej Europy«” zorganizowana przez Pracownię Krajoznawczą w ramach cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”; Wojewódzki Przegląd Wystaw Fotograficznych 2011 roku: wystawa powarsztatowa „Zobaczyć niewidoczne” w CKiS w Koninie; wystawa pokonkursowa „Człowiek i jego pasje” w MDK w Turku.

FESTIWAL Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki / DAI // W i a d . W r z e ś n i ń -
s k i e . – 2012, nr 7, s. 9

Wypowiedź Władysława Nielipińskiego, instruktora WBPICAK nt. idei i programu festiwalu.

LITERACKIE spojrzenia Roku Miłosza / RJ // M o n i t o r W i e l k o p . – 2012,
nr 1, s. 7

Podsumowanie IV edycji konkursu literackiego „Spojrzenia 2011: świadectwo poezji” zorganizowanego przez WBPICAK w Poznaniu.

MISTRZOWSKIE zdjęcie Wągrowca / (kr) // G ł o s W ą g r o w i e c k i . – 2012,
nr 8, s. 16-17

Konkurs fotografii „Mistrzowskie zdjęcie Wągrowca” zorganizowany przez MDK w Wągrowcu z udziałem m.in. WBPICAK w Poznaniu.

„MOJA Wielkopolska 2012” / (eski) // W i e ś c i z R a t u s z a – 2012, nr 2, s. 3

Muzeum Regionalne we Wrześni partnerem Festiwalu Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki, realizowanego przez WBPICAK.

NIECODZIENNI poeci poszukiwani / MAK // G a z . W y b o r . – P o z n a ń . –
2011, nr 241, s. 9

WBPICAK w Poznaniu patronem Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Łucji Danielewskiej „Słowo jak chleb”.

OAZA wolności // N a s z e J e ż y c e . – 2012, nr 1, s. 8

Wystawa fotografii Henryka Króla „Oaza Wolności” w siedzibie WBPICAK w Poznaniu.

PORTAL // P o z n a j S w ó j K r a j . – 2011, nr 7, s. 32

Reklama portalu o Wielkopolsce „www.regionwielkopolska.pl” przygotowana przez Pracownię Krajoznawczą WBPICAK w Poznaniu.

TRAMWAJ pełen kołęd/ MAZ // P o l s k a G ł o s W i e l k o p . – 2012, nr 5, s. 6

Śpiewanie kołęd przez Zespół Folklorystyczny „Wielkopolanie” działający przy WBPICAK w Poznaniu.

WIERSZ i apokryf / Jerzy Madejski // N o w e K s i ą ż k i . – 2012, nr 2, s. 58-59

Recenzja książki „Mniej, więcej, wszystko” Marcina Barana wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

[WYSTAWA „I Międzynarodowe Warsztaty Fotograficzne dla Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie”] // G a z . W y b o r . – P o z n a ń . – 2011, nr 222, dod. Co Jest Grane, s. 11

Informacja o wystawie w WBPiCAK w Poznaniu.

ZA PARĘ miesięcy wystawa / Ewa Hoffmann-Skibińska // P r z . P o w i a t o - w y . – 2012, nr 118, s. 5

Zapowiedź Festiwalu Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki „Moja Wielkopolska” realizowanego przez WBPiCAK.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Medal Młodej Sztuki** 2012 otrzymała *Malina Prześluga* „za stwarzanie światów, które zaludniają postaci dotąd w baśniach nieznane”.
- **Nagrodę im. Beaty Pawlak** w 2011 roku otrzymał *Witold Szablowski* za książkę „Zabójca z miasta moreli”.
- **Nagrodę Paszport „Polityki”** 2011 w dziedzinie literatury przyznano *Mikołajowi Łozińskiemu* za powieść „Książka”.
- **Nagrodę Literacką Gdynia** 2011 otrzymali: *Justyna Bargielska* za „Obsoletki” (w kategorii książka prozatorska); *Ewa Lipska* za „Pogłos” (kategoria poezji) i *Stefan Chwin* za „Samobójstwo jako doświadczenie wyobraźni” (kategoria eseistyki). Dodatkowo specjalną „Nagrodę Osobną” przyznano *Andrzejowi Sosnowskiemu* za tomik „Poems”.
- **Nagrodę im. Jana Długosza** w 2011 roku otrzymała *Hanna Świdar-Ziemia* za książkę „Młodość PRL. Portrety pokoleń w kontekście historii”.
- **Nagrodę im. Kazimierza Wyki** 2012 za dokonania na polu krytyki i historii sztuki otrzymała *Krystyna Czerni* – eseistka, edytor, autorka prac o postaciach polskiej sztuki.
- **Nagrody Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych** – Zima 2011/2012 otrzymali: *Krzysztof Bartnicki* za przekład „Finneganów Tren” Jamesa Joyce’a [Kraków : Ha!art]; *Jerzy Satanowski*, autor wydania zbioru korespondencji Edwarda Stachury z Jerzym Satanowskim „Biała lokomotywa” [Warszawa : Agencja artystyczna MTJ] i *Tadeusz Sobolewski* za książkę „Człowiek Miron” [Kraków : Wydawnictwo Znak].

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Found in Translation Award** za rok 2010 otrzymali *Clare Cavanagh* i *Stanisław Barańczak* za przekład tomu „Tutaj” Wisławy Szymborskiej.
- **Nagrodę Booker Prize** 2011 otrzymał *Julian Barnes* za powieść „The Sens of an Ending”.
- **Nagrodę Pokojową Księgarzy Niemieckich** w 2011 roku otrzymał *Boualem Sansal*, algierski pisarz.

- **Nagrodę Reanudot** 2011 otrzymał *Emmanuel Carrère* za biografię „Limonow”.

C . Z m a r l i

- **Leopold Unger** (20.12.2011), dziennikarz, komentator polityczny, współpracownik m.in. paryskiej „Kultury”, „Wolnej Europy” i „Gazety Wyborczej”.
- **Wisława Szymborska** (1.02.2012), poetka, eseistka, krytyk literacki, tłumaczka, laureatka Nagrody Nobla.